

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra slovanských jazyků a literatur

Oddělení českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Jazyk diskusních příspěvků DVTV (Drtinová a Veselovský TV)

Vypracovala: Mgr. Aneta Becková

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

České Budějovice 2019

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PaedDr. Bohumile Junkové, CSc., za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a vřelý přístup. Děkuji také své rodině, jelikož bez její podpory by tato práce nevznikla.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 30. 6. 2019

.....

Mgr. Aneta Becková

ANOTACE

Bakalářská práce se soustředí na lingvistickou analýzu jazyka diskusních příspěvků publicistického videokanálu DVTV (Drtinová a Veselovský TV). Práce si dále všímá také způsobu vedení dialogu mezi moderátorem a hostem ve vybraných rozhovorech. Teoretická část shrnuje základní znaky funkčního stylu prostěsdělovacího a publicistického se zřetelem k mluvené publicistice. Následuje kapitola pojednávající o vzniku a fungování DVTV. Tato část práce je poté zakončena charakteristikou interview a jeho pojetí v rámci DVTV. Stěžejní praktická část se jednak věnuje způsobu vedení dialogu mezi moderátorem a hostem, a jednak samotné analýze diskusních příspěvků, a to z pohledu všech jazykových rovin – foneticko-fonologické, morfologické, syntaktické a lexikální. Cílem je zde prokázat promítání tzv. mluvenostních prvků do oblasti psané komunikace.

Klíčová slova: funkční styl prostěsdělovací; funkční styl publicistický; DVTV; interview; vedení dialogu; lingvistická analýza; diskusní příspěvek; foneticko-fonologická rovina; morfologická rovina; syntaktická rovina; lexikální rovina; mluvenost.

ABSTRACT

Bachelor thesis focuses on linguistic analysis of discussion's contributions of journalistic video channel DVTV (Drtinová and Veselovský TV). The thesis also pays attention to moderator's method to conduct dialogue between him and his guest in selected interviews. The theoretical part summarizes the fundamental characteristics of matter-of-fact and journalistic functional styles with regard to spoken journalism. The next chapter is concerned with founding and activities of DVTV. This part of the thesis is concluded with characteristics of the interview and its conception within DVTV. The main practical part is dedicated to analysis of conduct dialogue between moderator and his guest and the linguistic analysis itself. The analysis is provided a in four linguistic levels – phonetic-phonological, morfological, syntactic and lexical. The main aim is to prove a reflection of spoken elements in the area of written communication.

Key words: matter-of-fact functional style; journalistic functional style; DTV; interview; conduction dialog; linguistic analysis; discussion contribution; phonetic-phonological level; morfological level; syntactic level; lexical level.

OBSAH

ÚVOD	8
1 Funkční styl prostědělovací.....	9
1.1 Konstituující faktory funkčního stylu prostědělovacího	9
1.2 Stylová norma prostědělovacího komunikátu	13
1.3 Kompozice prostědělovacího komunikátu	15
1.4 Syntaktická rovina.....	16
1.5 Lexikální rovina	17
2 Funkční styl publicistický	19
2.1 Jazyková výstavba publicistických projevů	20
2.1.1 Nepřímá obrazná pojmenování	22
2.1.2 Módní výrazy a výrazy odrážející dobu vzniku.....	23
2.1.3 Frazémy a jejich obměny	24
2.1.4 Jazykové prostředky zobecňující sdělení.....	26
2.1.5 Specifický přívlastek shodný	26
2.1.6 Publicistické vsuvky a intertextovost	27
2.1.7 Zvláštní užití dalších jazykových prostředků	28
2.1.8 Metajazyková povaha vyjádření	30
2.1.9 Slova přejatá	31
2.2 Mluvená publicistika.....	34
3 DVTV – Drtinová Veselovský TV	37
3.1 Interview DVTV	40
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	42
4 Analýza zkoumaného materiálu.....	42
4.1 Nejsledovanější interview za rok 2017	42
4.2 Interview s Jakubem Příbylem	43
4.3 Interview s Jánem Čupou	47
4.4 Interview s Kateřinou Gamal Richterovou	53
4.5 Interview s Šárkou Maixnerovou	56
4.6 Interview s Enverem Tohtim.....	60
5 Jazyk a styl diskusních příspěvků.....	64
5.1 Foneticko-fonologická rovina	64
5.1.1 Shrnutí.....	67

5.2	Morfologická rovina.....	68
5.2.1	Shrnutí.....	72
5.3	Syntaktická rovina.....	73
5.3.1	Shrnutí.....	78
5.4	Lexikální rovina	79
5.4.1	Kolokvialismy (hovorové výrazy)	79
5.4.2	Obecněčeské výrazy	79
5.4.3	Neologismy	81
5.4.4	Termíny.....	81
5.4.5	Módní výrazy	82
5.4.6	Slangová a argotická slova	83
5.4.7	Slova s expresivním příznakem	83
5.4.8	Citoslovce	84
5.4.9	Nepřímá pojmenování.....	85
5.4.10	Metajazyková vyjádření.....	86
5.4.11	Zkratky a zkratková slova.....	86
5.4.12	Oslovení a zdvořilostní fráze	87
5.4.13	Parazitní výrazy	88
5.4.14	Frazeologická spojení	89
5.4.15	Shrnutí.....	89
5.5	Grafická rovina.....	91
	ZÁVĚR	93
	ANALYZOVANÝ MATERIÁL	98
	BIBLIOGRAFIE.....	99

ÚVOD

S rozvojem moderních komunikačních technologií a internetu jako každodenního nástroje mezilidské komunikace dochází k proměně psaných a mluvených komunikátů. Současné nastavení společenského systému klade na jednotlivce mnohem větší nároky než kdykoliv v předchozích dekadách. Moderní technologie umožňují každému jedinci pružněji reagovat na probíhající změny, a usnadňují tak jeho fungování v rámci společnosti. Moderní technologie výrazně přispívají ke stírání hranic mezi oblastí mluvenou a psanou. Současný trend rychlého a úsporného vyjadřování se promítá napříč všemi stylovými oblastmi. Rozdíly mezi projevy soukromými a veřejnými už nebývají patrné na první pohled stejně tak jako mezi komunikáty formálními a neformálními. Tato situace se značně projevuje ve funkční stylové oblasti prostěsdělovací, do níž se mimo jiné řadí projevy typu SMS, email či internetové diskuse, jež v současné době nahrazují projevy primárně mluvené.

Hlavním cílem této bakalářské práce je lingvistická analýza jazyka diskusních příspěvků pod videy publicistického kanálu DVTV (Drtinová a Veselovský TV). Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části je věnována pozornost charakteristice jednak prostěsdělovacímu, a jednak funkčnímu stylu publicistickému, a to se zvláštním zřetelem k mluvené publicistice. K této části dále náleží základní údaje o vzniku a fungování videokanálu DVTV. Teoretická část je poté zakončena kapitolou věnovanou interview jako jednomu ze základních publicistických žánrů. Praktická část za prvé seznamuje čtenáře s analyzovaným materiálem, do něhož jsou zahrnuty diskusní příspěvky na facebookových stránkách DVTV pod pěti nejsledovanějšími videy rubriky *Společnost* za rok 2017. Za druhé následuje kapitola věnovaná těmto pěti interview, u nichž se zájem soustředí na způsob vedení dialogu mezi moderátorem a hostem, přičemž si všímá, do jaké míry zůstává dodrženo hlavní téma rozhovoru a zda projevy obou mluvčích inklinují ke spisovnosti či nespisovnosti. Stěžejní část práce však představuje analýza vybraných diskusních příspěvků. Ty jsou zkoumány v rámci všech jazykových rovin, tj. foneticko-fonologické, morfologické, syntaktické a lexikální. Krátká kapitola pojednávající o grafické podobě příspěvků uzavírá celou tuto práci. Lingvistická analýza probíhá za pomoci aktuální odborné literatury věnované tomuto tématu.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Funkční styl prostěsdělovací

Převážná většina komunikátů, na nichž se jednotliví účastníci komunikace podílejí, spadají do sféry běžné, každodenní komunikace. Komunikanti si vzájemně vyměňují informace o sobě samých, o svých aktivitách, plánech do budoucna nebo vedou obsahově vyprázdněné společenské konverzace o počasí ve snaze vyplnit komunikační prostor, a neztratit tak kontakt s partnerem v komunikaci. V této běžné, neveřejné komunikaci rovněž dochází k osvojování a následnému upevňování mateřského jazyka a jeho vhodného užití podle aktuální komunikační situace. Komunikáty prostěsdělovacího funkčního stylu nejsou striktně vázány normou jazykovou, ani normou komunikační. Z tohoto důvodu se jazykové prostředky v rámci prostěsdělovacího stylu rychle obměňují, přičemž jsou normovány pouze charakterem společenství, ve kterém daný projev vzniká. Jednotlivé prvky komunikátů prostěsdělovacího stylu představují nepřipravenost a spontánnost jazykového projevu (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 192).

1.1 Konstituující faktory funkčního stylu prostěsdělovacího

Primární funkcí prostěsdělovacího stylu je funkce **komunikační** (sdělovací) a s ní související funkce **fatická** jinak řečeno kontaktní. Obě tyto funkce jsou důležitým předpokladem pro udržení kontaktu s příjemcem sdělení, a to ve všech rovinách zahrnujících jazykové prostředky či volbu tématu. Mezi faktory, které společně ovlivňují jazyk a styl komunikátů, patří na příklad **spontánnost**. Ta je považována za základní stylový faktor funkčního stylu prostěsdělovacího, jenž se nejčastěji projevuje v mluvených projevech. Nicméně o jisté míře spontánnosti lze hovořit také v souvislosti s projevy psanými, a to v komunikaci na internetu. V prostředí internetové komunikace se stává cílem komunikantů jejich bezprostřední úspěšnost v komunikaci spíše než dokonalost formy jejich vyjádření.

V rámci tohoto stylu v minulosti převažovaly komunikáty mluvené, jejichž podstatou je tzv. **mluvenost**, jež má přesah k rétorickému funkčnímu stylu či k dalším stylovým oblastem, např. mluvené publicistice apod. „Mluvenost je způsob realizace jazykového vyjadřování společný potenciálně všem útvarům národního jazyka.

Umožňuje plně využít intonačních prostředků (podle regionu se lišících) a dynamického členění věty i nadvětných útvarů“ (Čechová et al., 2008, s. 159). Mluvenost resp. psanost představují pro finální podobu komunikátu důležité činitele mající vliv na konkrétní stylizaci textu. „Především má zdánlivý protiklad mluvené – psané mnoho mezistupňů“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 194). Mluvený a psaný projev se mnohdy navzájem prostupují, a to v těch situacích, v nichž je důležitá předchozí písemná příprava jako např. při rétorickém projevu nebo při přednesu odborného referátu. Na rozdíl v soukromé komunikaci, v níž písemná příprava textů se předem neočekává a působí nepřírozně, je mluvenost základním prvkem komunikace. Vzájemná prostupnost obou forem projevu souvisí s možností využívat všech jazykových prostředků vyskytujících se ať už v psané či mluvené podobě. Rozdíly mezi mluvenou a psanou formou projevu jsou založené na tom:

„že mluvený projev je ve své podstatě kontinuální a v jednotlivém výpovědním úseku jsou jednotky (slabiky, slova) zvukově spojeny natolik, že plynule přecházejí jedna v druhou, zatímco psaná forma je (bez ohledu na to, zda se užívá písmo ideografické nebo fonografické) diskontinuitní“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 195).

Pokus o převedení členění komunikátu psaného do zvukové podoby úspěch mluvčího v dané komunikaci snižuje, přičemž někdy působí uměle a strojeně, někdy jej lze považovat také za projev nadřazenosti mluvčího vzhledem k adresátovi. Autoři psaných komunikátů ve většině případů neberou ohled na příjemce textu, jejich zájmem je především naplnění komunikačního cíle a záměru. Díky diskontinuitní povaze psaných projevů mají proto adresáti možnost shrnout si podstatné informace na příklad ve formě výpisků podle vlastních potřeb apod. (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 195).

Při percepci projevu mluveného nastává odlišná situace. Významnou roli v ní mimo jiné sehrává i krátkodobá paměť adresáta. Průměrná délka výpovědního úseku činí zhruba 7 slabik. Této délce mluvčí intuitivně přizpůsobuje poměr informací i svůj vlastní mluvený projev. Každý mluvčí je nucen své promluvy členit do jednotlivých úseků, které zastupují souhrn proměn zvuků v promluvě. Tyto proměny vytvářejí pravidelný rytmus mluveného projevu, jenž je důležitým předpokladem pro příjem informace. Na straně mluvených projevů dochází k zapojování veškerých zvukových prostředků, a to jazykových i parajazykových (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 196).

Oproti mluvenému projevu, který je mluvčím osvojován v rodinném prostředí od útlého dětství a dále formován dalším vzděláváním, schopnost komunikovat v psané podobě si každý jednotlivec: „osvojuje institucionálně a je založen na spisovném jazyce“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 196). Zajímavé je, že v současnosti lze považovat pouze část lidí za stále tvůrce psaných projevů. V minulosti byla situace v tomto ohledu zcela opačná, zatímco mluvený projev nedokázal svým rozsahem zasáhnout větší část území, psaný projev dokázal pojmout: „celonárodní komunikační sféru“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 196).

Prostředělovací komunikáty náleží do oblasti výhradně soukromé. Takové texty bývají zveřejňovány pouze s určitým záměrem na příklad jako výpověď svědka nebo jako výsledek stylizace promluvy moderátora, jehož cílem je ozvláštnit vlastní mluvený projev. „**Soukromost** je na povrchu v projevech s bezprostředním optickým kontaktem, avšak je přítomna „i na dálku“, v telefonních rozhovorech, kdy si komunikanti na základě zkušenosti vytvářejí představu o reakci adresáta“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 196). K prvkům ryze soukromým lze přiřadit např. oslovení přezdívkou nebo tykání. K soukromému vyznění komunikátů psaných i mluvených přispívá také zvolený jazykový kód, v němž se zcela běžně objevují vulgarismy, deminutiva nebo prvky dialektu či dalších útvarů národního jazyka.

Komunikáty prostředělovacího stylu obvykle mají dialogický charakter. V běžném rozhovoru vystupují ve většině případů dva komunikanti, kteří mohou zaujímat buďto rovnocenné pozice, nebo pozici, v níž jeden z komunikantů převezme roli příjemce např. při rozhovoru v zaměstnání (nadřízený a podřízený) apod. V situaci, ve které vystupují mlčící příjemce sdělení na jedné straně a mluvčí na straně druhé, dochází k tomu, že příjemce pouze vysílá neverbální signály směrem k mluvčímu, jemuž nezbyvá než dekodovat tato znamení, a slovně tak příjemce vyzvat k reakci. „**Dialogičnost** (spolu s optickým kontaktem komunikantů) umožňuje nedokončovat sdělení v okamžiku, kdy je jasné, že došlo k porozumění, je podnětem pro reformulaci zatím nejasného sdělení, exemplifikaci atd.“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 197). V souvislosti s technickým pokrokem mohou komunikanti vést také dialog v psané podobě. Dialogy lze vést prostřednictvím emailové komunikace nebo pomocí SMS. Psaný dialog jinak zvaný jako **polylog** lze uskutečňovat také v reálném čase, a to ve formě chatu. Rozdíly mezi těmito typy dialogů panují především v časové následnosti. Zatímco v psaných dialozích je zachováno alespoň určité pořadí za sebou

jdoucí replik, v mluveném projevu častokrát dochází k jejich překrývání, což znesnadňuje celkové porozumění sdělení (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 197).

Každý dialog je však zakotven v určité **komunikační situaci**, která zahrnuje jak sociální prostředí, tak prostředí fyzické. Výhodou každé komunikační situace se stává možnost vynechat některá slovní vyjádření, aniž by bylo narušeno finální porozumění sdělovaného. Sdělení je v takovém případě doplněno rovněž prostředky neverbálními jako např. mimikou či gesty. Mluvčí má v této situaci možnost na konkrétní věci poukázat, přičemž není nutné informaci verbalizovat, a to např. v situaci, ve které potřebuje podat nějaký předmět – *dones to sem!* Příjemci sdělení je v této situaci jasné, na který předmět mluvčí ukazuje. Sdělení je v tomto případě nutné považovat za kompletní, i když je pojmenování pro daný předmět verbalizováno pouze ukazovacím zájmenem „to“. Pakliže nastane komunikační šum, komunikanti mohou využít výhod **přímého kontaktu** a požádat mluvčího o bližší vysvětlení nebo upřesnění informace. V přímé komunikaci svou úlohu sehrává rovněž psychické rozpoložení komunikantů, jejich míra asertivity a empatie vůči sobě navzájem. V přímé komunikaci se samozřejmě promítají také osobnostní rysy mluvčích, pohlaví i věk. Komunikanti se v danou chvíli ovlivňují i z hlediska jazykového, protože se vzájemně přizpůsobují kódu jednoho či druhého. Někdy se mohou komunikanti natolik sblížit, že pro svou komunikaci zvolí neformální podobu kódu jako např. obecnou češtinu. Striktní dodržování spisovné normy může být v danou chvíli interpretováno také jako projev nadřazenosti i přílišné oficiálnosti ze strany mluvčího (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 198).

Komunikaci na úrovni prostěsdělovacího stylu lze uskutečňovat také ve formě **nepřímého kontaktu**. Účastníci nepřímo komunikují na příklad během telefonického hovoru nebo v psané elektronické podobě. V případě elektronické komunikace mohou účastníci komunikace zastřít svoji skutečnou identitu pomocí tzv. nicku, k čemuž dochází především na chatu (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 199). Uživatelé skrývají svou identitu z nejrůznějších důvodů, ať už z důvodu větší svobody v komunikaci či v touze vyslovovat se i ke kontroverznějším společenským tématům, za něž by mohli být pod svým vlastním jménem společností odsuzováni.

Jak již bylo naznačeno výše, lidé komunikují také pomocí ustálených **neverbálních prostředků** jako např. gestikulací, mimikou a celkovou řečí těla, jež fungují jako

prostředky navádějící komunikanty ke správné interpretaci sdělení. V psané elektronické komunikaci mohou být tyto prostředky nahrazeny tzv. smajlíky (emotikony), které zrcadlí emoce mluvčích. Emotikonem lze někdy vhodně nahradit dlouhý verbální komentář (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 199).

Komunikáty prostěsdělovacího stylu umožňují mluvčím vlastní průchod emocí obvykle ve všech rovinách jazyka, a to v morfologické, foneticko-fonologické, syntaktické a lexikální. V rovině morfologické se emocionalita projevuje na příklad tehdy, tvoří-li mluvčí slova specifickými sufixy apod. Na úrovni foneticko-fonologické může docházet ke změnám hlásek jako např. úžení *é > í* (*svléknout* – *svlíknout*) na nejrůznějších pozicích ve slově. Z hlediska syntaktického se emoce mluvčího mohou projevovat rozličně, za všechny případy lze jmenovat vyjádření první mluvnické osoby na místo druhé jako např. „*a šlapu!* = *a šlapte!*“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 200). Rovina lexikální nabízí nejrozmanitější škálu prostředků k vyjádření emocí ze všech vrstev národního jazyka.

Jak již připomněl Chloupek (1986) o **modelovosti** jako typickém znaku publicistických a administrativních textů lze hovořit také v souvislosti s komunikáty prostěsdělovacího stylu. Modelovost se u nich projevuje zejména ve formě: „oslovování, společenské formule poděkování nebo prosby, model okrajových částí soukromého dopisu, modely navazování komunikace apod.“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 200).

1.2 Stylová norma prostěsdělovacího komunikátu

Stylovou normu lze z obecného pohledu popsat jako tendence: „které se díky vyjadřovací praxi ustálily v jistém okruhu“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 201). Zvláštností stylové normy prostěsdělovacích komunikátů je určitá **rozvolněnost**, poněvadž normy se utvářejí až v samotném procesu komunikace. Nelze tedy dopředu stanovit, jaké jazykové prostředky patří do této normy. Naopak je možné říci, které prostředky k této normě řadit úplně nelze. Jednotlivá pojmenování, jež komunikanti v mluveném projevu užívají, odrážejí vztah k určité územní oblasti nebo sociální skupině. Jedná se o rozmanitá vyjádření, která v danou chvíli oběma komunikantům vyhovují a jsou jimi tolerována (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 201).

„Ve vztahu k národnímu jazyku je pro prostěsdělovací styl základem **běžně mluvený jazyk/běžná mluva**“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 201). Z čehož vyplývá, že se v prostěsdělovacích komunikátech mohou objevovat vyjádření jak z obecné češtiny, dialektu, spisovného jazyka, tak z kteréhokoliv sociolektu či cizího jazyka, který mluvčí ovládá (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 201).

Aktuálním tématem lingvistů zůstává otázka spisovnosti a nespisovnosti. Někteří jazykovědci se dokonce ztotožňují s termínem **standardní jazyk**. Ten je považován za jakousi normu jazyka reálné komunikace na veřejné úrovni. „Tradiční termín spisovný jazyk je totiž spojen s kodifikací a spíše s psaností. Jako standardní jsou pak hodnoceny hláskové nebo tvarové varianty, které se ustálily v obecné češtině“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 201). Kodifikovaný spisovný jazyk se nyní stává útvarem strnulým až archaizujícím na rozdíl od obecné češtiny plnící úlohu živého útvaru, který více vyhovuje potřebám jednotlivých mluvčích (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 201). Chloupek (1994) mimo jiné hovoří o nespisovných výrazech v prostěsdělovacích komunikátech jako o „hostech“ majících texty zdůvěrnit a zbavit je oficiálního rázu, což naznačuje právě jazyk spisovný.¹

Do stylové oblasti prostěsdělovací byly do nedávné doby zařazovány převážně mluvené komunikáty. Z psaných textů se analýzám podrobovaly hlavně **soukromé dopisy**, i přestože ryze soukromá korespondence nebyla ve většině případů nikdy odeslána. Na lingvistických analýzách soukromých dopisů z poslední doby se ukázalo: „že se mladší generace chová jazykově v takových textech velmi uvolněně, nepreferuje přísnou spisovnost, a někdy ji dokonce neguje“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 202). V těchto komunikátech se zároveň objevoval velký počet tzv. překlepů či slov bez řádné diakritiky, což v textech tohoto typu není považováno za chybu, ale spíše za doklad bezprostřední rychlé komunikace. Autoři prostěsdělovacích textů očekávají v tomto ohledu od příjemců i jistou míru tolerance, přičemž doufají, že tyto „nedostatky“ nebudou chybně interpretovány jako projev neznalosti či úrovně pisatelova intelektu. Z pohledu spisovnosti a nespisovnosti panují rozdíly jednak mezi jednotlivými regiony, a jednak mezi pohlavím.

¹ CHLOUPEK, Jan (1994): Funkční styly dnes. *Naše řeč*, 77, s. 57–66.

S příchodem technologického pokroku, který významně zasáhl nejen do komunikační oblasti, se prostředělovací komunikáty poměrně rychle přizpůsobily tomuto trendu, např.: „**e-mailová komunikace** vykazuje – až na vnější formu – mnohé vlastnosti dříve typické jen pro projevy mluvené: je bezprostřední, velmi kontaktní, je v ní významná nejen funkce sdělovací, ale i fatická atd., nemá pevný model jazykového chování“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 203). Ve formě e-mailu bývají odesílány také diskusní příspěvky, a to k nejrůznějším článkům na webových stránkách novin či dalších informačních serverů. „Jejich autoři se mohou, ale nemusejí identifikovat, jejich projev je však v okamžiku zveřejnění nekorigovaný kromě případů, kdy je obsah obscénní nebo jinak eticky nepřijatelný“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 203). Charakter prostředělovací nabývají i krátké **SMS zprávy**, jejichž prostor pro vyjádření je co do rozsahu omezený. To pisatele vede k užívání zkratk nebo zkratkových slov. Při psaní SMS zpráv si proto každý pisatel musí dát pozor, aby jeho zpráva zůstala pro příjemce stále srozumitelná.

Oblíbenou činností se v posledních několika letech stalo také tzv. **blogování**. Lidé věnující se této aktivitě se jinak nazývají také jako blogeři. Ti se zajímají o nejrůznější aktuální témata, k nimž píší články nebo komentáře, které dále zveřejňují na svých internetových stránkách přístupných všem uživatelům internetu. O spontánnosti těchto textů by se však mohlo dále polemizovat, jelikož před samotným zveřejněním dochází k jejich alespoň minimální stylizaci či přepisování.

1.3 Kompozice prostředělovacího komunikátu

„Kompoziční stavba komunikátů mluvených, ale i nepřipravených psaných, odpovídá podmínkám vzniku komunikátů: struktura je volná, neexistuje tu členění komunikátu na uzavřené úseky spojené jedním motivem – řazení motivů je naopak často asociativní (někdy i chaotické) a v jazykovém vyjádření nemusí být motiv ani dokončen (...)“ (Čechová et al., 2008, s. 167).

Jednotlivé motivy se mohou také v přemíře opakovat nebo mohou být doplňovány motivy vedlejšími. V prostředělovacích komunikátech se nejčastěji uplatňují slohové postupy informační a prosté vypravování, které nemá propracovanou strukturu. (Čechová et al., 2008, s. 167).

Důležité je zdůraznit, že vertikální členění se v těchto typech textů zásadně neuplatňuje. K členění samotného textu přispívá za prvé jeho převážně dialogická

povaha a za druhé prostředky zvukové. Jednotlivé subjektivní a objektivní slohotvorné činitele ovlivňují také rozsah daného komunikátu, u něhož neexistují ustálená pravidla (Čechová et al., 2008, s. 167).

1.4 Syntaktická rovina

Syntaktická stavba prostěsdělovacích komunikátů bývá stručně popisována jako jednoduchá. Tato charakteristika větné stavby není zcela přesná, jelikož: „nepřipravenost komunikátu a mluvenost vedou k tomu, že není vždy zcela jasně intonačně vymezena hranice výpovědních celků a u některých mluvčích je poté obtížné sledovat hranice výpovědi, a tudíž analyzovat jejich stavbu“ (Čechová et al., 2008, s. 168). Aktuální členění výpovědi tak plně závisí na intonaci a dynamice jako nositelích emocionality. Mluvčí někdy vytvářejí poměrně komplikované věty a souvětí s nepřesně vyjádřenými vztahy pomocí polysémantických spojek jako např. „co, že, když“ apod. (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 204). Většina mluvčích zjednodušuje svůj projev do té míry, že jednotlivé věty pouze řadí vedle sebe, aniž by využívali rozmanité spojky přesněji vyjadřující významové poměry mezi nimi.

Nedílnou součást prostěsdělovacích projevů tvoří ať už motivované, či nemotivované odchylky od větné stavby. Motivované odchylky využívají mluvčí úmyslně, jelikož působí jako ozvláštnění projevu. Jejich výskyt v konkrétním projevu ovlivňuje taktéž jeho celková situační zakotvenost. V běžném komunikačním procesu totiž mluvčí uvádí pouze informace nezbytně nutné k porozumění a k dosažení komunikačního cíle. Respektovány jsou také zvyklosti v určitých situacích jako např. *Česnečku a malé pivo!* (v restauraci). „S rozdílnou mírou explicitnosti se rovněž vyjadřujeme v projevech mluvených a písemných, v projevech monologických a dialogických, veřejných a soukromých aj.“ (Grepl a Karlík, 1998, s. 389). Důležité je také upozornit na to, že: „(...) některé výpovědní modifikáty nabývají povahy ustálených syntaktických útvarů, konvencionalizovaných pro různé funkce, např. pro vyjadřování jistých komunikačních cílů, postojů a jsou (často zároveň) důležitým prostředkem textové návaznosti, soudržnosti“ (Grepl a Karlík, 1998, s. 389). V prostěsdělovacích komunikátech se lze proto setkat jednak s elipsou např. *Lékaře! Vodu!*, s osamostatněným větným členem např. *Ten vrah – o tom jsem četl v novinách.*, a jednak s dodatečně připojeným větným členem (Grepl a Karlík, 1998, s. 390, 395).

Naopak nemotivované odchylky vznikají neúmyslně. V rámci zbývajících funkčních stylů jsou tyto odchylky nežádoucí, a to např. ve stylu odborném nebo administrativním. V oblasti prostěsdělovací jsou běžnou součástí stylové normy, a to především u komunikátů mluvených. Uplatňuje se v nich na příklad anakolut (vyšínutí z větné stavby)² a kontaminace (křížení vazeb)³ a další.

V každé výpovědi je obsažen jistý komunikační záměr či funkce, v nichž se promítají konkrétní psychické postoje mluvčího. „Vyjádření (tematizace, specifikace) postoje zahrnutého (obsaženého) v daném druhu komunikační funkce bývá často jedním ze způsobů její nepřímé (indirektní), ale idiomatizované realizace. Srov.: *Omlouvám se, že jsem přišel pozdě* (přímá realizace omluvy) // *Je mi líto, že jsem přišel pozdě* (nepřímá realizace omluvy specifikací hodnotícího postoje)“ (Grepl a Karlík, 1998, s. 479). Z obecného hlediska platí, že jedním z běžných nepřímých způsobů provedení komunikační funkce výpovědi: „(...) je vyjádření těch postojů, které jsou v nich implikovány“ (Grepl a Karlík, 1998, s. 479). V mluvených komunikátech prostěsdělovacích se uplatňují veškeré druhy modality – jistotní, voluntativní, postojová (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 204).

1.5 Lexikální rovina

Vlivem uvolněné stylové normy prostěsdělovacích komunikátů nelze celkově shrnout veškeré lexikální jednotky typické pro tento funkční styl. Poznatky z této oblasti jsou čerpány pouze částečně, a to v dílčích pracích jako např. *Čeština v současné soukromé korespondenci. Dopisy, emaily, SMS* (2005) Z. Hladké. Prostěsdělovací komunikáty psané i mluvené zahrnují rozmanité lexikální prostředky téměř ze všech vrstev národního jazyka. V této stylové oblasti převládají tzv. **kolokvialismy**, což jsou slova hovorová a frazémy stojící na hranici spisovnosti. Jedná se o jazykové prostředky vzniklé mimo oblast spisovného jazyka. „Pro slovní zásobu těchto projevů je charakteristická preference slov s velkým rozsahem a malým obsahem“ (Čechová et al., 2008, s. 168). V prostěsdělovací oblasti se více než v jiné stylové oblasti vyskytují jazykové prostředky, jejichž hlavní funkcí je navazování kontaktu s adresátem, tj. kontaktní slova. Z hlediska slovních druhů se zde hojněji objevují částice nebo také citoslovce. V neposlední řadě jsou zde významně zastoupeny také všechny druhy zájmen (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 204).

² Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=vy%C5%A1inut%C3%AD> [cit. 16. 3. 2018].

³ Tamtéž.

Mluvené projevy jsou obvykle narušovány tzv. **parazitními výrazy** (vycpávkovými slovy) jako např. *prostě, takže, jakoby, vlastně* apod., které taktéž zdůrazňují nepřipravenost a spontánnost mluvených prostředělovacích komunikátů. Výběr lexikálních prostředků, které mluvčí ve svém projevu využívá, ovlivňují také slohotvorní činitelé subjektivní a objektivní – věk, pohlaví, vzdělání, prostředí, adresát, momentální psychický stav a další. V prostředělovacích textech se však více uplatňují činitelé subjektivní. Psychické rozpoložení daného komunikanta ve značné míře působí na výběr jazykových prostředků a právě na výskyt vycpávkových slov v projevech mluvených. Lze konstatovat, že vycpávková slova jsou považována za nadbytečné výrazy, jež mohou v mluvených projevech působit rušivě. Marie Čechová (2011) k této problematice uvádí, že komunikanti užívají tato slova především v rozhovoru, poněvadž jejich záměrem není snaha o jazykovou úspornost. Především v soukromých rozhovorech bývají projevy mluvčích do určité míry citově zabarvené. Projevují se v nich jejich názory a postoje. To vede mluvčí mimo jiné k jazykové nadbytečnosti.

Jazykové prostředky z nespisovných vrstev národního jazyka, **slangu a profesní mluvy**, mohou fungovat jako prostředky stylové aktualizace. Prvky mluvenostní mohou v některých komunikátech působit na stylovou normu ostatních funkčních stylů a vytvářet zvláštní tzv. přechodovou oblast textů (Čechová et al, 2008, s. 205). Ke stylové aktualizaci prostředělovacích komunikátů přispívají hlavně knižní výrazy. Ty se v těchto typech komunikátů téměř neobjevují. Naopak **neologismy** tvoří běžnou součást projevů, a to především u mladší generace mluvčích.

2 Funkční styl publicistický

Funkční styl publicistický byl ustanoven jako jeden z posledních funkčních stylů v 50. letech 20. století na konferenci v Liblicích. Tento styl dříve tvořil součást funkčního stylu odborného, v rámci něhož byla věnována pozornost dílčím jazykovým a stylistickým nedostatkům objevujících se mj. v novinách (Junková, 2010, s. 13). Styl publicistický pojímá komunikaci, která probíhá uvnitř hromadných sdělovacích prostředků – tzv. masmédií. V oblasti publicistického funkčního stylu se vedou diskuse nad dvěma základními pojmy, jež někteří lingvisté od sebe odlišují, jiní je pojímají jako pojmy synonymní, a to nad **žurnalistikou** a **publicistikou**. Na příklad podle J. Bartošky (1997) žurnalistika (novinářství) představuje nadřazený termín zahrnující veškeré zpravodajské texty, jejichž účelem je informovat. Publicistika na rozdíl od zmiňovaného nadřazeného pojmu má především hodnotit, posuzovat a přesvědčovat. Lze proto tvrdit, že:

„jak nadřazené označení žurnalistika, tak také zpravodajství a publicistika představují především veřejnou činnost spojenou s mezilidskou mediální komunikací, při níž dochází k informování o aktuálních společenských a politických událostech a k jejich komentování“ (Čechová et al, 2008, s. 206).

K výše zmiňovaným úkolům publicistických textů patří taktéž vyvolat v adresátech potřebu reagovat.

Funkční styl publicistický je považován za styl **dynamický**, poněvadž se časem proměňuje a rychle reaguje na změny společenského i politicko-ekonomického klimatu slov. podoba publicistiky před a po listopadu 1989 (Čechová et al, 2008, s. 208). B. Junková k tomu dodává, že: „(...) ne všechny změny jsou ku prospěchu jazykové úrovně komunikátů, naopak, mnohdy přemíra některých „inovací“ může být spíše na škodu“ (Junková, 2010, s. 13).

Do funkční oblasti publicistického stylu jsou řazeny veškeré komunikáty, jež naplňují nejen funkci **informativní** (sdělnou), ale i **persvazivní** (přesvědčovací). „Publicistické texty mají za úkol informovat o aktuálních událostech ve společnosti a přesvědčit širokou veřejnost o adekvátnosti interpretace“ (Junková, 2010, s. 12.). Jednotlivé typy komunikátů si rovněž kladou za cíl napomoci čtenáři jinak také adresátovi zorientovat se v problematice, která pro něj může být nová a neznámá. K jmenovaným primárním funkcím tohoto stylu se proto pojí rozsáhlá sféra tematická

tak příznačná pro tuto komunikační oblast. Čtenář má možnost proniknout do problémů současné politiky, obeznámit se s aktuálním kulturním děním či díky specializovaným rubrikám procestovat neznámé končiny nebo zkultivovat vlastní zahradu apod.

Celková stylová sféra je rozlišována taktéž z pohledu formy – **psané** a **mluvené**. „Styl psaných textů lze také úže označit jako styl žurnalistický nebo novinářský, tj. styl periodického tisku. Mluvenou publicistiku reprezentují publicistické pořady vysílané rozhlasem a televizí“ (Čechová et al, 2008, s. 207). Společnými jmenovateli těchto textů však jsou rychlost a výstižnost. Cíl těchto textů spočívá v co nejadekváttněji formulovaném sdělení, jemuž budou schopni porozumět adresáti s různým sociálním zařazením, adresáti v jakékoliv věkové kategorii s odlišnými stupni vzdělání. Svou úlohu sehrává také reklama, která má dominantní funkci propagační, apelovou či agitační“ (Čechová et al, 2008, s. 208).

V rámci funkčního stylu publicistického byly postupně zformulovány jednotlivé komunikáty rozličných žánrů. Ty jsou vyděleny z hlediska několika skupin, a to na žánry:

1. **Zpravodajské** – např. *zpráva, interview, komuniké*;
2. **Analytické** – např. *recenze, úvodník, komentář*;
3. **Beletristické** – např. *glosa, sloupek, reportáž*;
4. **Řečnické** – např. *veřejné projevy, řeč* apod.

Z pohledu vnitřní diference spadá do stylové oblasti publicistické, taktéž **internetová komunikace**, tj. alespoň část publicistických textů, čímž jsou myšleny komunikáty vytvořené výhradně pro zveřejnění na internetových stránkách nebo komunikáty původně publikované v tištěných denících, nicméně upravené pro zveřejnění také na internetu. Internetová komunikace splňuje požadavek rychlosti, což jí poskytuje bezprostřední možnost stále aktualizovat konkrétní zprávy. V některých případech může být adresát přímo osloven. „Pokud se kontakt realizuje, jde o velmi specifickou formu komunikace z hlediska tradičního pojetí, totiž o dialog realizovaný psanou formou bez přímého kontaktu komunikantů“ (Junková, 2010, s. 40).

2.1 Jazyková výstavba publicistických projevů

Jak již bylo zmíněno výše, většina psaných i mluvených komunikátů této stylové oblasti vzniká poměrně rychle s omezeným časem na přípravu. Autoři těchto

komunikátů však stále musejí zachovávat určitou úroveň jak obsahovou, tak formální. Jednotlivé komunikáty tak inklinují k tzv. **modelovosti** vyjádření, která ulehčuje práci jak autorům komunikátů, tak i samotným čtenářům. Žurnalisté totiž ve stále se opakujících situacích využívají stejná, časem zavedená vyjádření, která urychlují samotný proces tvorby textu a čtenářům usnadňují příjem komunikátu, nad nímž nechtějí strávit nezbytně nutnou dobu bez hlubšího uvažování nad obsahem sdělení. „Modelový charakter má už kompozice jednotlivého čísla novin, rozsah a sled umístění rubrik v tisku, v rozhlase a televizi zase pravidelný sled informací z domova a ze světa“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 249). Určitá modelovost v komunikaci ovšem oslabuje příjemcův zájem, což může potlačovat získávací funkci komunikátu.

Přemíře modelovosti vyjádření lze zabránit dílčími složkami v textu jako např. poutavými titulky či doplňujícím audiovizuálním materiálem v televizi. Modelový charakter sdělení však mohou ozvláštnit také prostředky jazykové, tj. **stylově aktivní**. Ty adresát vnímá jako prostředky nové snad i neočekávané“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 249). Jazyk a styl publicistických komunikátů úzce souvisí s **dobou** jejich vzniku, a to mnohem více než v ostatních funkčních stylech. V publicistických textech se doba odráží nejen v obsahu sdělení, ale i v užitých výrazech. Ty zastupují zvláštní jazykové prostředky tzv. **publicismy**. „Z hlediska struktury pojmenování představují pojmenování jednoslovná (*tunelovat, masmédiu*) i víceslovná (*politické spektrum, ligová ruleta, časový horizont*)“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 250). Ve formě ustálených frazémů se v této stylové oblasti uplatňují také frazeologická spojení jako např. *praní špinavých peněz* (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 250). Dalo by se předpokládat, že komunikace v rámci hromadných sdělovacích prostředků bude probíhat především na úrovni spisovného jazyka, nicméně významným obohacujícím zdrojem se stává také nespisovná vrstva jazyka. Nespisovné výrazy v takových případech mohou být v textu na první pohled rozlišeny např. kurzívou, ovšem neplatí to vždy (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 250).

Veškeré jazykové prostředky vyskytující se ve sféře publicistické postupně podléhají tzv. procesu **automatizace**. Výrazy automatizované jsou takové jazykové prostředky, jež se v těchto komunikátech stereotypně opakují. Projevy této stylové oblasti mají mnohem větší sklon k opakování stále stejných větných konstrukcí či

slovních spojení více než kterékoliv jiné projevy ostatních funkčních stylů. Nutné je však podotknout, že panuje snaha takto automatizované jazykové prostředky neustále aktualizovat, a to v souvislosti s panujícími společenskými, politickými a také ekonomickými podmínkami konkrétní doby.

„Výrazové prostředky publicistiky se relativně jeví jako stálé a současně jako proměnné. Vývoj stylu tak ukazuje neustálé změny, kdy stálé přechází v proměnné a naopak, kdy se dobově proměnné prostředky ustalují, automatizují, stabilizují“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 250).

Z výše zmiňovaného proto vyplývá, že se jedná o nikdy nekončící proces typický právě pro tuto komunikační sféru. Vždy se zde budou vyskytovat jak prostředky již zautomatizované, tak prostředky aktualizované, tj. nové, poutající adresátovu pozornost (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 251).

2.1.1 Nepřímá obrazná pojmenování

Obrazná pojmenování představují běžnou součást publicistických textů. Prostředky vyjadřující nepřímo danou skutečnost původně vznikly s odlišným lexikálním významem. „Autor nevytváří nová pojmenování, jako je tomu např. u autorských neologismů, ale stávající prostředky nově kombinuje, vytváří neobvyklá spojení, přenáší původní významy slov na jiné skutečnosti a tím je významově posouvá“ (Junková, 2010, s. 123). Tento významový posun je umožněn mnohoznačností slov.

Ve sféře publicistické se mohou uplatňovat stejná obrazná pojmenování jako na příklad v uměleckém funkčním stylu. **Metaforická vyjádření** objevující se v tomto stylovém prostředí by však měla být výrazně jednodušší, poněvadž adresát by neměl nad jejich rozšifrováním trávit příliš mnoho času. Komunikáty tohoto druhu totiž informují příjemce jednorázově v daný okamžik, tudíž se nepředpokládá, že by se adresát k psanému či mluvenému projevu opět vracel a zamýšlel se nad složitými metaforickými vyjádřeními. Jejich přítomnost v komunikátech přispívá ke stylové aktivizaci, i když velké množství z nich opět podléhá automatizaci. Vnímání přenesených pojmenování jako prostředků aktualizujících či automatizujících závisí i na příjemci a jeho dosavadních zkušenostech (Junková, 2010, s. 123). Obrazná pojmenování rovněž zastávají funkci prostředků, které sdělení obohacují o rovinu emocionální, taktéž mohou signalizovat naléhavost sdělovaného obsahu. V obrazných pojmenováních mohou být v neposlední řadě skryté autorovy postoje nebo názory na

obsah sdělení. Metaforická vyjádření se mnohdy opakují, a to z důvodu stále se opakujících komunikačních situací (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 251 – 252).

Z hlediska druhů obrazných pojmenování se v publicistických komunikátech vyskytují jak **přírovnání** využívající spojovací výrazy *jak/jako* např. *hlasovali jako spráskaní psi* apod., tak **personifikace**, která je napříč publicistickými komunikáty velice oblíbená jako např. *čísla hovoří jasnou řečí*. Specifikem publicistických komunikátů jsou také tzv. **tažené metafory**, jež propojují jednotlivé složité obrazy, což klade vyšší nároky na původce komunikátu a kompozici projevu. „Základem tažené metafory je metafora se silným asociačním polem. Každý nový obraz, který je součástí tažené metafory, zaujímá uzavřené místo v textu“ (Junková, 2010, s. 144). Tažená metafora může být prostoupena celým komunikátem nebo pouze na určitých místech. „Časté užití opakujících se výrazů nebo i rozsáhlejšího ustáleného obrazového vyjádření vede k lexikalizaci, popř. ke vzniku ustálených obrazných rčení“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 252). To rovněž přispívá ke vzniku tzv. novinářských klišé jako např. *ovzduší přátelství a vzájemného porozumění*. Platí zde, že čím více se zvyšuje frekvence užití konkrétních obrazných pojmenování, tím více se stylová aktivnost snižuje. V zásadě však obrazná pojmenování plní úlohu stylově aktivních prostředků.

2.1.2 Módní výrazy a výrazy odrážející dobu vzniku

Zpravodajství jako část žurnalistiky, která zprostředkovává aktuální informace, musí nutně odrážet také dobu, v níž vzniká. Výrazy zasahující do publicistické sféry mají obvykle povahu jednoslovného i víceslovného pojmenování. Ta jsou čerpána z nejrůznějších oborů lidské činnosti především však z kulturní oblasti, politiky, ekonomie nebo státoprávní a diplomatické sféry. Pojmenování tak zastupují terminologické výrazy z daného tematického okruhu přenášené do publicistiky jako např. *spotřební koš* či *prodejní řetězce* apod. Nutno podotknout, že tyto výrazy jsou zpravidla užívány mechanicky. Autor je zároveň užívá zcela samozřejmě, aniž by uvažoval nad tím, zda je konečný adresát s těmito výrazy obeznámen, a zda zná jejich význam (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 253).

Funkční styl publicistický je úzce spjatý také s jazykem současné politiky. Na ni lze pohlížet také jako na mocenský boj, jenž se bude nutně odrážet v slovní zásobě jazyka,

a tudíž pak také v hromadných sdělovacích prostředcích. Lexikologie nahlíží na tyto výrazy politicko-společenského charakteru jako na **výrazy terminologické** jinak zvané žurnalismy nebo publicismy např. *ozdravit, masmédiu*. K módním výrazům lze také řadit slova přejatá jako např. *lídr, know how* nebo *boss*. U slov přejatých však může nastat problém s celkovým porozuměním komunikátu, což zabraňuje plnění jeho informativní funkce (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 253).

Vztah k určité době je patrný také v případě tzv. **novinářských klišé**. Hodnotící přídavná jména ve spojení s podstatnými jmény nabývají této ustálené podoby opět vlivem přílišného opakování např. *palčivé otázky* či *horký favorit* apod. Publicismy s dobovým příznakem mohou vycházet rovněž ze sféry odborné. „Publicisté užívají původního termínu v jiných zcela nových souvislostech, dochází k desémantizaci v souvislosti s novým obrazným užitím a tak se význam termínů rozšiřuje“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 254). Dokladem toho může být výraz *spektrum* existující především jako slovo z fyzikální terminologie, které se v určitém kontextu vyskytuje také ve smyslu *spektrum nových úkolů* apod. Některá slova jsou aktuálně považována za **slova módní**, a to např. *mechanismus (ústavní, právní, senátní)* nebo slovesa typu *mapovat, monitorovat, signalizovat* a mnoho dalších, k nimž se navíc mohou přidávat rozmanité předpony např. *zmapovat (situaci)* a *zprůchodnit jednání* (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 254).

2.1.3 Frazémy a jejich obměny

Samozřejmou součástí běžné komunikace tvoří **frazeologická a idiomatická spojení**. V případě komunikátů publicistické sféry tomu není jinak. Objevují se zde jak tradiční lidové a kolokviální frazémy (*táhnout za jeden provaz, mít na kahánku*), tak frazémy knižního či literárního rázu. Některé kulturní frazémy mnohdy vycházejí z antické slovesnosti nebo jejich původ lze nalézt také v bibli např. *vstát z mrtvých; nést trnovou korunu; Co je císařovo, císaři, co je božího, bohu*. Právě poslední zmiňovaná skupina může v některých případech adresátovi znesnadňovat porozumění sdělení, poněvadž ne každý je obeznámen s touto tematikou. V neposlední řadě se v publicistické sféře uplatňují také frazémy ze sportovního zpravodajství např. *ladit formu* či *zmarit naděje* (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 254 - 255).

Frazém je nutno pojímat jako celek, který funguje jako jednotná pojmenovávací jednotka. Z toho vyplývá, že jeho význam nelze spolehlivě odhadnout z jednotlivých částí nýbrž z celku. Frazém jako prvek založený na obraznosti vyjádření nese nový význam metaforický či metonymický, který je ustálený. Jednotlivé frazémy mimo jiné zrcadlí společenské podmínky, v nichž vznikaly, proto jsou zajímavým dokladem o stavu soudobého jazyka. Souběžně s dobou neustále vznikají nová spojení, jež jsou stejně jako předchozí frazémy obtížně klasifikovatelná. Konkrétní frazémy plní v publicistických komunikátech aktualizaci úlohu, jinak řečeno mají přispívat k oživení a aktualizaci komunikátu. Nicméně vždy je nutné vyvarovat se těm frazeologickým spojení, jež mohou bránit porozumění textu či informaci. I frazémy mohou být projevem ekonomičnosti vyjádření, jelikož daná skutečnost je jím vyjádřena rychleji a úsporněji (Junková, 2010, 149–150).

Specifikem frazémů, které se objevují v publicistických komunikátech, je především jejich **proměnlivost**. Mnohdy dochází k nečekaným obměnám jako u frazému *pozdě bycha honit (mít dlouhé prsty)*, jenž byl záměrně pozměněn *nastal čas konce honění bycha* ve smyslu *veksláci už mají zkrácené prsty* (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 256).

K ustáleným spojení se řadí taktéž **pořekadla, rčení a přísloví**, která se stejně jako frazémy uplatňují v nových kontextech a obměnách. To lze ilustrovat na příkladu původního přísloví *trpělivost přináší růže*, jehož znění bylo modifikováno na *trpělivost přináší úspěch*. „Pro publicistiku je rovněž charakteristické nedokončení frazému, tj. např. nedopovězení celého rčení nebo přísloví“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 256). Publicisté obvykle převezmou pouze první část frazému jako např. *vrána k vráně (sedá, rovný rovného si hledá)*. Konkrétní frazémy bývají účelně modifikovány jako prostředky stylové aktualizace. To se běžně děje: „(...) substitucí ve spojení s kontaminací a transformací“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 256). K tomu došlo u původního přirovnání *je hluchý jako poleno*, které se modifikovalo do nové podoby *byl neznaboh jako poleno*. Ne vždy je však modifikace frazému provedena úspěšně srov. *mít váhu zlata* z předešlého *mít velkou váhu* a *mít cenu zlata* (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 256).

2.1.4 Jazykové prostředky zobecňující sdělení

Obecně lze tvrdit, že komunikáty hromadných sdělovacích prostředků mají tendenci informovat adresáty poměrně výstižně, objektivně a věcně. Přesto však i u nich lze rozeznat tendenci k neurčitému či nicneříkajícímu, obecně shrnujícímu sdělení. Jedná se o tzv. **zneurčitění propozice**. Typickými prostředky tohoto zneurčitění se stávají jazykové prostředky jako např. *masy, zdroje, veřejnost, fórum, odpovědní činitelé, široké kruhy veřejnosti, odpovědná místa* nebo *nejnovější struktury* apod. Autora komunikátu vedou k jejich užití nejrůznější důvody:

„Bud' autor projevu není o skutečnosti podrobně informován a konkrétní údaje nezná, nebo se vědomě snaží zachovávat určité zásady diplomacie, podrobnější fakta neuvádí a tam, kde bychom očekávali konkretizaci činitele děje, je shrnující výraz s významem širokým, obecným“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 257).

Tato jednoslovná i víceslovná vyjádření pak získávají podobu tzv. **fráze**, které na čtenáře mohou často působit z hlediska obsahu sdělení vyprázdněným dojmem. Zobecňující jazykové prostředky představují typický příklad automatizovaných publicistických prostředků (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 257).

2.1.5 Specifický přívlastek shodný

Syntaktický prostředek, **přívlastek shodný**, funguje v projevech publicistického stylu taktéž jako nástroj stylové aktualizace. Jedná se o shodný atribut příznačný pro publicistiku, který se chápe: „(...) jako prostředek kondenzace vyjádření a představuje implicitnost“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 257). Jak již bylo zmíněno výše, na publicistické projevy je kladen požadavek rychlosti, výstižnosti a přesnosti sdělení. Tím vznikají slovní spojení, která se nejen v této komunikační sféře objevují tak často, že mohou nabývat pojmový charakter jako např. *výkonová bilance, kariérní žebříček* nebo *farmářské ceny*. Především v žurnalistice se je možno setkat s pojmy jako např. *tlačítková demokracie (hlasování v Senátu)* či *cenová válka (válka mezi výrobci o nejnižší ceny)*. Při vzniku nových atributů shodných v publicistických projevech bylo vyzorováno, že u kratších vyjádření tohoto typu: „(...) bývá obvykle vynecháno jedno nebo více významových jader“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 258). Nedostatečně informovaný adresát proto nemusí správně

porozumět obsahu sdělení a potřebuje tak alespoň rámcovou znalost kontextu. „Při vynechání několika významových jader sdělení stylová aktivizace tohoto typu shodného atributu roste“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 258). Jako příklad možno uvést spojení *tenisová Anglie (tenisový turnaj Wimbledon)* nebo *olympijská televize* ve smyslu televizního přenosu z olympiády. U shodných publicistických atributů může být taktéž patrný příznak expresivity nebo náznak přenášení významu, a to zejména v titulcích jako např. *Jablečná lavina z Vysočiny (velká úroda jablek)*. Právě jistá neotřelost a novost těchto nově vzniklých slovních spojení přispívá k stylové aktualizaci. Nutno však dodat, že ani u těchto syntaktických prostředků se není možno vyhnout postupné automatizaci, srov. *diskutovaný problém* nebo *diskutovaná otázka* (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 258).

2.1.6 Publicistické vsuvky a intertextovost

Vsuvka neboli **parenteze** povšechně představuje: „(...) jazykový výraz, který je vsunut (vložen) do nějaké věty a strukturně s ní nesouvisí.“⁴ Parenteze představují samozřejmou součást všech stylových sfér. V rámci publicistického stylu se však mohou vyskytovat vsuvky ryze publicistické. Za ty jsou považovány vsuvky, které nějakým způsobem vyjadřují postoj jiných lidí. Adresát je tak díky nim obeznámen s obecným nebo veřejným míněním typickými formulacemi typu *jak je obecně známo* či *jak říká staré české přísloví* apod. Pomocí vsuvky se lze také dovolávat určitého svědectví nějaké další osoby nebo zdroje jako např. *jak již uvedl (někdo)* nebo *jak řekl (někdo, něco)*. „Tyto prostředky vnášejí do stylu publicistických projevů bezprostřednost sdělení, event. naléhavost argumentu, projev ožívují, a proto se jeví jako prostředek stylové aktivizace“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 258–259). Některé parenteze mohou taktéž odrážet názor autora na obsah sdělení.

Jelikož soubor typů jednotlivých vsuvek je poměrně omezený, dochází k jejich stereotypnímu opakování, čímž se z nich stávají pouhé publicistické fráze např.: *jak sdělila mluvčí policie České republiky; jak to oznámil zdroj, který si nepřeje být jmenován* nebo *jak to uvádějí zahraniční zpravodajové* a mnoho dalších (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 259). „Osobitý typ tvoří ty případy parentezí, které buď uvozují přímou řeč, nebo kterých se užívá při předávání již jednou někým

⁴ Petr Karlík (2017): VSUVKA. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VSUVKA> [cit. 6. 4. 2019].

vyřčené myšlenky např. *Pochopili – připomenul pan Novák – že to znamená...(...)*“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 259). Zvolené parenteze fungují jako prostředky získávací nebo přesvědčovací, poněvadž jejich prostřednictvím odkazují na vyšší autority v podobě názorů významných osobností nebo také lidových pravd a rčení.

V současné publicistice narůstá oblíbenost využívání **přímých citací** z jiných komunikátů či z myšlenek různých autorů. Tím v podstatě vzniká nový komunikát na základě dalších textů. Touto tzv. intertextovostí vynikají především komunikáty zpravodajského stylu (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 259).

Pro autora komunikátu plynou z využívání přímých citací i nesporné výhody. Pakliže na příklad nesouhlasí s daným sdělením, o němž informuje, může si od takové informace zachovat odstup prostřednictvím přímé citace, protože původcem myšlenky je jiná osoba. Nabízí se také možnost neuvádět celé znění citátu, proto se je možné mnohdy setkat pouze s citací, která není uvedena v plném znění. Autor komunikátu by měl proto pečlivě a s rozmyslem nakládat s citovanými skutečnostmi, jež mohou být příjemcem desinterpretovány či vysvětleny naprosto odlišně (Junková, 2010, s. 107–108).

2.1.7 Zvláštní užití dalších jazykových prostředků

Výše zmiňované jazykové prostředky jednak aktualizované, a jednak automatizované tvořící nedílnou součást všech publicistických komunikátů bývají doplňovány také dalšími prostředky typickými pro dílčí okruhy této publicistického stylu.

Nezřídka užívaný tzv. **vytýkací opis** jinak zvaný také jako důrazový opis se na příklad uplatňuje v publicistických útvarech typu úvodník nebo komentář. Lze se s ním setkat rovněž na poli sportovní žurnalistiky jako např. *byl to dobrý kolektiv, který dokázal...atd.* Zvláště kondenzačních výrazů využívá zejména psaná publicistika, ty přispívají k sevřenosti větné stavby, a to za pomoci **konstrukcí s nepůvodními (nevlastními) předločkami**. Ty jsou považovány za prostředky automatizované. V jednotlivých komunikátech se velice často opakují, přičemž jim je dáována přednost před dalšími možnostmi vyjádření. Mezi nejfrekventovanější nepůvodní předločky se řadí např. *v rámci; u příležitosti; v duchu* či *v okruhu*. Ačkoliv se nepůvodní předločky hojně vyskytují také ve funkčním stylu odborném a administrativním, ve sféře

publicistické se stávají součástí delších obrátů a konstrukcí (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 260).

Ve všech mluvených a psaných projevech napříč funkčními styly se vyskytují mnohé **kontaktné prostředky**. V rámci publicistických komunikátů pak mají funkci uvědomovací i získávací. Typickým příkladem takového vyjádření může být imperativ 1. os., č. m. někdy také imperativ 2. os., č. m. jako např. *mějme daleko vyšší nároky na kvalitu* nebo *posuďte sami nově přijatá opatření* apod. Mezi kontaktní prostředky lze zařadit jak tázací věty, tak věty práci a zvolací. Své místo si zde přirozeně nárokují taktéž řečnické otázky přítomné mimo jiné i v titulcích (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 260).

Zvláště v mluvené komunikaci bývají zaznamenány tzv. **nepravé věty vedlejší**. Jako nepravé vedlejší věty jsou označovány: „(...) vedlejší věty, které svůj řídicí člen (obsažený ve větě hlavní) nijak nedeterminují (neurčují jeho vlastnost ani nezužují jeho význam), ale vyjadřují samostatný děj/stav, popř. slouží k prostému navázání děje.“⁵ Nejčastěji se jedná o věty přívlastkové nebo také příslovečné časové. Ve stylové oblasti publicistické se jedná o nápadné prostředky, které se váží k určitým typům situací, pro něž jsou již do jisté míry automatizovány, jako např. *Zápas skončil nerozhodně, když ještě v poločase vedli domácí...* apod. (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 260).

Vlivem hromadění velkého množství informací zejména ve zpravodajství z politického prostředí dochází ke kumulaci především **genitivních konstrukcí**. Ty se hromadí z toho důvodu, že se najednou v řadě za sebou staví jednotlivé termíny či terminologizovaná spojení jako např. *účastníci londýnského zasedání pracovní komise světového kongresu mírových sil jednali o...* atd. K dominantní funkci informační a persvazivní přispívají mimo jiné prostředky **expresivní** a **emocionální**, jež jsou patrné buďto přímo z tvaru slova samotného, tzn. z deminutiv, anebo se navíc k danému výrazu připojuje na základě kontextu, a to např. *byl to hotový drůbeží holocaust* apod. Vyjma spisovné češtiny zastupují další zdroje emocijality také útvary a poloútvary jazyka národního. „Emocionalita textu je vždy omezena veřejností žurnalistického sdělení, dílčími sférami žurnalistiky a tematickým charakterem textu“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 260).

⁵ STRABERGER, Richard (2007): K jednomu typu nepravých vedlejších vět vztažných. *Naše řeč*, 90, s. 247–257.

Výše zmiňované útvary a poloútvary národního jazyka aktivizují stylovou normu publicistických komunikátů. Psané komunikáty využívají výrazivo s příznakem knižnosti a slova citátová, mluvené komunikáty inklinují spíše k výrazům z obecné češtiny. V rámci mluvené publicistiky, v televizních, rozhlasových a internetových diskusních pořadech obecná čeština převažuje. Ve snaze o autenticitu vyjádření se užití nespisovných výrazů stává záměrné a žádoucí. Zvýšená míra nespisovnosti může také souviset s profesním zařazením osoby či se zájmovou činností, které se věnuje. „Vhodné funkční užití nespisovnosti (zvl. v uvozovkách) napomáhá k výraznější persvasi. Někdy může být nespisovnost také projevem ekonomičnosti (a zároveň bezprostřednosti) komunikace, o čemž svědčí přemíra univerbizovaných výrazů“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 260).

2.1.8 Metajazyková povaha vyjádření

Jak již bylo naznačeno výše, v rámci některých publicistických komunikátů se mohou na jedné straně uplatňovat jak spisovná podoba jazyka, tak jeho další nespisovné útvary. Jestliže si autor přítomnost těchto tvarů uvědomuje nebo je užívá záměrně, může jejich přítomnost vyznačit pomocí uvozovek. Prostřednictvím uvozovek autor přítomnost nespisovného výrazu do jisté míry omlouvá, poněvadž adresát obvykle podvědomě od hromadných sdělovacích prostředků očekává dodržení spisovné normy jazyka. V uvozovkách však mohou být uvedeny taktéž výrazy v souladu se spisovným vyjadřováním, nicméně autor si je vědom jejich příznakovosti v této funkční stylové oblasti jako např. *nahlédnout hlouběji „pod pokličku“ investorům*. „Uvozovky se objevují v souvislosti s metaforičností vyjadřování, s užitím frazeologických obrátů včetně knižních, někdy provázejí vyjadřování expresivní“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 261–262).

Uvozovky v neposlední řadě mohou signalizovat další možné konotace výrazu. Jimi může být naznačen možný eufemismus (*celý náklad „převzal“ šikovný podvodník*) či augmentace (*džíny byly v dolní části doslova „zadrátované“*). Autor komunikátu snadno uvozovkami naznačí jeho míru pochybnosti či ironie k sdělované skutečnosti jako např. „*prorok*“ *Muamar Kaddáfí* atp. To si však dovolí pouze za předpokladu alespoň rámcové adresátovy znalosti širšího kontextu.⁶

⁶ CHLOUPEK, Jan (1994): Funkční styly dnes. *Naše řeč*, 77, s. 57–66.

2.1.9 Slova přejatá

Přejatá slova z cizích jazyků tvoří významnou součást každodenní komunikace všech mluvčích, kteří si to mnohdy ani neuvědomují. Tato slova: „jsou odrazem doby, odrazem ekonomických i politických tendencí a měnících se společenských poměrů v souvislosti s rozvojem mezinárodních kontaktů“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 262). Jednotliví mluvčí tato slova přirozeně začleňují do své individuální slovní zásoby a odtud jsou řetězově přenášeny do slovní zásoby dalších komunikantů atd. Již v 50. letech 20. století František Daneš (1958) upozorňoval na problém přepisu přejatých slov do češtiny, u nichž vždy nejsou jasně stanovená pravidla jejich pravopisu. V případě vlastních jmen zůstává ve většině případů zachován jejich původní pravopis, ovšem větší problémy podle něho nastávají u apelativ, u nichž nejsou pravidla jasně nastavena, a mohou tak v zápisu činit nemalé obtíže.⁷ S těmito obtížemi se mohou mluvčí potýkat i dnes, v důsledku stále se zrychlující mezilidské komunikace. Lidé jsou nuceni stále pružněji začleňovat nová cizí slova do své slovní zásoby a zamýšlet se nad jejich správným přepisem. Čím více se nové slovo přejaté usídli v komunikaci mluvčích, tím více se přizpůsobuje pravidlům českého pravopisu, tudíž může z hlediska času docházet ke změně jeho zápisu, nicméně nemusí to platit vždy. Z hlediska pravopisu došlo ke změně zápisu původem cizích slov jako např. *business* – *byznys* nebo *leader* – *lídr* a dalších (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 262).

Počet slov přejatých narůstá také v souvislosti s vědeckým rozvojem a s jeho větší propojeností s běžným životem člověka. V současnosti však mají značný vliv na repertoár slov přejatých nové informační a komunikační technologie. Slova přejatá se v hojném počtu tradičně vyskytují v komunikátech funkčního stylu odborného, nicméně v dnešní době se stávají charakteristickými rovněž pro publicistické komunikáty. „Cizí slova pronikají do publicistiky z různých oborů, zvl. ekonomiky, počítačové aj. techniky, ze sféry obchodování apod., např. *marketing*, *multimediální deficit*, *mailingové služby*, *globalizace*, *dealer*, *holding*, *image*, *billboard* (...)“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 262). Na příklad v oblasti sportovní žurnalistiky neustále vznikají nová sportovní odvětví, k nimž se nejednou váže cizí slovní zásoba jako např. *nordic walking* (chůze se sportovními holemi) apod. Je poměrně zajímavé, že i v situaci, ve které je možné slovo cizího původu nahradit

⁷ DANEŠ, František (1958): Psaní slov přejatých. *Naše řeč*, 41, s. 9–21.

českým ekvivalentem, mluvčí volí spíše možnost cizí slovo ponechat, a to platí i mimo okruh publicistické komunikační sféry.

Z pohledu slovotvorného se v posledních letech projevuje u přejatých slov vyskytujících se v publicistických komunikátech tendence vytvářet nová kompozita jako např. *europoslanec*, *euroregion* nebo *euroúředník* mající souvislost se vstupem České republiky do Evropské unie. S aktuálně diskutovanou problematikou ochrany životního prostředí se utvořila kompozita typu *biopaliva* a *biopotraviny* atd. (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 262).

Autoři publicistických komunikátů volí taktéž cizí frazeologická spojení, i když odpovídající český ekvivalent je k dispozici jako např. *no comment* – *bez komentáře* aj. Tento trend je patrný jak v mluvené či psané publicistice, čehož si všímá ve svém příspěvku zabývajícím se kulturní frazeologií také Marie Čechová (1993). Ta tvrdí, že od 90. let 20. století došlo jak k nárůstu citátových (nepřeložených) kulturních frazémů, tak ke zvýšení počtu frazémů již přeložených. Tento nárůst ovlivnil v neposlední řadě i soubor domácích frazémů, u nichž bylo částečně dosaženo jejich aktualizace. „V posledním období, zvláště se vstupem humanitně vzdělaných lidí do veřejného politického života, přibýlo citátových frazémů latinských, a to antického i křesťanského původu.“⁸ Tyto frazémy byly nejvíce zaznamenány v publicistických textech, a to i mluvených. Obecně lze tvrdit, že více se užívají frazémy kratší, neslovesného původu, tj. jmenné a původu předložkového jako např. *status quo* či *suma sumárum* apod. Čechová (1993) dále poukazuje na to, že z pohledu pravopisného se v publicistických komunikátech málokdy vyskytla chyba při zápisu. Dále připomíná frazeologická spojení mající původ v angličtině, a to spojení např. *who is who* ad. Svou roli jednoznačně sehrává jednak aspekt módnosti užití anglicismů, a jednak sklon k ekonomičnosti jazykového projevu. Ve snaze odlišovat se vznikají taktéž slovní hříčky typu *Vo co gou?* (O co jde). Tyto hybridní tvary se rychle ustálily v mluvě mladších lidí. „S užíváním kulturní, zvláště cizojazyčné frazeologie jsou mnohé potíže. Vyskytuje-li se v masových sdělovacích prostředcích, obracejících se na široké spektrum adresátů, dochází často k neporozumění (...)“⁹ Pro publicisty z toho pramení

⁸ ČECHOVÁ, Marie (1993): Kulturní frazeologie v současné komunikaci. *Naše řeč*, 76, s. 179–183.

⁹ Tamtéž, s. 179–183.

zvýšená obezřetnost ve volbě těchto jazykových prostředků s ohledem na předpokládaného adresáta.¹⁰

¹⁰ Tamtéž.

2.2 Mluvená publicistika

„Mluvená publicistika představuje souhrn komunikačních činností, které vyvíjejí pracovníci hromadných sdělovacích prostředků, a představují ji jak komunikáty vysoce oficiální, tak „nevázané“, bezprostřední“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 272). Publicistika mluvená zahrnuje jednak rozhlasové a televizní zpravodajství, a jednak jazykové projevy a komentáře moderátorů televizních či rozhlasových pořadů. Své místo zde zauímají veškeré publicistické pořady různě tematicky zaměřené s odlišnými funkcemi i cíli. Dominantní funkce persvazivní v těchto komunikátech ovšem převládá.

V rámci publicistických pořadů sehrávají hlavní úlohu moderátoři, jejichž úkolem je řídit konkrétní **besedy** nebo **diskuse** věnované především aktuálnímu dění doma i ve světě. Diskutovaná problematika publicistických pořadů se v závislosti na událostech stále proměňuje, ačkoliv v zásadě se tyto pořady orientují na politiku nebo rozmanitá společenská témata. Jmenovaných pořadů se obvykle zúčastňují konkrétní hosté spjatí s daným tématem. Ti vedou dialog s moderátorem, jenž diskusi posouvá nebo usměrňuje, a to především tehdy, jestliže přítomní hosté zastávají opačné názory. Často se tak děje i za přítomnosti publika. Z hlediska této komunikační sféry snadno dochází k přesahům za prvé do stylové oblasti řečnické, a to vlivem persvaze ze strany moderátora, a za druhé do oblasti prostěsdělovací, k čemuž přispívá sklon k bezprostředně vedené komunikaci (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 272).

„Z komunikačních faktorů přispívá k hovorovosti těchto komunikátů jejich mluvená forma, i když může jít o mluvenost sekundární“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 272). Mluvené komunikáty by měly splňovat podmínky bezprostřednosti, důvěryhodnosti sdělované informace a mít účinek na posluchače. I z těchto důvodů se většina mluvených publicistických projevů odehrává na úrovni hovorové češtiny. Nutno však dodat, že stále více dochází k pronikání nespisovných obecněčeských výrazů do této komunikační sféry. Jedná se o prvky foneticko-fonologické nebo morfologické. Z pohledu větné stavby mohou nastat situace, v nichž jednotliví mluvčí buďto vytvářejí kratší věty působící nepřírozně, anebo zcela spontánně na sebe navazují dlouhá souvětí bez jasného obsahu sdělení. Opačný případ nastává, pakliže se mluvčí snaží docílit větné stavby komunikátů psaných, což vytváří

dojem hyperkorektnosti, která zde není žádoucí. Snahou mluvené publicistiky je především navodit iluzi komunikace reálné pouze s tím rozdílem, že je přenášena mediálně (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 273).

Ke stylové aktualizaci mluvených publicistických projevů přispívají výše zmiňované prvky obecněčeské, dále výrazy slangové nebo výrazy z profesní vrstvy jazyka. Důvodem jejich zvýšeného výskytu se zdá být právě inklinace ke spontánnímu vyjadřování a navození představy bezprostřednosti komunikace. Většina moderátorů však jako svůj jazykový kód volí především spisovnou češtinu působící profesionálním dojmem. Zvolený jazykový kód dokresluje celkový obraz moderátora, jehož snahou je působit seriózním a kultivovaným dojmem a docílit tak důvěryhodnosti jeho osoby. Více než v psané sféře se zde využívá prostředků kontaktních jako např. oslovení nebo řečnických otázek (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 273).

Mluvené komunikáty rovněž mohou inklinovat k automatizovanosti vyjádření. Některá z nich jsou již považována za **klišé** jako spojení např. *Senát je senát*. Nutno ovšem podotknout, že adresáti tohoto typu sdělení dále očekávají tvrzení podložená argumenty či vysvětlením. Na stejném principu opakování jednou sděleného fungují také souvětí jako např. *Poslanci hlasovali tak, jak hlasovali* apod. Záleží pouze na příjemci sdělení, jak bude tuto informaci interpretovat. Zde však hrozí, že takové vyjádření se stane nefunkčním, poněvadž se může jednat v danou chvíli o nelogický argument, který se ve svém důsledku stane pouhým publicistickým klišé (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 273–274).

Součástí mluvených projevů se stávají obraty *je to o tom/ není to o tom* běžně užívané jak moderátory, tak účastníky zejm. politických diskusí. Pro ilustraci se nabízí vyjádření, jako např. *Finance byly vždy mým koníčkem. Ale zase je to o tom, co člověk baví*. Hlavní funkce těchto obrátů spočívá v navození dojmu jistého příběhu. „K osobitým prostředkům mluvených komunikátů patří též prostředky mimojazykové (extralingvální – především mimické a gestikulační) a parajazykové (paralingvální – intonace, frázování, pauza, tempo řeči, síla hlasu aj.)“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 274).

K nenaplnění komunikační funkce vedou rozmanité průvodní jevy týkající se některých nežádoucích rysů mluvenosti. Ačkoliv předchozí příprava moderátorů publicistických pořadů je nutná, mluvčí se od ní velice často odkloní. Mnozí z nich se

dopouštějí přechů či opakují výrazy. Moderátoři se obvykle nevyhnou tzv. vycpávkovým slovům či slovům nefunkčním. V současnosti bývá moderátorům vytýkáno nadměru vysoké komunikační tempo zřejmě inspirované zahraničními produkcemi (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 274).

Svébytnou formu mluvené publicistiky představují **pořady dialogické**, s nimiž se lze setkat především v televizi, rozhlasu a v dnešní době také na internetu. „Jejich stylová stránka bývá ovlivněna nejen obsahem dialogu, mírou přípravy, ale i počtem komunikujících, přítomností moderátora a jeho kvalitami“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 274). Důležitou roli zvláště v tomto typu pořadu hraje právě několikrát zmiňovaný moderátor, který vždy v samotném úvodu a na konci pronáší krátký, monologický projev, a až poté se přistupuje k samotnému dialogu dalších zúčastněných. Tento typ pořadu by měl být do značné míry připravený a promyšlený. Moderátor by měl mít připravené otázky pro hosta a případně další podklady k probíranému tématu. Moderátor by měl být dále schopen pružně reagovat na odklon od tématu či v těchto momentech adekvátně reagovat, což znamená, že i dokonale připravený moderující nesmí postrádat schopnost improvizace. Prostředky navozující dialog jako kontaktné prostředky nebo parazitní výrazy jsou zde v hojném počtu přítomné jako např. *takže*, *tedy*, *no* atd. Tyto výrazy obvykle naznačují začátek další repliky (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 274).

V mluvené publicistice další významný faktor představuje samotná komunikační situace zahrnující jednak počet účastníků komunikace, jejich sociální, funkční a politického zařazení. Dále pak prostředí, v němž se proces komunikace odehrává, a přítomnost publika ve studiu. Důležitý je rovněž přístup moderátora, jenž by se měl aktivně podílet na diskusi o daném problému.

3 DVTV – Drtinová Veselovský TV

Pod zkratkou DVTV se ukrývá první internetová televize dvojice moderátorů Daniely Drtinové a Martina Veselovského. Ti založili tento unikátní internetový videoprojekt spolu s dvojicí editorů Janem Rozkošným a Janem Ouředníkem. DVTV kombinuje oba přístupy k informacím – přístup zpravodajský i publicistický. Projekt DVTV byl založen v květnu 2014, přičemž jeho tým byl sestaven z bývalé redakce zpravodajsko-publicistických pořadů *Události, komentáře* a *Interview Daniely Drtinové* veřejnoprávního média *České televize*. Samotný odchod dlouholetých moderátorů a jejich spolupracovníků z *ČT* byl zapříčiněn několika okolnostmi. Zakládající tým DVTV se rozhodl opustit *Českou televizi* jednak z důvodu nepřehledné situace ve zpravodajství, a jednak kvůli vyvíjenému tlaku na moderátory, konkrétně na Danielu Drtinovou. Ze strany redakce vzešly rovněž námitky na způsob zpracování některých reportáží, které se neslučovaly s jejich vlastním přesvědčením (Melichar, 2016, s. 10). V roce 2017 se k týmu připojila Emma Smetana, bývalá moderátorka zpravodajství *TV Nova*. Dohromady tak tým DVTV tvoří 11 lidí z toho 3 moderátoři, 2 editoři, 1 produkční, 2 kameramani, střihač, rešeršista a vedoucí týmu.

Provozovatelem videokanálu DVTV je společnost Online Partners s. r. o. sdružující výše jmenované zakládající členy.¹¹ Video kanál však dále produkuje obsah také pro vydavatelský dům *Economia a. s.*, a to ve spolupráci se zpravodajským serverem *Aktuálně.cz*.

V prostorách vydavatelského domu *Economia a. s.* se rovněž uskutečňují jednotlivé rozhovory. Prostory jsou výjimečné především svým charakterem tzv. open space kancelářemi. Zaměstnanci v nich pracují v jednom velkém otevřeném prostoru, což usnadňuje jejich vzájemnou komunikaci a spolupráci. Jednotliví hosté DVTV jsou zváni do tohoto prostředí, v němž není nijak potlačen všudypřítomný pracovní ruch. Ten však není vždy žádoucí, jelikož může narušit průběh interview. Rozhovor přítomných komunikantů, tj. moderátora a hosta, se může stát v některých částech výpovědi nesrozumitelným. Veškerá interview a některé pořady probíhají živě v průměrném čase dvaceti minut. V některých případech se rozhovory mohou uskutečnit přímo v místě konání nějaké významné akce, jako jsou např. volby do parlamentu atd.

¹¹ Dostupné z: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz/02697858/online-partners-sro/zivnosti/> [cit. 13. 4. 2019].

Z hlediska tematického obsahu se DVTV věnuje především interview, analýzám, komentářům a reportážím zaměřeným na aktuální problémy z oblasti politické, kulturní, ekonomické a společenské sféry. Každý den vychází několik aktuálních rozhovorů (3–4 v pracovní den, 1 o víkendu).

Z pohledu sledovanosti si projekt DVTV vede poměrně úspěšně. Za první týden vysílání, tj. od 28. 5. 2014 do 2. 6. 2014, bylo spuštěno zhruba 400 tisíc videí. Z toho 90% uživatelů internetu si videa spustilo na internetových stránkách a 10% na mobilech a tabletech.¹² V prvním týdnu bylo natočeno asi 20 rozhovorů s významnými osobnostmi, mezi nimiž se objevili Andrej Babiš nebo Mirek Topolánek.¹³ Každý rok DVTV uveřejňuje seznam nejsledovanějších rozhovorů za uplynulý rok. Za rok 2018 se jimi stala interview se senátorem Janem Velebou, novinářem a politikem Matějem Stropnickým, s bývalým předsedou vlády a politikem Petrem Pithartem nebo s provokativním novinářem a starostou pražských Řeporyjí Pavlem Novotným. Průměrný počet zhlédnutí tohoto videokanálu představuje asi 100 tisíc (Melichar, 2016, s. 10).

Propojenost videokanálu se sociálními sítěmi (např. Facebook, Instagram a Twitter) je značná. Tým DVTV komunikuje se svými potenciálními diváky prostřednictvím těchto sítí. Diváci, resp. sledující, se mohou tímto způsobem snadno vyjadřovat k obsahu videí či k daným tématům. Do jisté míry se tak mohou spolupodílet na vytvářeném obsahu, o který projeví zájem. Pro ilustraci facebookový profil kanálu DVTV v současné době, tj. k 26. 5. 2019, sleduje zhruba 214 tisíc uživatelů, na Twitteru 171 tisíc a na Instagramu 82 tisíc sledujících.

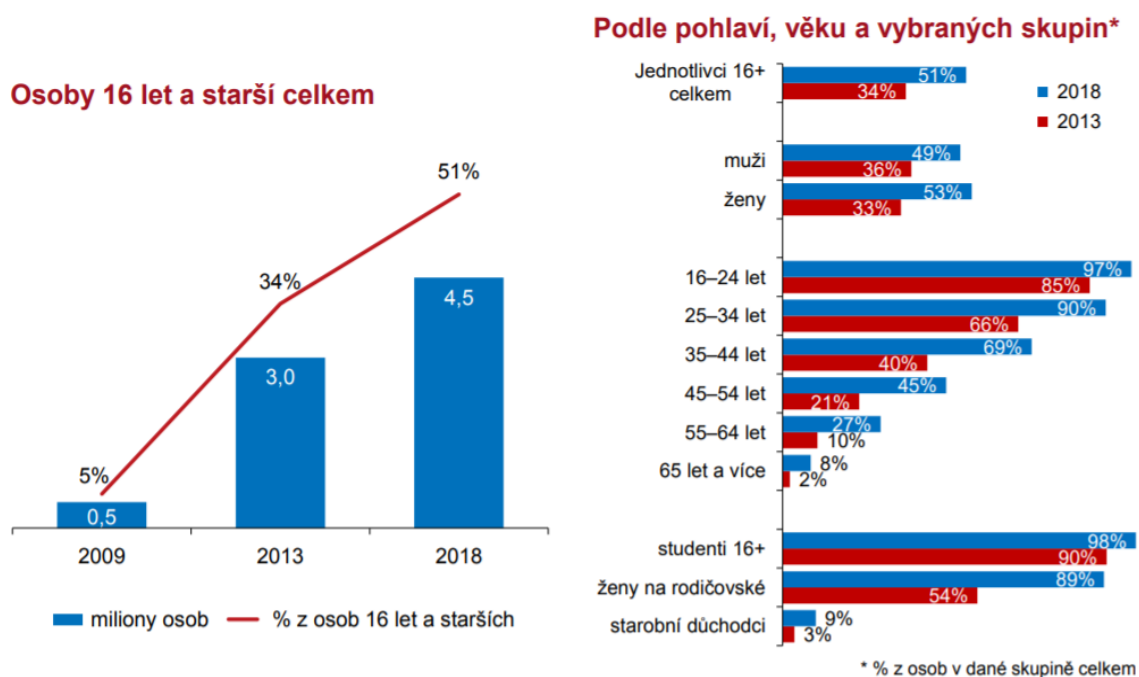
Samotní tvůrci obsahu DVTV jsou si vědomi důležitosti těchto novodobých komunikačních kanálů, jež v současnosti postupně nahrazují na příklad televizní i rozhlasové vysílání. Sociální sítě přirozeně vytvářejí prostor pro živé diskuse sledujících: „Na sociálních sítích se vedou kolem našich rozhovorů bouřlivé diskuse, a stejně jako v samotném vysílání, i zde – kromě sprostých nebo rasistických a podobných výrazů – nic nemažeme“ (Melichar, 2016, s. 11). Podle průzkumů Českého statistického úřadu bývají v prostředí sociálních sítí aktivnější obvykle mladší uživatelé

¹² Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/dvtv-drtinove-a-veselovskeho-hlasi-po-prvnim-tydnu-400-tisic-spustenych-videi/> [cit. 14. 4. 2019].

¹³ Dostupné z: <https://www.mediar.cz/prvnimi-hosty-dv-tv-babis-a-topolaneke/> [cit. 14. 4. 2019].

ve věkovém rozmezí od 25 do 35 let. Těmto statistickým údajům odpovídá taktéž průměrný věk sledujících kanálu DVTV.

Tab. 1 Kolik lidí používá v Česku sociální sítě:

Zdroj: https://www.czso.cz/documents/10180/100555034/csu_tk_internet_prezentace.pdf/b0f88fb8-73c7-43c2-8673-ef8a5aa2f3b1?version=1.0 [cit. 27. 5. 2019].

Většina členů podílejících se na tvorbě mediálního obsahu tohoto zpravodajského média monitorují diskuse sledujících pod videy. Členové týmu se však do diskusí aktivně nezapojují. Vzniklou diskusi se rovněž nepokoušejí moderovat. Zásahy bývají nutné pouze ve výjimečných případech. Pakliže se účastníci diskuse vyjadřují urážlivě nebo nějakým způsobem porušují zákon (Kadlecová BP, 2017, s. 26)¹⁴.

¹⁴ KADLECOVÁ, Kateřina. *Interview jako komunikační princip DVTV*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce doc. MgA. Martin Štoll, Ph.D.

3.1 Interview DVTV

Akademický slovník cizích slov vysvětluje interview jako: „rozhovor novináře nebo redaktora s významnou osobou určený pro veřejnost.“¹⁵ Interview spadá do funkční oblasti publicistické jako jeden z jejích slohových útvarů, jenž má plnit především funkci sdělnou, získávací a v neposlední řadě funkci uvědomovací. Tento slohový útvar je dnes velice frekventovaný, a to především kvůli časové vytíženosti obou zúčastněných stran. Redaktoři mají zpravidla představu o tom, co čtenáře, posluchače nebo diváky zajímá, tím mohou hostovi pokládat cílené dotazy a vymezit tak okruh témat, jimž se chtějí momentálně věnovat. „V dialogické komunikaci je v interview buď představena osoba a zveřejněny její názory, nebo právě prostřednictvím otázek a odpovědí mezi komunikujícími dochází ke zveřejnění informací“ (Čechová, M. – Krčmová, M. – Minářová, E., 2008, s. 268). Olga Müllerová (1994) k tomu dodává, že interview představuje v současnosti jeden z nejefektivnějších komunikačních způsobů, který se hodí: „(...) pro vyjasňování stanovisek k obtížným tématům, pro korekci nejasných či nepravdivých informací, které se šíří různými kanály ve veřejnosti“.¹⁶

Každému interview (psanému i mluvenému) předchází ve většině případů důkladná příprava ze strany redaktora. Jana Hoffmannová (1992) si všímá hlavně složitosti komunikační situace, v níž interview vzniká. Tato komunikační situace podle ní podléhá několika fázím. Jako první uvádí **přípravu novináře na interview** zahrnující přípravu otázek. Následuje samotná **realizace interview** mezi partnery v komunikaci, v té se na příklad dotazovaná osoba musí potýkat s danou komunikační rolí, tj. dotazované osoby, a zároveň s ní i se svou vlastní sociální rolí na příklad vědce, politika či umělce apod. Další v pořadí podle Hoffmannové (1992) přichází tzv. **autorská textace rozhovoru**, která se však týká především psaných rozhovorů. **Autorizace textu** musí proběhnout i ze strany dotazované osoby jako druhého z autorů výsledného útvaru. Zde dotazovaný vznáší připomínky či upravuje některá svá prohlášení. Samotný **příjem**, či **recepce interview publikem** vytváří konečnou fázi vzniku interview.¹⁷

V případě DVTV se jedná o audiovizuální typ interview, jenž je navíc uskutečňován v online prostředí internetu. Obecně lze tvrdit, že rozhovor patří mezi

¹⁵ Dostupné z: http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=interview_1 [cit. 27. 5. 2019].

¹⁶ MÜLLEROVÁ, Olga (1994): Problémy vedení dialogu v televizi. *Naše řeč*, 77, s. 73–84.

¹⁷ HOFMANNOVÁ, Jana (1992): Interview: mezi mluveným a psaným textem, *Naše řeč*, 75, s. 57–71. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7059> [cit. 27. 5. 2019].

nejoblíbenější publicistické žánry přístupné běžnému recipientovi. Rozhovory DVTV jsou specifické zejména tím, že veškerý jejich obsah je odvysílán v původní podobě bez jakýchkoliv zásahů střihačů. Za těchto okolností se tak vynechává fáze autorské textace rozhovoru, jako by tomu bylo v případě psaného interview. Rozhovory tak působí na recipienta hodnověrně. Každý host je na tuto skutečnost předem upozorněn, ovšem otázkou zůstává, do jaké míry může tento fakt ovlivnit na příklad výsledný jazykový projev.

Důležitou roli v dialogu sehrává především **moderátor**. Jeho příprava obvykle zahrnuje důkladné obeznámení se s tématem, jemuž bude rozhovor věnován. Moderátoři DVTV na příklad spolupracují s týmem vlastních řešeršistů, jejichž úkolem je zajistit kvalitní podklady související s konkrétním tématem. Moderátoři si tyto podklady následně nastudují a připojí vlastní poznámky či komentář, na základě nich si vytvoří alespoň rámcovou strukturu interview. Čas věnovaný samotným přípravám moderátora se liší podle samotného tématu. Pakliže se rozhovor uskuteční na závažnější politické nebo odborné téma, věnuje se přípravám daleko více času než jiným tematickým oblastem. Moderátor však zároveň musí během rozhovoru prokázat alespoň částečnou pohotovost, a to v okamžiku, kdy se dotazovaný odkloní od tématu apod.¹⁸

V komunikační situaci se zde většinou setkává jeden moderátor, tj. Martin Veselovský, Daniela Drtinová a Emma Smetana, a jeden host tedy dotazovaná osoba. Specifikem rozhovorů DVTV představuje jednoznačně prvek **konfrontace** mezi moderátorem a dotazovaným, a to zvláště v rozhovorech z politické či společenské oblasti. Moderátor tak nevystupuje jako pasivní tazatel, ale jako partner, mnohdy oponent v diskusi. Profesionální přístup moderátora však musí za každých okolností zůstat zachován, to znamená, že vlastní politické názory nebo subjektivní postoje by měly být eliminovány na minimum. Tento způsob vedení rozhovoru může v danou chvíli dotazovaného přimět k argumentaci. Nicméně tento přístup nelze uplatňovat ve všech typech rozhovorů. Pokud je cílem interview pouze představení určité veřejně známé osobnosti jako např. umělce, sportovce nebo vědce, princip konfrontace se ve většině případů neuplatňuje.

¹⁸ Dostupné z: <http://protiproudu.net/martin-veselovsky/> [cit. 29. 5. 2019].

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 Analýza zkoumaného materiálu

Předmětem zájmu této bakalářské práce je lingvistická analýza zaměřující se na jazyk a styl vybraných diskusních příspěvků zpravodajsko-publicistického videokanálu DVTV (Drtinová a Veselovský TV). Pro tuto analýzu byly zvoleny diskusní příspěvky pod pěti nejsledovanějšími videy za rok 2017, které byly uveřejněny na facebookových stránkách DVTV v rámci rubriky *Společnost*. Tato rubrika se obsahově věnuje širokému spektru společenských témat jako např. politickým, kulturním i populárním lifestylem tématům. Průměrná doba jednoho interview činí zhruba 20 minut. Analyzovaný materiál tvoří dohromady 1613 příspěvků (komentářů). Diskusní příspěvky jsou zkoumány z pohledu všech jazykových rovin, tj. foneticko-fonologické, morfologické, syntaktické a lexikální. Tato analýza jazykového materiálu by měla prokázat, že vybrané diskusní příspěvky vykazují včetně rysů psanosti také znaky mluvenosti.

V neposlední řadě si práce okrajově všímá způsobu vedení dialogu mezi moderátorem a hostem. V tomto ohledu se jednak soustředí na to, do jaké míry komunikanti dodržují stanovené téma rozhovoru, na němž jsou předem dohodnuti, a jednak zda v jejich projevu převládají spíše prvky spisovné nebo nespisovné.

4.1 Nejsledovanější interview za rok 2017

Redakce DVTV v posledních dvou letech opakovaně zveřejňuje žebříček pěti nejsledovanějších rozhovorů za uplynulý rok. Na páté příčce se za rok 2017 umístil rozhovor s konzultantem pro tzv. personalizovanou výživu, Jakubem Příbylem *Umíráme na nemoci z výživy nad plným talířem jídla, už nevíme, co a jak jíst, tvrdí Příbyl* uveřejněným 26. 5. 2017. Čtvrtým nejsledovanějším rozhovorem se stalo interview s bývalým horníkem a dnes běžcem, Jánem Čupou *Polonahý na Lysou horu? Poslala mě tam manželka, byl jsem na dně, teď jsem vysmátý, říká Ján Čupa* z 2. 1. 2017. Mezi nejsledovanější videa dále patří interview s Kateřinou Gamal Richterovou *Burkiny v akvaparku? Obrovská hysterie, sama bych se v Česku koupat nešla, říká Richterová* publikované 10. 7. 2017. Rozhovor s dokumentaristkou, spisovatelkou a scénáristkou, Šárkou Maixnerovou, uveřejněný 25. 1. 2017 *Největší lži jsme zažívali u*

syrské rodiny, s pravdou zacházejí jinak, říká autorka Ztraceni v Česku se umístil na druhé příčce. Interview s čínským chirurgem Enverem Tohtim Odebral jsem vězni orgány, a proto zemřel, vinu jsem necítil, dnes prosím o odpuštění, říká chirurg se stalo nejsledovanějším za rok 2017.

4.2 Interview s Jakubem Příbylem

Pátým nejsledovanějším rozhovorem za rok 2017 se stal rozhovor *Umíráme na nemoci z výživy nad plným talířem jídla, už nevíme, co a jak jíst, tvrdí Příbyl*, který byl uveřejněn dne 26. 5. 2017. Obdobně jako novinový titulek i zde se titulek umístěný nad videem pokouší nalákat případné diváky a vyzdvihnout zajímavou myšlenku celého interview, a to za pomoci přímé citace hosta.

Pod titulkem následuje krátký perex neboli úvod k článku resp. videorozhovoru, jehož funkce je zde obdobná jako u titulku, a to upoutat pozornost recipientů. Perex má opět formu přímé citace: „Lidé jsou permanentně podvyživení, jsou to procesy, které probíhají dlouhodobě, často to vede až k autoimunitním onemocněním, tvrdí Příbyl.“¹⁹

Účastníky komunikační situace jsou na jedné straně host Jakub Příbyl, konzultant pro personalizovanou výživu, a na straně druhé moderátor Martin Veselovský. Z celkové doby trvání rozhovoru 20 min 46 s je převážná část věnována tématu výživy a budování stravovacích návyků především u dětí do tří let. V souvislosti s tímto tématem poté oba účastníci komunikace řeší otázku výroby potravin a orientaci výrobců zejména na zisk, přičemž kvalita potravin podle Příbyla bývá odsunuta stranou. Změna stravovacích návyků u dospělých a náplň práce výživového konzultanta přichází na řadu v závěru rozhovoru.

Vedení dialogu

Téměř každé interview DVTV je zahájeno úvodním představením hosta. Moderátor Martin Veselovský svého hosta představuje velice stručně a výstižně pomocí profese, jíž se věnuje: „*Konzultant pro personalizovanou výživu, Jakub Příbyl. Dobrý den.*“²⁰ Na úvod je patrné, že ve studiu, v němž se celé interview odehrává, panuje příjemná a

¹⁹ VESELOVSKÝ, Martin. [Umíráme na nemoci z výživy nad plným talířem jídla, už nevíme, co a jak jíst, tvrdí Příbyl] In: video.aktualne.cz [online] Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~cadce740413311e79680002590604f2e> [cit. 2. 6. 2019].

²⁰ Tamtéž.

přátelská atmosféra. Oba účastníci komunikace se usmívají a působí dojmem připravenosti. Obojí lze přikládat nenáročnosti tématu, u něhož nehrozí závažnější názorové střetnutí apod.

Po úvodním představení hosta moderátor přechází k samotnému interview. Na začátku rozhovoru si lze povšimnout snahy moderátora uvolnit napětí hosta, který spolu s ním sedí u stolu, zatímco si společně hledí tváří v tvář. Oproti jiným rozhovorům zde Martin Veselovský interview zahajuje tak, že téma vztahuje ke své vlastní osobě, k vlastním zkušenostem s výživou dětí např. *Poté co jsem si přečetl hodně vašich článků a vaše webové stránky jsem prošel, tak jsem zjistil, že u našich dětí jsme dělali všechno úplně špatně a je to všechno v háji.* Host na toto reaguje úsměvem a očekává další moderátorovy otázky.

Interview následně pokračuje dále, přitom role obou zúčastněných se zdají být vyrovnané. Lze konstatovat, že moderátor je na rozhovor alespoň rámcově připraven, což z části dokládá papír s poznámkami, který má k dispozici před sebou. Dialog je veden objektivně s důrazem na konkrétní fakta. Martin Veselovský pokládá otázky, na něž se host snaží odpovědět co nejpřesněji, žádným dotazům se nevyhýbá. Host dostává poměrně velký prostor pro své odpovědi. Pakliže dojde k tomu, že se host od tématu vzdaluje, začíná se věnovat jiné, i když související problematice, moderátor jej svými dalšími dotazy vrací zpět k původnímu tématu jako např. *Když se dostaneme zpátky k dětskému jídlu a vůbec k výživě dětí [...].* Moderátor rovněž dává svému hostovi najevo zájem o diskutované téma v podobě deklarativních otázek např. *Výživový vkus? To jsem ještě nikdy neslyšel tohle sousloví.* Mnohdy pokládá i otázky doplňovací s cílem, aby host svou odpověď konkretizoval jako např. ***Jak jste vyráběl potraviny? V čem jste přesně prozřel? Co tedy chtějí výrobci potravin? Jak by to tedy mělo vypadat?*** apod. Některé otázky mají dokládat i formu moderátorovy úvahy jako např. *[...] jestli jsme někde neztratili zdravý selský rozum?; Je jídlo nepřitelem?.* Pouze výjimečně skáče moderátor do řeči hosta, pakliže se ujišťuje, zda hosta správně pochopil. Moderátor se pokouší taktéž postavit do opozice vůči hostovi, a to tehdy, jestliže chce vyjádřit stanovisko případného názorového oponenta. Obvykle tak začíná s vyjádřením záporu na začátku otázky jako např. ***Není to prostě drahé? Není to tak, že si to prostě polovina společnosti nemůže dovolit, protože na to prostě nemá?.*** Interview tak nabývá formy diskuse, v níž oba účastníci jsou rovnocennými partnery.

Moderátor Martin Veselovský po celou dobu rozhovoru dává najevo svému hostovi, že jej poslouchá. Děje se tak buď pouhým pokýváním hlavy směrem k hostovi, anebo pomocí hezitační částice *hm*. Ve vztahu k tématu se pokouší hledat další souvislosti. Cituje tak všeobecně známou psychologickou poučku jako např. [...] *co nezvládnete do tří let věku dítěte, nezvládnete* apod. V závěru interview vyvstávají témata pro zamyšlení, což moderátor po delší odmlce přiznává a nechává je otevřená: „*Tak zasel jste mi do hlavy spoustu myšlenek (smích), tak já je budu zpracovávat a děkuju pěkně za rozhovor.*“²¹

Z pohledu jazykového se moderátor ve většině případů neodchyluje od spisovné normy. V jeho promluvě se objevují některé prvky hovorové, a to např. v 1. os., č. j., která je zakončena na -u např. *děkuju* nebo *cituju*. Obecněčeské prvky se v jeho řeči vyskytují pouze v případě, kdy opakuje slova hosta. Proto lze u něj zaznamenat na příklad vypuštění koncovky -í ve 3. os., č. m., a to ve slovese *dají* > *daj*. Výjimečně dochází také ke zkracování samohlásky uprostřed slovesa např. *vim*. Úženi samohlásky é > í se vyskytuje ve slovese *vést* > *víst*. Obecněčeské í v tvrdých přídavných jménech se promítá rovněž ve slovním spojení *v jakým smyslu* nebo v množném čísle ve spojení *vyvážený pohárky*. Mnohdy dochází k opakování slov či spíše modálních částic jako např. *Není to prostě drahé? Není to tak, že si to prostě polovina společnosti nemůže dovolit, protože na to prostě nemá?*. V rovině frazeologické se objevuje pouze frazém *je to všechno v háji* (snažení, které skončí neúspěchem) nebo slovesný frazém *zvorat* (pokazit).

V promluvě hosta, Jakuba Příbyla, se obecněčeské prvky objevují čteněji. Hojně se vyskytuje obecněčeské -ej jak na konci slov jako např. *takovej nástroj* nebo *známej řezník*; *homogenizovanej*, tak uprostřed v infinitivu slovesa *zamejšlet*. Původně duálovou koncovku -ma lze zaznamenat i zde ve veřejné sféře, která by měla být spíše spisovná např. *s dodavatelema* či *se základníma potravinama* atd. Na místo spisovné podoby slovesa ve 3. os., č. j. se vyskytuje podoba bez koncového -í, a to *dožívaj a děti to tak maj*. V tvrdých přídavných jménech se objevuje obecněčeské -í v případě, že za ním stojí podstatné jméno v množném čísle jako např. *imunologický faktory* či *vyvážený pohárky*. Obdobně stojí i na konci přídavných jmen či zájmen, za nimiž následuje

²¹ VESELOVSKÝ, Martin. [Umíráme na nemoci z výživy nad plným talířem jídla, už nevíme, co a jak jíst, tvrdí Příbyl] In: video.aktualne.cz [online] Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~cadce740413311e79680002590604f2e> [cit. 2. 6. 2019].

substantivum v čísle jednotném jako např. *výživový chování; čerstvý je lepší; dětskýho jídelníčku; dospělý společnosti* nebo *nějakýho konzumenta*. I v případě hosta se projevuje krácení samohlásky í uprostřed sloves typu *vím* a *já se nedivím* nebo u zájmen ukazovacích jako *vy tím můžete* apod.

Obr. 1 Jakub Příbyl

Umíráme na nemoci z výživy nad plným talířem jídla, už nevíme, co a jak jíst, tvrdí Příbyl

26. 12. 2017 | Lidé jsou permanentně podvyživení, jsou to procesy, které probíhají dlouhodobě, často to vede až k autoimunitním onemocněním, tvrdí Příbyl.

Zdroj: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~cadce740413311e79680002590604f2e/>
[cit. 2. 6. 2019].

4.3 Interview s Jánem Čupou

Rozhovor s Jánem Čupou nazvaný *Polonahý na Lysou horu? Poslala mě tam manželka, byl jsem na dně, teď jsem vysmátý*, říká Ján Čupa se v počtu sledovanosti umístil na čtvrtém místě za rok 2017. Interview bylo poprvé publikováno 2. 1. 2017. Stejně tak jako v předchozím rozhovoru tvoří titulek přímou citaci hosta. Název titulku je uzpůsoben počtu povolených znaků, jak uvedl Martin Veselovský.²² Tento fakt musí tvůrci proto brát v úvahu a pečlivě si promyslet obsah a formu výsledného titulku tak, aby byl naplněn předpoklad zaujmout a zároveň vystihnout obsah konkrétního interview.

Podobně jako titulek i znění perexu je omezeno daným počtem znaků, tudíž i zde by měli prokázat schopnost zdůraznit stěžejní či zajímavou myšlenku. V tomto případě tvoří perex nejpodstatnější sdělení vyplývající ze samotného interview, totiž: „Byl jsem psychicky na dně, neměl žádné přátele, byl jsem nula. Tak mě manželka poslala na Lysou horu, říká Ján Čupa.“²³

Mezi účastníky komunikační situace jsou zde řazeni jednak host DVTV Ján Čupa, bývalý horník a dnes důchodce, jenž má za sebou zhruba 1500 běžeckých výstupů na Lysou horu za čtyři roky, a jednak moderátor DVTV Martin Veselovský. Doba trvání interview je obdobná jako u předchozího rozhovoru, tj. 18 min 56 s. Po těžkých psychických a fyzických problémech se Ján Čupa jednoho dne rozhodl pro výstup na nedalekou Lysou horu, k čemuž mu dala podnět jeho manželka. Z prvotní akce se postupem času stala rutina a Ján Čupa každodenně vybíhá na vrchol beskydské dominanty oděn pouze v kalhotách bez horní části oděvu, resp. do půli těla nahý. Na Lysou horu vybíhá bez ohledu na momentální počasí nebo roční dobu. Podle jeho slov mu tyto výběhy zachránily život a vrátily mu smysl vlastní existence. Právě tato zvláštní záliba se stala hlavním námětem celého rozhovoru. V němž dále řeší, co na to říká jeho okolí nebo lékaři, jaké jsou důvody, které ho k této činnosti dovedly atd.

²² Dostupné z: <http://protiproudu.net/martin-veselovsky/> [cit. 8. 6. 2019].

²³ VESELOVSKÝ, Martin. [Polonahý na Lysou horu? Poslala mě tam manželka, byl jsem na dně, teď jsem vysmátý, říká Ján Čupa] In: [video.aktualne.cz \[online\]](https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a11e7af7dac1f6b220ee8/r~9fd51d72cce611e681020025900fea04) Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a11e7af7dac1f6b220ee8/r~9fd51d72cce611e681020025900fea04> [cit. 8. 6. 2019].

Vedení dialogu

Podobně jako v předchozím diskutovaném rozhovoru i zde moderátor Martin Veselovský zahajuje interview představením hosta, a to *Bývalý horník, dnes běžec, Ján Čupa. Dobrý den*. Oproti předchozímu rozhovoru si zde moderátor při představování pomáhá fotografiemi. Ján Čupa je na nich vyobrazen při výstupech jednak na Lysou horu, a jednak na další horské vrcholky. *Pane Čupo, na tom, že někdo běhá do velkých kopců už dávno není nic, zvláštního, vtip u vás je v tom, že vy běháte takhle* (Obr. 3), a *takhle* (Obr. 4), *takhle* (Obr. 5) *anebo takhle* (Obr. 6). Ve studiu, v němž se celý rozhovor odehrává, panuje příjemná atmosféra daná odlehčenějším, lifestylovým tématem.

Oba zúčastnění se usmívají a navozují dojem přátelského setkání, i když se osobně neznají, což dokládá mimo jiné i vzájemné vykání. Záměrem moderátora je dozvědět se co největší množství informací o svém hostovi a jeho výjimečné zálibě. Jeden z moderátorových cílů představuje rovněž snaha hlouběji pochopit, proč se dotazovaný věnuje takto náročné aktivitě v pokročilejším věku apod. Moderátor Martin Veselovský volí ve vztahu k hostovi uvolněnější přístup již v samotných počátcích rozhovoru. Ve směru k dotazovanému si dokonce dovolí použít sarkastickou poznámku dotýkající se věku běžce, a to [...] *Na druhou stranu normální člověk když se vydá na Lysou horu...pardon, to je sarkasmus*. Ján Čupa coby dotazovaný tuto sarkastickou poznámku přijímá s nadhledem a humorem. V tom samém okamžiku ochotně odpovídá na jednu z prvních otázek. Bez jakékoliv známky ostychu začíná odpovídat na jednotlivé dotazy, aniž by jej musel moderátor více pobízet. To moderátorovi značně ulehčí vedení interview, nabízí se zde možnost pokládat spontánní dotazy, čímž se vyhne předem připraveným otázkám, které v této komunikační situaci nemusí působit vždy přirozeně. Host tím získává veliký prostor pro své odpovědi, jež může hlouběji rozvinout. V danou chvíli se snáze rozhoduje, které informace ještě sdělí, a co si již ponechá pro sebe, zároveň však stále sdělí více, než sám původně zamýšlel.

Oba účastníci komunikace zaujímají v rámci interview vyrovnané pozice, ačkoliv v určitých pasážích v komunikaci převládá host. Moderátor v ten moment reaguje na vzniklou situaci a pokouší se rozhovor korigovat původně zamýšleným směrem, v čemž mu pomáhají výpovědi typu *K tomu se ještě vrátíme [...]* nebo *Víte, co by mě zajímalo?* apod. V projevu Martina Veselovského převládají jednak otázky doplňovací např. *Co*

vás na tom baví?; Co se vám honí hlavou?, zjišťovací např. Dýcháte u toho?; Jste unavený?; Baví vás závody?, a jednak nepravé otázky spíše ve formě konstatování např. Někde jsem slyšel, že vám vaše žena spravuje facebookové stránky., nebo No, já bych vlastně dokázal ty nohy tak nějak pochopit, párkrát jsem bos běžel, ale nerozumím tomu, jak dokážete do půli těla se pohybovat, jako to znamená vyvíjet fyzickou aktivitu ve dvanáctistupňovém mrazu.; Vám prostě není zima. apod. V určitých částech interview moderátor opakuje po hostovi některá jeho prohlášení obvykle tehdy, vyjadřuje-li tak vlastní údiv nebo zdůrazňuje-li dříve vyřčené např.:

JČ: [...] i když on o tom ví.

MV: ON O TOM VÍ?

JČ: [...] v životě se mě na to nezeptal.

MV: ON SE VÁS NA TO NIKDY NEZEPTAL?.

Oba účastníci komunikační situace si většinou do řeči neskáčou. Pokud však tato situace nastane, děje se tak hlavně ze strany hosta, který nenechává moderátora dokončit otázku jako např. MV: *Vy běháte opravdu každý den nebo...* JČ: *Každý den ano [...].*

U obou účastníků nejsou patrné ani znaky vzájemné konfrontace, jež jsou u většiny interview DVTV zcela obvyklé. Rozhovor má hlavně inspirativní účel, což se projevuje na samotném vedení dialogu. Martin Veselovský se pouze v určitém momentu pokouší nahlédnout na zálibu Jána Čupy z jiné perspektivy např. [...] *Má to nějaké stinné stránky?* Některé moderátorovy otázky získávají podobu hlubší úvahy nebo zamyšlení např. *Je to vůbec sport? Jak vás tak poslouchám [...].* Samotné interview je po 18 min 56 s zakončeno moderátorovým poděkováním za rozhovor a rozloučením s hostem, a to *Pane Čupo, děkuju, že jste přišel k nám na rozhovor. Rád jsem vás poznal. Na schledanou.*

V projevu moderátora převládá jazyk spisovný, v němž lze zaznamenat některé prvky hovorové např. *Já jsem koukal; děkuju; dneska* nebo *můžu vám ukázat*. V jeho promluvě se ve větší míře objevují taktéž prvky obecněčeské, což je zřejmě dáno typem lifestylového interview. Jazykový projev moderátora v tomto ohledu ovlivňuje i ten fakt, že téma je mu blízké, sám se zmiňuje o své zálibě v běhání apod. Z tohoto důvodu se v jeho projevu vyskytuje zúžené i především v pozici na konci přídavných jmen např. *to je hezký; [...] bylo to špatný a on to s vámi celý vyšel?* V některých případech mluví

užívá na místo spisovné koncovky -é v množném čísle adjektiv obecněčeské -í, přičemž tak nerespektuje ani odlišnosti rodové např. *skvělý schody* nebo [...] *začněte běhat na Lysou a budete šťastný*. Obecněčeské protetické v- se vyskytuje ve dvou případech např. [...] *je něco, co vás na tom štve, votravuje?* či *takže vám to vopravdu zachránilo život*. Mezi běžně se objevující jevy lze řadit také zkracování délky samohlásek uprostřed sloves jako např. *Rozumim*; [...] *někdo může říkat* a *Já nevím*.

Ján Čupa původně pochází ze Slovenska. Jako bývalý horník desítky let žil a pracoval na Ostravsku. Tyto skutečnosti se zdatně promítají v celkovém projevu mluvčího. Mluvčí kombinuje jednak výrazy původem ze slovenštiny, moravskoslezského nářečí, a jednak prvky obecněčeské. Ján Čupa působí velice klidným dojmem, ačkoliv je to člověk, který se běžně nepohybuje v mediálním prostředí. Ján Čupa dokáže pohotově odpovídat na moderátorovy dotazy, někdy sám přebírá iniciativu a skáče Martinu Veselovskému do řeči. Na dotazovaném nejsou zjevné žádné známky nervozity. Nutno však podotknout, že vlivem jeho specifického jazykového projevu je celkové porozumění mluvčího ztíženo. Jak již bylo zmíněno, Ján Čupa pochází ze Slovenska, tudíž se v jeho mluvě vyskytuje mnoho podstatných jmen a číslovek ze slovenštiny jako např. *deň* (den); *pod pažama* (pažemi); *trápit se blbostama* (blbostmi) nebo *štyri* (čtyři) apod. V jeho projevu se zejména uplatňují slovenské varianty na místo českých sloves jako např. *týden som chodil v bundě* (jsem); *tak idu vyš* (jdu) či *budu se trápit'* (trápit); *môžeme to dělat* (můžeme). Z hlediska nářečí se v mluvě vyskytuje typická krátkost, tj. krácení dlouhých samohlásek. Ve výslovnosti mluvčího dochází k změkčování souhlásek d', t' a n' v infinitivu slovesa „dělat“, a to *můžu to dělat'* nebo uprostřed slovesa v minulém čase *n'enosil* nebo *at' n'emam výpadek*. Výrazy z obecné češtiny zde zastupuje typická změna koncovky -ý > -ej jako např. *povrch zmrzlej*; *člověk vysvlečenej*; *dobrej vzduch* anebo. Povšimnout si lze také zakončení -ma u substantiv jako např. *před štyrma rukama* nebo *pod pažami* atd.

Obr. 2 Ján Čupa

Polonahý na Lysou horu? Poslala mě tam manželka, byl jsem na dně, teď jsem vysmátý, říká Ján Čupa

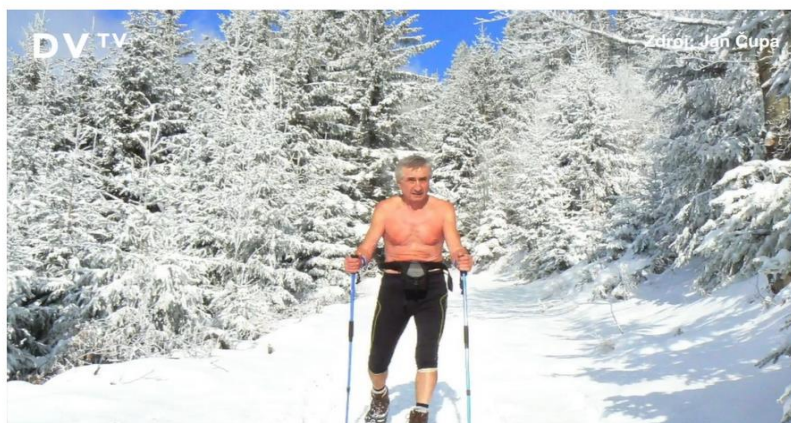
26. 12. 2017 | Byl jsem psychicky na dně, neměl žádné přátele, byl jsem nula. Tak mě manželka poslala na Lysou horu, říká Ján Čupa.

Obr. 3

Zdroj: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~9fd51d72cce611e681020025900fea04/>
[cit. 12. 6. 2019].

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

Zdroj: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~9fd51d72cce611e681020025900fea04/>
[cit. 12. 6. 2019].

4.4 Interview s Kateřinou Gamal Richterovou

Třetím nejsledovanějším interview zpravodajského videokanálu DVTV se za rok 2017 stal rozhovor s Kateřinou Gamal Richterovou, který nese název *Burkiny v akvaparku? Obrovská hysterie, sama bych se v Česku koupat nešla, říká Richterová*. Interview bylo poprvé uveřejněno 10. 7. 2017. Úvodní článek umístěný pod názvem interview dále informuje případného recipienta o obsahu rozhovoru: „V Česku se v burkinách nekoupu, abych měla klid a nebyla vystavena tomu, čemu byly vystaveny muslimské maminky, kvůli bezpečnosti nejezdím ani MHD.“²⁴

Účastníky komunikační situace zde zastupují moderátor Martin Veselovský a host Kateřina Gamal Richterová, zástupkyně menšinové muslimské komunity v České republice. Na rozdíl od předešlých toto interview postrádá úvodní představení hosta. Moderátor se v úvodu omezuje pouze na stručné vyjádření, a to *Paní Kateřina Gamal Richterová. Dobrý den*. Moderátor se tím patrně snaží nepřímou naznačit, že se nebude jednat o běžné interview s průměrným rozsahem dvaceti minut. Dialog obou účastníků trvá celkem 9 min 23 s. Kateřina Gamal Richterová byla pozvána do DVTV za účelem poskytnutí vyjádření k události, ke které došlo v Aquapalace v pražských Čestlicích. Fotografie několika muslimských žen koupajících se v bazénu v tzv. burkinách, které představují zvláštní typ koupacího oděvu nahrazující běžné plavky a zakrývající tělo žen podle pravidel muslimské víry, byly zveřejněny na českém Facebooku a vyvolaly obrovskou vlnu reakcí. Nejčastěji se lidé v komentářích vyjadřovali negativně k oděvu koupajících se žen. Událost se stala hlavním námětem interview, nicméně dále se řeší otázka života českých muslimů, zda pociťují na veřejnosti strach z možného konfliktu či dokonce fyzického napadení. Oba účastníci se taktéž snaží odpovědět na otázku, zda se česká společnost stává v tomto ohledu liberálnější či nikoliv.

Vedení dialogu

Jak již bylo řečeno výše, toto interview je zahájeno bez úvodního představení hosta. Moderátor pouze v průběhu připomíná, že Kateřina Gamal Richterová přijala pozvání na rozhovor před dvěma lety, konkrétně 29. 1. 2015. První rozhovor se rovněž věnoval problematice islámu a také tomu, jak probíhá každodenní život muslimů v Čechách

²⁴ VESELOVSKÝ, Martin. [Burkiny v akvaparku? Obrovská hysterie, sama bych se v Česku koupat nešla, říká Richterová] In: video.aktualne.cz Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~c91f5c72658111e7b564002590604f2e> [cit. 12. 6. 2019].

apod. Moderátor zahajuje interview přímo popisem celé situace a také tím, jaká vlna reakcí následovala po uveřejnění fotografií na Facebooku. Martin Veselovský taktéž upozorňuje na oficiální reakci ze strany akvaparku, v němž k události došlo. Moderátor cituje z oficiální zprávy jednu pasáž a vzápětí prosí hosta o vyjádření, a to: „*Jak na vás ta kauza zapůsobila?*“. Otázka směřovaná na Gamal Richterovou je položena velice subjektivně. V danou chvíli moderátora zajímá osobní názor hosta nikoliv vyjádření za celou muslimskou komunitu, kterou host na veřejnosti často zastupuje. Kateřina Gamal Richterová reaguje na dotaz pohotově. Odpovídá přímo: „*Jako obrovská hysterie [...]*.“ Martina Veselovského dále zajímá osobní názor hosta, a proto se dále ptá: „*Vy se chodíte koupat v celotělových plavkách?*“. Oba diskutující uvažují o poměrně závažném společenském tématu, se kterým se navíc obecně pojí mnoho emocí. Společnost se v názorech na muslimskou problematiku většinou striktně rozchází. Martin Veselovský i Gamal Richterová však zachovávají objektivní ráz interview. Je zřejmé, že emoce nepředstavují dominantního činitele, který by negativně ovlivňoval kvalitu rozhovoru či odvedl oba účastníky komunikace od původního tématu. Martin Veselovský pouze v první fázi rozhovoru objektivně vyjadřuje údiv nad tím, jak vlastně burkiny vypadají, jako např. *Musím říct, že čistě osobně jsem byl překvapen. Vždycky jsem je viděl pouze zvenku, že jsou na dvě části [...]*.

Jak moderátor, tak host zaujímají rovnocenné pozice v komunikaci. V dialogu se navzájem střídají a jeden druhému poskytují dostatečný prostor, což do jisté míry zabraňuje také případnému skákání do řeči. Na rozdíl od předešlých rozhovorů Martin Veselovský zde příliš neanalyzuje odpovědi hosta, pravděpodobně se více drží předem připravených otázek. Moderátor některé otázky začíná záporně, jako např. *Není to důkaz, že se společnost mění?*. Poté co oba mluvčí vyčerpali téma burkin, se Martin Veselovský odkazuje na interview z roku 2015. Moderátor se táže hosta, zda se muslimové cítí v Česku lépe než před dvěma lety: *[...] a tehdy se kromě mnoha jiných věcí říkalo, že obyčejný muslim se v Česku obává, obává se o svoji bezpečnost a tak dále [...]*. I přestože se jedná o rozhovor s cílem okomentovat událost, k níž došlo, i zde se moderátor do jisté míry pokouší o konfrontaci s hostem. Kateřina Gamal Richterová se v rozhovoru zmiňuje o útocích na muslimy, k nimž mělo dojít v metru, moderátor však její slova patrně zpochybňuje, a to *Já jsem téměř o ničem takovém neslyšel, ale to asi....* V závěru již následuje rozloučení s hostem, a to *Děkuju pěkně za rozhovor.*

Nutno podotknout, že dialog Kateřiny Gamal Richterové a Martina Veselovského z větší části dodržuje pravidla spisovné normy. Z projevu obou mluvčích je zřejmé, že se snaží o kultivovaný projev, s nímž právě spisovná čeština úzce souvisí. Proto v moderátorově promluvě dominují prvky spisovné i hovorové, tj. užití -u na konci sloves v 1. os., č. j. např. *děkuju*. Prvky obecněčeské se v jeho promluvě objevují zřídka. Minimálně dochází k vypuštění počáteční souhlásky -j na začátku slovesa „být“ v 1. os. č. j. i č. m. jako např. [...] *že sme viděli dvě muslimky*; [...] *že sme spolu mluvili* nebo [...] *to když sem říkal* [...] apod. Krácení dlouhé samohlásky lze zaznamenat pouze jednou, a to uprostřed slovesa „vědět“ např. *já vim*. V projevu se však více vyskytují nejrůznější hezitační zvuky, které však fungují jako přitakání, a to *hm* nebo citoslovce *aha*. Ty dávají adresátovi najevo, že jej mluvčí poslouchá. Moderátor se rovněž vyhýbá opakování slov. Pouze si možno všimnout parazitního výrazu „prostě“, jež se objevuje ve třech případech jako [...] *že prostě to funguje vlastním životem*; [...] *že prostě se ta společnost mění, že je prostě více liberální* apod. Kateřina Gamal Richterová se taktéž vyjadřuje převážně spisovně. Gamal Richterová dokonce dodržuje spisovnou koncovku -i na konci sloves v 1. os., č. j. jako např. [...] *pár let, co se zahaluji* nebo opět ve slovese „děkovat“, tj. *děkuji*. Výjimkou není ani důsledné dodržování spisovné koncovky u tvrdých adjektiv nebo vztažných zájmen jako např. *nepříjemné poznámky* a [...] *muslimky, které se setkaly* [...]. Nicméně i prvky obecněčeské se v projevu Gamal Richterové objevují, i když pouze minimálně. Lze si povšimnout protetického v- jako např. *vopravdu*. Pakliže mluvčí hledá vhodná slova pro vyjádření myšlenky, inklinuje k nadužívání ukazovacích zájmen jako např. *taková střízlivá reakce*; *takovou jakoby kapuci*; *takový pásek*; [...] *je taková, že nenechává věci plynout* apod. Výjimečně užívá i frazeologická spojení jako např. *nestrkat nos do cizích věcí* ve smyslu neplést se do cizích záležitostí.

Obr. 7 Kateřina Gamal Richterová

Burkiný v akvaparku? Obrovská hysterie, sama bych se v Česku koupat nešla, říká Richterová

26. 12. 2017 | V Česku se v burkinách nekoupu, abych měla klid a nebyla vystavena tomu, čemu byly vystaveny muslimské maminky, kvůli bezpečnosti nejzdím ani MHD.

Zdroj: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~c91f5c72658111e7b564002590604f2e> [cit. 15. 6. 2019].

4.5 Interview s Šárkou Maixnerovou

Rozhovor se Šárkou Maixnerovou, dokumentaristkou, spisovatelkou a scénáristkou, se stal za rok 2017 druhým nejsledovanějším rozhovorem videokanálu DVTV. Interview bylo poprvé uveřejněno 25. 1. 2017 pod titulkem *Největší lži jsme zažívali u syrské rodiny, s pravdou zacházejí jinak, říká autorka Ztraceni v Česku*. Pod titulkem následuje perex, který rovněž diváka informuje: „Nejtěžší to bylo se syrskou rodinou, jejich pojetí pravdy je jiné než v Evropě, Ztraceni v Česku je o tom, jak snadné je dostat se na dno.“²⁵ Perex opět tvoří soubor citací hosta z uskutečněného rozhovoru.

Jako přímí účastníci komunikační situace zde vystupují na jedné straně host, Šárka Maixnerová, a na straně druhé moderátorka Daniela Drtinová, bývalá moderátorka veřejnoprávní České televize. Rozhovor probíhal po dobu 18 min 36 s, přičemž byl uveřejněn v nezkrácené a nesestříhané podobě. Šárka Maixnerová v něm odpovídá na dotazy týkající se její dokumentární tvorby. Tematickou náplň interview proto tvoří

²⁵ DRTINOVÁ, Daniela. [Největší lži jsme zažívali u syrské rodiny, s pravdou zacházejí jinak, říká autorka Ztraceni v Česku] In: video.aktualne.cz [online] Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~eb15c314e1a311e68114002590604f2e/> [cit. 15. 6. 2019].

zhruba tři základní témata, a to proces tvorby dokumentární série *Ztraceni v Česku*, dále projekt *Život se smrtí* a nakonec probíhající životní dokument o profesoru Josefu Kouteckém, významném dětském onkologovi.

V první části interview věnovaném dokumentární sérii *Ztraceni v Česku* jsou mimo jiné představeni samotní aktéři. Jeden příběh je věnován syrské rodině, která se pokouší získat nový domov v České republice, načež odkazuje i výše zmiňovaný titul. Dokumentaristé v něm upozorňují na složitý státní systém pomoci lidem v nouzi. Prvek, jenž všechny příběhy lidí objevujících se v této sérii spojuje, představuje životní dno, na němž se všichni ocitli. Šárka Maixnerová taktéž připomíná, že si většinová společnost ani neuvědomuje, jak blízko ke skutečnému dnu vlastně má. Dokument *Život se smrtí* se věnuje otázce paliativní péče a umírání jako společenskému tabu. Účastníci komunikační situace se v této fázi rozhovoru dále dotýkají otázky eutanazie. Dialog obou zúčastněných uzavírá krátká zmínka o probíhajícím dokumentu o Josefu Kouteckém, jenž je považován za zakladatele dětské onkologie v Čechách.

Vedení dialogu

Obě účastnice komunikační situace vzbuzují dojem připravenosti. Profesionálně působí zejména moderátorka Daniela Drtinová, jež má připravené psací potřeby a papír s poznámkami, z něhož postupně odškrtává jednotlivé položky. Nutno podotknout, že i Šárka Maixnerová jako televizní dokumentaristka zvyklá na televizní kamery je připravena ochotně odpovídat na konkrétní dotazy.

Daniela Drtinová zahajuje interview podobně jako Martin Veselovský v předchozích rozhovorech, a to úvodním představením hosta a jeho dokumentární tvorby, přičemž úvodní otázka zjišťovací následuje vzápětí: „*Vy to víte, jak to vypadá na opravdovém dně?*“. Moderátorka tak zřejmě vychází z předpokladu, že host zná odpověď na tuto otázku. Drtinová se snaží ověřit výsledek, k němuž dokumentaristé měli dojít, nebo se pokouší najít autorčinu definici lidského dna. Šárka Maixnerová se totiž sama v průběhu zmiňuje o tom, že dokument byl pojat především jako experiment, jenž se pokouší vymezit lidská dna, na nichž je možné se ocitnout. Existuje však možnost, že tato otázka měla nahradit podivení mluvčí nad touto skutečností nebo snad zpochybnit možnost definování lidského dna. Na samém počátku tak ze strany moderátorky vyvstává snaha konfrontace s hostem na toto téma. Šárka Maixnerová na toto ovšem reaguje svou osobní zkušeností a připomíná, že i ona se v jedné životní

etapě ocitla na dně. Moderátorka svůj dotaz proto více specifikuje: „*Co pro vás tedy jako pro autorku dno je? Od jakého dna jste odrazily ty příběhy?*“.

V průběhu dialogu následuje dlouhá série otázek doplňovacích, které na dotazovaného kladou vyšší nároky. Tázací slovo na začátku takové výpovědi by mělo být nahrazeno konkrétním pojmenováním, tj. informací, ze strany dotazovaného, což na něj klade vyšší nároky např. **Proč** měli potřebu neříkat pravdu?; **Proč** do toho vlastně vaši hrdinové chtěli jít?; **A co** je výsledkem toho experimentu? nebo **Kolik** lidí v Česku podle vás stojí na kraji té propasti? apod. Vyskytuje se taktéž mnoho otázek s počátečním zájmeným příslovcem „jak“ jako např. *No a jak* ste se s tím potom vyrovnávali?; **Jak?** To je zajímavé.; **Jak** moc je potřeba odvaha?; **Jak** těžké je v Česku odrazit se ode dna? či **Jak** dlouho s ním natáčíte?. Ve snaze přimět hosta více konkretizovat své odpovědi pokládá moderátorka značné množství otázek s počátečním zájmenem tázacím „jaký/jaká/jaké“, a to např. **Jaké** jsou tedy příběhy lidí z vašeho dna [...]?; **Jaký** je váš názor na eutanázii? nebo **Do jaké míry** převažuje systém pomoz si sám?.

V porovnání s Martinem Veselovským zachovává Daniela Drtinová větší odstup od hosta, což však může být dáno zaměřením rozhovoru. Ve snaze zjistit co největší množství informací o několika projektech Šárky Maixnerové nevyjadřuje své osobní názory vztahující se k diskutované problematice. V určité fázi rozhovoru však její dotazy nabývají formy úvahy či zamyšlení nad konkrétním problémem jako např. *Alkoholička žijící v azylovém domě, rodina toho uprchlíka žádajícího o politický azyl, příběhy dost odlišné. Mají něco společného? Měly pro vás něco společného? Nějaký společný element?* nebo *Někdy je lepší zůstat na dně [...]*. Moderátorka si také v některých okamžicích není jista, zda hostovi správně porozuměla, některé informace potřebuje ujasnit, proto užívá slovní obraty typu *To znamená, jako vězení třeba?* nebo *To znamená, že je to jejich způsob ochrany?* apod.

Obě účastnice komunikace si ponechávají dostatečný prostor pro vyjádření. Navzájem si neskáčou do řeči, ani se neodklání od tématu. Dotazovaná se snaží odpovědět na všechny otázky moderátorky, aniž by se odpovědím vyhýbala. Pakliže Daniela Drtinová není s rozsahem odpovědi spokojena, táže se dále. V jistém okamžiku dokonce hosta tzv. tlačí do kouta a snaží se jej přimět k argumentaci např. *A jak to víte?*

Že ste se k té pravdě dostali? Ověřovali ste si to nějak?. V závěru rozhovoru se obě účastnice více uvolňují, čehož je důkazem také vzájemné vtipkování např.:

ŠM: (...) protože jak se o té smrti nemluví, protože je nemoderní. Jak vlastně máme být všichni krásní, mladí, zdraví, výkonní (...)

DD: Najednou jsme mrtví...

ŠM: najednou sme mrtví...

DD: zcela nevhodně (smích).

Nakonec se obě zúčastněné rozloučí se slovy DD: *Já vám děkuji za rozhovor pro DVTV* a ŠM: *Děkuju moc.*

Z hlediska jazykového je nutno podotknout, že obě účastnice komunikace se snaží komunikovat v souladu s pravidly spisovného vyjadřování, což rovněž celému interview přidává na serióznosti a objektivitě. Daniela Drtinová se téměř výhradně vyjadřuje spisovně, avšak i v jejím projevu lze zaznamenat některé odchylky od spisovné normy. V jejím projevu si je možno povšimnout mírného nadužívání částice „no“ na začátku větného celku jako např. *No takže daří se [...]; No a bylo těch konfrontací hodně; No a jak to víte [...]* apod. V okamžiku, kdy se moderátorka přestává soustředit a vybočí ze své role, se i v jejím vyjadřování vyskytne výraz užívaný mimo oblast spisovnou jako např. *[...] systém pomoz si sám.* Šárka Maixnerová se taktéž vyjadřuje převážně v souladu se spisovnou normou, nicméně do její promluvy pronikají i prvky obecněčeské. Častěji u ní dochází ke zkracování délky samohlásek uprostřed sloves a ukazovacích zájmen jako např. *já nevím; myslím tím; pani Šajmu; opustím; s tím nesouhlasila* atd. Dloužení samohlásek se naopak vyskytuje u přivlastňovacího zájmena „náš“, u něhož není respektována jeho podoba ve 4. pádě, r. ž., a to např. *naší stálou přítomnost.* Vlivem neúplné výslovnosti dochází k vypuštění počátečního j- na začátku slovesa „být“ jak v č. j., tak v č. m. jako např. *sme potřebovali; sem byla v ústavu* nebo *sme si povídali* apod. Obecněčeské -ej se vyskytuje pouze výjimečně jako např. *máme být všichni krásní a systematickej člověk.* Zřídka dochází k vypuštění koncovky přičestí minulého jako např. *kdo by mi kde pomoh.* V jednom případě se taktéž vyskytuje původně duálová koncovka -ma jako např. *chvílema.* Z hlediska lexikální lze zaznamenat několik větných i nevětných frazémů jako např. *mají plné zuby; není návratu* anebo *horko těžko.*

Obr. 8 Šárka Maixnerová

Největší lži jsme zažívali u syrské rodiny, s pravdou zacházejí jinak, říká autorka Ztraceni v Česku

26. 12. 2017 | Nejtěžší to bylo se syrskou rodinou, jejich pojetí pravdy je jiné než v Evropě, Ztraceni v Česku je o tom, jak snadné je dostat se na dno.

Zdroj: [https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-](https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~eb15c314e1a311e68114002590604f2e/)

[2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~eb15c314e1a311e68114002590604f2e/](https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~eb15c314e1a311e68114002590604f2e/) [cit. 15. 6.].

4.6 Interview s Enverem Tohtim

Nejvyššího počtu zhlédnutí za rok 2017 získalo interview s čínským chirurgem Enverem Tohtim. Titulek obdobně jako u předchozích interview tvoří citace hosta, tj. *Odebral jsem vězni orgány, a proto zemřel, vinu jsem necítil, dnes prosím o odpuštění, říká chirurg*. Obsah dialogu je shrnut také v perexu, v němž stojí: „Když jsem do něj poprvé říznul skalpelem, viděl jsem, jak mu teče krev. To je indikátor, že srdce stále bije, říká bývalý onkologický chirurg Tohti.“²⁶ Videorozhovor má rozsah celkem 29 min 11 s.

Účastníky této komunikační situace zde zastupuje moderátorka Emma Smetana, která se k týmu DVTV připojila jako poslední, a čínský chirurg Enver Tohti, jenž v současné době žije ve Velké Británii, do níž byl nucen v roce 1999 uprchnout poté, co uveřejnil filmový dokument zachycující souvislosti mezi častým výskytem rakovinového onemocnění s vládním testováním radiace v oblasti zvýšeného výskytu tohoto onemocnění. Nutno podotknout, že samotný dialog obou mluvčích je veden

²⁶ SMETANA, Emma [Odebral jsem vězni orgány, a proto zemřel, vinu jsem necítil, dnes prosím o odpuštění, říká chirurg] In: video.aktualne.cz [online] Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/> [cit. 15. 6. 2019].

v angličtině. Nicméně videorozhovor je doprovázen titulky umístěnými ve videu, jež jsou psány spisovnou češtinou, tudíž zde nelze analyzovat skutečné jazykové prostředky obou mluvčích.

Stěžejním tématem interview se stává problematika obchodu s lidskými orgány, jehož součástí se shodou okolností stal i samotný chirurg. Enver Tohti se detailně pokouší popsat, jak celý systém násilného odebrání orgánů probíhá, a kdo nejčastěji představuje konečného příjemce orgánů. V této rozsáhlé obchodní síti figuruje jako hlavní iniciátor čínská komunistická strana, na jejíž pokyny se orgány odebírají, a to zejména jejím názorovým odpůrcům. V závěru interview oba zúčastnění taktéž uvažují nad tím, jak by se dal tento nekalý obchod zastavit. Dále spekulují o případném trestu, který by Envera Tohtiho neminul, pakliže by se vrátil zpět do Číny.

Vedení dialogu

Jak již bylo uvedeno výše, účastníky této komunikační situace jsou moderátorka Emma Smetana a chirurg Enver Tohti. Emma Smetana na úvod volí odlišnou formu představení hosta než Martin Veselovský a Daniela Drtinová. Smetana již v tomto momentě opětovně naznačuje stěžejní téma dialogu, přičemž využívá nepřímou řeč: „Říká, že jednu letní středu v roce 1995 odebral játra a ledviny vězni v provincii Sinti-ťiang na severozápadě Číny. Později mu došlo, že se pravděpodobně stal součástí obchodu s lidskými orgány. Čínský chirurg ujgurského původu, Enver Tohti. Vítejte.“ Moderátorka vzbuzuje dojem připravenosti, poněvadž má k dispozici před sebou dokument, do něhož nahlíží a vepisuje si své poznámky či škrta již řečené. Enver Tohti připravený ochotně zodpovědět veškeré dotazy je příjemně naladěný. Neodbíhá od tématu, jakkoliv může být pro něj nepříjemné. Ani jeden z účastníků neskáče druhému do řeči, poskytují si velký prostor pro svá vyjádření.

Po celou dobu interview oba mluvčí dodržují vytyčené téma. Pokud dojde k odklonu od tématu, moderátorka volí takové větné formulace, aby hosta vrátila zpět k tématu, k tomu volí vyjádření jako, např. ***Budeme mluvit o tom, co bylo v dalších letech a proč poskytnete tento rozhovor [...]; Když se vrátíme k té kapitole vašeho života [...]; Když se vrátíme k obchodování s orgány [...]*** nebo ***Když se vzdálíme od fám a přiblížíme k důkazům [...]*** apod. V poměrně velkém počtu se vyskytují otázky doplňovací. Mluvčí v nich očekává, že dotazovaný poskytne odpověď na otázku, na níž zná odpověď. Tázací slova obsažená v otázce naznačují, jaká informace mluvčího

zajímá jako např. *Co se vám honilo hlavou, když jste si uvědomil, že je stále živý, zatímco odebíráte orgány?; A kdo jsou příjemci těchto orgánů? či A co děláte pro to, abyste té noční můře unikl?; Kolik v Číně stojí játra?.* Otázky zjišťovací mluvčí mimo jiné pokládá tehdy, jestliže netuší, zda odpověď platí, nebo ne. Prostřednictvím otázky si své informace ověřuje např. *Takže ti ostatní byli mrtví?; Bylo to schválně? nebo Do toho dne jste si neuvědomil, že jste byl součástí něčeho většího a systematického?; Což znamená, že by nikdo nedal svolení? apod.*

Emma Smetana se v určitých okamžicích pokouší hosta přimět k vytváření hypotéz ve smyslu, aby zauvažoval nad tím, co by se stalo „kdyby“ jako např. *Teoreticky. Co by se stalo, kdybyste řekl ne?; Co by se muselo stát, aby to skončilo? nebo Co by se stalo, kdybyste se vrátil?.* Nutno podotknout, že Enver Tohti patrně zná odpovědi alespoň na některé z těchto dotazů. Kdyby se vrátil zpět do Číny, byl by podle jeho slov zřejmě zatčen, ne-li popraven. Oba účastníci komunikace se věnují poměrně těžkému tématu, jež ovlivnilo v mnoha ohledech život dotazovaného. Moderátorka se proto snaží odtajnit i vnitřní život čínského chirurga, proto se ptá např. *Cítil jste nějakou vinu?; Stýská se vám? nebo Pořád vás pronásleduje, co se stalo v tu středu v roce 1995?; Ani vás nenapadlo ten úkol odmítnout?.* Oba účastníci komunikace působí seriózním dojmem a jejich cílem je především uvádět fakta, což je zjevné jak ze strany moderátorky, tak ze strany hosta např. *Když se vzdálíme od fám a přiblížíme k důkazům, existují nějaké?; Můžete dokázat, že se to děje?; Podle vás statistiky, které poskytují, nesedí se skutečnými počty použitých orgánů?; Pokud je to pravda, existuje v Číně hnutí proti těmto praktikám? atd.* V závěru se Emma Smetana s hostem loučí se slovy *Enver Tohti. Děkuji mockrát.*

Obr. 9 Enver Tohti

Odebral jsem vězni orgány, a proto zemřel, vinu jsem necítil, dnes prosím o odpuštění, říká chirurg

26. 12. 2017 | Když jsem do něj poprvé řízl skalpelem, viděl jsem, jak mu teče krev. To je indikátor, že srdce stále bije, říká bývalý onkologický chirurg Tohti.

Zdroj: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~e89eaa22720f11e7bc9f002590604f2e> [cit. 19. 6. 2019].

5 Jazyk a styl diskusních příspěvků

5.1 Foneticko-fonologická rovina

Z pohledu foneticko-fonologické roviny lze konstatovat, že jednotlivé jevy zaujímají v kontextu dalších zkoumaných jazykových rovin, tj. morfologické, syntaktické a lexikální, zanedbatelné postavení. V diskusních příspěvcích se obvykle objevují varianty vykazující změny v kvalitě či kvantitě vokálů i konsonantů. Změny se projevují v kořenech slov i v prefixech, přičemž lexikální význam zůstává beze změny.

V současnosti obecněčeské jevy pronikají do každodenní mluvy všech mluvčích žijících na území Čech, tak na velké části Moravy. Ve vybraných příspěvcích se ve větší míře vyskytuje především tzv. obecněčeské **zúžené -í-** nahrazující spisovnou hlásku **-é-**, která stojí v několika pozicích. Nejčastěji se nachází v koncovce přídavných jmen.

Téma zajímavý. (1)

Jizerky mají podobnýho šilence taky. (4)

Mám spoustu kamarádů vegetariánů/veganů a nikdo z nich nemá potřebu mi neustále dokazovat, jak je to strašně správný. (5)

[...] ať nechodí na veřejný koupaliště. (3)

Kdyby jsem já šla v bikinách v arabském světě [...] (3)

Ted' se stydím za naše ponížený chování vůči Číně ještě víc ☹(1)

[...] celotělový dámský plavky s téma mají problém [...] (3)

V menší míře se tento jev nalézá v koncovce zájmen, které se skloňují podle adjektiv.

To samy je jejich vec co si oni nosi. (3)

[...] kvuli svy vire ani nemuzou. (3)

Je to spis o nastaveni mysli kazdyho cloveka. (3)

Jestli má někdo takový obavy [...] (3)

Tak já se rozhod, že trochu toho stresu k sobě pustím, momentálně je takový vedro [...] (5)

V několika příspěvcích dochází taktéž k úžení, a to převážně v kmeni sloves i příslovcí. U sloves se úží spisovná podoba s **-lé-** na **-lí-**.

nojo, to jsem pro samou zlost přehlídla :D (5)

[...] jak kdyby jste nekomu z cechu prikazovali jak se oblikat. (3)

a ono je snad povoleny v tom lízt do bazenu nebo co? (3)

[...] tim líp pro nás 😊 (3)

urcite shlidnu (2)

Nejčastěji zastoupeným jevem však je tzv. obecněčeské **-ej-** nahrazující spisovnou variantu **-í/-ý-**. Zastoupení zde nalézá jak na pozici koncovky přídavných jmen, tak u příslovcí a zájmen. Tento jev zvyšuje míru autenticity, jelikož bývá považován za jeden ze základních rysů mluvenosti typických pro prostěsdělovací typy komunikátů.

Rozhovor dobrej. (1)

charismatickejš člověk s těžkým úkolem naučit lidi aby nejedli jak prasata [...] (5)

[...] malejš člověk nic nezmůže [...] (5)

Hlavne ten kvasenejš cukr. :3. (5)

Bohužel není ani vtípnejš ani zajímavejš, jak by asi rád byl...:D. (3)

[...]Rozdil velmi snadno je tak malejš, že může být až jen jaksi akademickejš – na úrovni nuancí. (3)

Ale hlavne – nelezu s tim do tejš televize. (3)

Typicky se obecněčeské **-ej-** objevuje také v infinitivu slovesa „být“. Ve vybraných diskusních příspěvcích se však tento jev nevyskytuje tak v hojném počtu jak by se mohlo předpokládat.

Hlavně po chvíli člověk musí bejš slušně zapařenejš. (3)

co je v radu koupaliste? pokud tam je ze muze bejš v burce proc ne...[...] (3)

Nechtěl bych bejš muslim a žít tady. (3)

Sporadicky stojí obecněčeské **-ej-** v pozici uprostřed slova anebo těsně před jeho koncem. Tento jev se vyskytuje pouze ve jmenovaných příkladech.

[...] z nastaveni mysli nekteřejch lidi je mi dost do place. (3)

jaký linčujeme kdo vi co to sem nes za choroby a ve špinavejšch hábitech se do čisté vody neleze. (3)

[...] porusuje hygienicky stanovy danejš bazenu. (3)

[...]u tech nikdo nevím co se pod tim skrejva [...] (3)

Samozřejmě vždy se nějaký ten rejšpálek či nedovtipa najde...;-). (3)

Protetické **v-** stojící na začátku slov obvykle mluvčím usnadňuje výslovnost, a to především stojí-li před samohláskou -o-. V běžné každodenní komunikaci je nevědomky užíváno poměrně často, nicméně ve sledovaných diskusních příspěvcích se objevuje pouze v jediném případě navíc s velice hanlivým příznakem.

[...] Ne proto, ze je zahalena, ale proto, ze takhle vosklivou zenskou jsem jeste nevidel. (3)

V rámci této jazykové roviny lze rovněž upozornit na přítomnost některých **nářečních hláskových variant**, jež jsou ovšem zřídka zastoupeny. Na příklad ve tvaru slovesa „chtít“ v 1. os., č. j. se na místo spisovné koncovky -i vyskytuje spíše příznakové **-u** charakteristické především pro území Moravy. Dále pak dochází k obměně spojky **a > aj** či kratšího tvaru zájmena „ty“ ve 4. pádě, tj. **tě > t'a**. Příznakový tvar ukazovacího zájmena „toto“ resp. **totok** může poukazovat na to, že dotyčný autor příspěvku pochází z východní Moravy (Zlínsko, Vsetínsko).

[...] Tim nechcu rict ze to tak delas, ale asi taky nejsi cestovatel co pise knihy. (3)

*[...] u nás si **aj** chlap zahaluje “svrab a neštovice“. (3)*

*[...] A neměl by **t'a** za **totok** podle Vašeho manžel minimálně zbit?. (3)*

Jako jev příznakový lze hodnotit také přílišné **dloužení samohlásek** u některých podstatných jmen a částic.

[...] nelze srovnávat dvě odlišné kultúry!!!! (3)

[...] Češka v neoprénu [...] (3)

Copak plavat v neoprénu je lepší? (3)

*Tak to **jó**, tahle **osůbka** [...] (3)*

Naopak spojil jsem téma iritace diskusí s tématem xenofóbie. (3)

Á, Katus, co studovala Islamic Online University [...] (3)

*Frajer, **né** magor.. (4)*

V mluvených komunikátech se mimo jiné objevuje mnoho výrazů, u nichž dochází k **redukci** některé z **hlásek**. Toho si je možné nejčastěji povšimnout u přítomného tvaru slovesa „být“, u něhož se vytrácí počáteční hláska j-.

*Antibiotika **sem** měl naposled asi ve třech letech.....(4)*

*No tak Babiše **sem** fakt nemyslela! (1)*

*Ty vole Benda ty **si** dobrej demagog. (3)*

Ve většině komunikátů nicméně převládá spisovná podoba s počátečním j-.

*Také **jsem** ho tam potkal a zpočátku nechápal [...]* (4)

*A ještě **jste** si nepřečetli ani nadpis té knihy. :-/* (5)

Vlivem nepečlivé výslovnosti některých diskutujících vyvstávají výrazy, u nichž některá ze slabik zcela zanikla, nebo byla obměněna.

*[...] **páč** mi tam ta spojitost prostě vysvítá.* (3)

***Páč jináč** byste se prostě takhle vyjadřovat nemohl.* (2)

U vybraných sloves se taktéž projevuje **krácení** u některé ze **samohlásek**.

Rád poradím každému :D :D :D. (5)

S námitkou souhlasím [...] (5)

já nebyl nemocný leta a to trávím veškerý čas posedáváním [...] (4)

Stresuje me jídlo, protože vim ze není zdrave. [...] (5)

5.1.1 Shrnutí

V rovině foneticko-fonologické bylo zaznamenáno hned několik typických jevů pro mluvenou komunikaci. Největší zastoupení má obecněčeské -ej-, které se ovšem nalézá v několika pozicích ve slově jako např. *Ten je vystresovanej.* (5); *muze bejt v burce* (3) anebo *[...] tim skrejva [...]* (3) apod. Zúžené -í- se nejčastěji vyskytuje v koncovce adjektiv např. *[...] kazdyho cloveka* (3). Naopak protetické v- bylo odhaleno pouze v jediném případě. Prodloužením samohlásky mluvčí kladou důraz na zmiňované nebo vyjadřují posměch vůči druhému *[...] tahle osůbka* (3). Zajímavé je, že tyto jevy převládají u třetího nejsledovanějšího interview, rozhovor s Kateřinou Gamal Richterovou (3), jehož téma diskutovalo největší počet lidí ze všech pěti interview.

5.2 Morfologická rovina

Podobně jako rovina foneticko-fonologická není tato rovina co do počtu příznakových jevů výrazně bohatá. Navzdory tomu se však podařilo nashromáždit některé jazykové prostředky, v jejichž tvaru mluvčí obvykle chybují. Zejména se to pak týká původně **duálové koncovky -ma**, která se postupně přesouvá z běžné, každodenní komunikace do veřejné, spisovné oblasti. Toto zakončení se hlavně uplatňuje u podstatných jmen, adjektiv, zájmen nebo i číslovek.

*Jdu se zabývat **důležitějšíma** věcma. Zdarec.* (3)

*[...] táhněte se **svýma Burkinama** tam kde je to normální* (3)

*[...] s **koznima chorobama** je vstup do aquaparku zakazan* [...] (3)

*“S **cizíma** se nebav.”* (4)

*I mezi **náma** se najdou líný blbci s IQ tykve s **divnejma sexuálníma úchylkama**.* (3)

*Vstup v kratkych kalhotach, s **odhalenyma ramenama*** [...] (3)

*Kdyby se zakazali billboardy s **nahýma ženskýma** nebudu proti.* (3)

*[...] Evropani **jíma** taky pohrdaji...[...]* (3)

*[...] spíš mezi **lidma** vypadají jako blázni 😊* (3)

*[...] tak sem neco hod s **tema jinyma nemeckyma zdrojema*** [...] (3)

Na úrovni roviny morfologické si lze také povšimnout nahrazení spisovné samohlásky **-é** za nespisovnou variantu **-í**, zatímco rod zůstává nerozlišen. Děje se tak u tvrdých adjektiv v čísle množném.

*Administrativni a procesni naklady **jsou spojeny** pouze se spatnym systémem* [...] (1)

*Před osmi lety jsem viděl v Teplicích **kluky arabský** jak sjíždí tobogán* [...] (3)

*[...] porusuje **hygienicky** stanovy danejch bazenu* [...] (3)

*ano, protože **jednoduchy a rychly** věci nefungujou* [...] (5)

*Byly tam **zakazany** pouze **bermudy** bez slipove vložky.* (3)

***Šílený oči..** 😊* (5)

*[...] o svy **dotazeny** požadavky* [...] (3)

*[...] ty jsou vetsinou tak **osklivy*** [...] (3)

*[...] vousy, který **jsou** dost **nevzhledný*** [...] (3)

*[...] Stejne tak obchody **jsou rozdeleny** podle typu potravin, aby si vybrali všichni.*

[...] (3)

[...] holky křesťanský **prostovlasý** a **odhalený**, třeba jak jeptišky. (3)

V oblasti běžné komunikace se jednotliví pisatelé nevyhýbají ani užití veškerých druhů zájmen, s jejichž pomocí se pokoušejí lépe pojmenovat nejrůznější jevy či poukázat na důležitost těchto jevů v rámci kontextu dalších sdělovaných informací. V některých situacích zájmena přispívají k vyjádření myšlenky autora příspěvku, který se snaží rozpomenout na určitou věc či událost, ale nenachází vhodná slova. Zájmena dokonce přispívají k vyjádření nějakého citového postoje mluvčího ke sdělovanému atd. Ve vybraných diskusních příspěvcích je nejčastěji zaznamenán zvýšený výskyt ukazovacích zájmen. Hojně se vyskytují zejména hovorové varianty těchto zájmen.

*Mně přijde **takovýhle** rozhovor bez důkazu úplně o ničem [...]* (1)

*A já **tuhle** zповěd' napraveného ani nedokoukal, nudné.* (1)

*Já jsem na **tyhle** "poradce" vysazená..(5)*

***takový ten** sen, kdy lidé budou komentovat rozhovory AŽ POTÉ, co je slyšeli...(2)*

***Tenhle** rozhovor s paní Maixnerovou je víc, než podnětný.* (2)

*[...] ...jen doufám, že s **tou** lanovkou to byl od **těch** regionálních politiků jen hloupý vtip [...]* (4)

*Bez urážky, ale z **té** fotky jsem si myslel, že to je náš ministr financí...(4)*

*Proc mají **ty** zensky na který se nepodiva nikdo ani kdyby mu za to platili **takove** obavy [...]* (3)

***Tohle**, že je ženská? (3)*

*Proto se chci koukat na **taková** média, kterým věřím [...]* (5)

V projevech diskutujících se v několika případech také objevují zájmena s funkcí **přísllovečného určení**.

*Může normální inteligentní tvor **takhle** provokovat? (3)*

*Páč jinak byste se prostě **takhle** vyjadřovat nemohl. [...]* (2)

*[...] Jak mam vědět, že třeba i **támhle** pepa se umyl [...]* (3)

*Vy mate doma laborator a kazde jidlo si předtím **takhle** zanalyzujete? [...]* (5)

Někteří pisatelé odsouvají koncové **-í** ve 3. os., č. m. u vybraných sloves, nicméně stále však převládají varianty existující v souladu se spisovnou normou.

*[...] **videj** sancí si **takhle** nekoho najít [...]* (3)

*[...] a ty damy co to **nosej** to ani **nepriznaj** [...]* (3)

*[...] se nedivím, že se cesi neznámého **bojej** [...] (3)*

*Hysterický, uječení češi, co se **vztekej** že jim někdo hrabe na bábovičku. (3)*

*Tohle je obyc burka co vni **chodej** celej den [...] (3)*

*to oni se ti kluci nasi muslimsti **nedaj** Jirko [...]*

Slovesa, jež se časují podle vzorů „krýt“ anebo „kupovat“, nabízejí dvě možné varianty zakončení, a to ve 3. os., č. m. V úvahu zde přichází tedy **koncovky -i/-í** anebo **-u/-ou**. Nutno však podotknout, že varianta -u/-ou je všeobecně považovaná za hovorovější.

*Honzík je úžasný. Jen ho ted' nějak moc **potahujou** kde všude. (4)*

*[...] jednoduchý a rychlý věci **nefungujou** (5)*

*[...] se **nemyjou** a neperou si obleceni [...] (3)*

*Mě hrozně **stresujou** vegani - extroverti (5)*

*Hlavne, že islamofobové furt **poukazujou** na násilí a utlačování žen v muslimském svete a sami napadají ženy. [...] (3)*

*[...] takové bermudy **nasajou** až litr vody [...] (3)*

Autoři diskusních příspěvků dávají ve většině případů přednost hovorové variantě slovesa „**moci, moct**“, kterou pravidelně užívají jednak v 1. os., č. j., a jednak ve 3. os., č. m.

*Vzdýt i po autonehodě nebo jinak smrtelně zraněného člověka **nemůžou** bez souhlasu j3ho rodiny použít.....(1)*

*Nahoře bez se ženy většinou **nemůžou** koupat ani v Evropě [...] (3)*

*ale **můžou**...normálně nahoře bez i v silně katolické Itálii. (3)*

*[...] fakta z úst těchto žadatelů o azyl, **můžou** být z našeho úhlu pohledu brána jako lež [...] (2)*

V rámci diskusních příspěvků je možno rozpoznat mnohé **kondiciálové tvary**, které některým pisatelům činí problémy. Ve snaze uvést správný tvar inklinují až k přehnané hyperkorektnosti, která vyplývá z jejich neznalosti. Pouze jediné kodifikované tvary možno pokládat za správné, a to „**bych, bys, by**“ pro mluvnické osoby čísla jednotného a „**bychom, byste, by**“ pro mluvnické osoby množného čísla. Spojky „aby“ a „kdyby“ se mnohdy připojují k jednotlivým tvarům slovesa „být“, a vytvářejí tak spisovné výrazy „**abych, kdybych**“.

kdyby jste vrahy zabil a obral o orgány [...] (1)

*[...] Proto jsem psal, ze to stojí hodně času a hodně zkoušení **abyste** našel co na Vás funguje a vyhovuje. :) (5)*

*Jak by to asi vypadalo, **kdyby jsme** se šli vykoupat v muslimské zemi v plavkách [...] (3)*

*[...] To **by jsi** mohl říkat, ze ritualni porazky zvirat na balkonech bytu ve Vidni [...] (3)*

Někteří diskutující dokonce opakují stále tytéž chyby, aniž by užili jediný kodifikovaný tvar správně

*K1: [...] první problem tak **by jsi** zkapnul a utikal .. vy jste strasne tolerantni ale vejce v kalhotach nemate vubec **aby jste** se potom nekomu postavili .. ty s tvym slunickovym ksichtem **by jsi** dostal nakladacku na kazdym rohu .. a pak **by jsme** si promluvili dal (3)*

*K1: [...] **by jsi** byl na kazdym rohu **kdyby jsi** zil nekde pobliz muslimskeho gheta..ty vypadáš jak takovy oduly arijec a ver mi ze ty **by jsi** byl cil c. 1 ☺ [...] (3)*

x

*no a ty **bys** me problém, **kdybys** nerekl jak moc ses v pohode [...] (5)*

*Hlavne **abys** ty co nejrychleji zanikla [...] (3)*

Kdybys umela cist, vedela bys, ze se nechci bavit o Cine [...] (1)

Je nepopiratelné, že se jazyk jako celek neustále vyvíjí, čemuž se musí postupně přizpůsobit i jeho spisovná norma. Starší, již kodifikované výrazy pomalu ustupují novým, k jejichž kodifikaci se společnost plynule dopracovává. V této souvislosti lze ve vybraných komunikátech zaznamenat tendenci pisatelů užívat ve tvarech sloves v 1. os., č. j. na místo spisovného koncového -i hovorovou variantu s -u. Tyto tvary jsou stále pojímány jako příznakové, nicméně jejich proces neutralizace dospívá vrcholu.

*Prijemny rozhovor, pan je obdivuhodny, **dekuju** moc (4)*

*Tyhle extrémý.....já **sportuju** rekreačně celý život, nic se nemá přehánět, já zase spíš **inklinuju** k bylinám [...] (4)*

*[...] je skvelej rádce, **doporučuju** :D :D (5)*

*[...] tak pak **nepotřebuju** takový rozhovor (5)*

*Jinak já **nepotřebuju** nic ukazovat [...] (1)*

Jakube .. neboj .. ja vim co pisu (3)

V rámci diskusních příspěvků si převážná část komunikantů navzájem vyká, ovšem v hojném počtu si lze povšimnout i vzájemného tykání. Při vykání se mluvčí navzájem oslovují ve formě 2. os., č. m., což jednak zachovává mezi pisateli vzájemný odstup, a jednak vytváří dojem oboustranného respektu a odpovídá pravidlům slušného chování. Pod vlivem emocí někteří diskutující volí formu tykání, tj. 2. os., č. j., a to zejména tehdy, pakliže nesouhlasí s dalším diskutujícím a jeho názory. Oponent pak někdy i záměrně zachovává formu vykání. Ve vybraných příspěvcích tato situace nastává pouze ve výjimečných případech.

K1: Martine .. muzes sem sekat ty smejjici se smajliky az se budou hory zelenat .. jak pisu ..zrovna ty bud hrozne rad ze zijes v cechach kde je jeste klid ;-) (3)

K2: Rudo, jsem rad že tady můžu žít ale ne protože tu nejsou muslimové. Téma příspěvku byly muslimské plavky a hysterie, takže ty úsměvy jsou nad vaší hloupostí dělat z toho nějaké protimuslimské/imigrační atd. téma (3)

K1: Jasne ty Vidlaku .. to ne .. ty z toho naopak delas promuslimske tema a ja se zase musim nad tvoji hlouposti [...] (3)

5.2.1 Shrnutí

Podle předpokladu je oblast tvarosloví podobně jako rovina foneticko-fonologická méně rozmanitá co do počtu příznakových jevů. Nicméně se v ní vyskytují typické rysy mluvenosti, které se promítají do psaných textů. Své zastoupení zde má původně duálové zakončení -ma jako např. *S cizíma se nebav* (4), v koncovce přídavných jmen se objevuje hláska -ý na místo spisovného -é např. *Šílený oči* (5) nebo je prokázán výskyt nadměrného užívání ukazovacích zájmen. Vlivem zrychlující se komunikace pisatelé vypouštějí počáteční či koncové hlásky na příklad u sloves *[...] videj sancí si takhle nekoho najít [...]* (3) apod. Pisatelé inklinují k užití hovorových prvků usilující o navození dojmu mluvené komunikace např. *[...] takové bermudy nasajou až litr vody [...]* (3) nebo *je skvelej rádce, doporučuju :D :D* (5). Spíše z nevědomosti užívají někteří pisatelé chybně tvary kondicionálu jako např. *[...] kdyby jste vrahy zabil a obral o orgány [...]* (1), nutno však dodat, že většina jich užívá ve shodě s pravidly. Účastníci diskuse volí při vzájemné komunikaci spíše vykání, zatímco tykání v menší míře.

5.3 Syntaktická rovina

V rámci syntaktické roviny lze nahlížet na zkoumaný jazykový materiál dvěma způsoby podle formy daného komunikátu, tj. psané či mluvené.

Analyzované diskusní příspěvky, facebookové komentáře, existují primárně ve formě psané, nicméně vykazují mnohé rysy spontánních mluvených komunikátů. Tyto komunikáty jsou úzce spjaté s kontextem sdělovaného, přičemž pisatelé mají možnost bezprostředně reagovat na obsah videorozhovoru uveřejněného kanálem DVTV nebo na sebe navzájem. V této jazykové rovině se naplňuje předpoklad rozmanitosti, což dokládají níže uvedené reprezentativní jevy.

V běžné, každodenní komunikaci mluvčích je možné zaznamenat všechny druhy výpovědi – oznamovací, rozkazovací, tázací a práci. K těmto základním typům se dále přiřazují dílčí výpovědi s dalšími specifikovanými funkcemi jako např. výzvy, dovolení, námitky, varování nebo pochvaly apod. Objevují se mnohé doklady **zvolací výpovědi**.

[...] Jinak kojení zdar! (5)

Hrůza! To je kultura! To je humanita. [...] (1)

[...] RESPEKT! (1)

Perfektní! (4)

Je to borec! Ikona Lysé Hory! (4)

Blbost. (3)

V titulkách jste fakt mistři! :) (2)

O tuhle bych neopřel ani kolo! (3)

Významné postavení napříč příspěvky pisatelů zaujímají **výpovědi s funkcí otázky**. Přispívající reagují na diskutované téma, vedení dialogu moderátora a jeho hosta, zatímco v závěru hodnotí i celkový dojem z interview. Diskutující navíc pokládají doplňující dotazy ve směru k DVTV i k dalším přispívajícím do diskuse. Otázky tak tvoří přirozenou součást diskusních příspěvků obecně a zvyšují tak dojem dialogičnosti, i když bez přímého kontaktu zúčastněných. Vyskytují se zde jak **otázky zjišťovací**, tak **doplňovací**.

A viděl jste alespoň část té reportáže, a poslouchal jste celý rozhovor? (2)

Jaký typ důkazů byste uvítala? (1)

No a teď mi reknete jaky potravine se nachazi treba vanad a kolik je ji treba snist aby ste pokryli denni doporučenou davku? (5)

Přijde vám opravdu v pořádku hodnotit nebo dokonce urážet někoho (kohokoliv) kvůli vzhledu? (3)

V létě běhá pán oblečený? (4)

Co je na tom jakkoli zajímavého nebo hodného reflexe? (3)

V diskusních příspěvcích lze zaznamenat také velké množství **řečnických otázek** anebo otázek, na něž si pisatel vzápětí sám odpovídá, tudíž další reakce ani neočekává. Některé z nich jsou dokonce formulované jako námitka či dokonce jako ironická poznámka vyjadřující určité citové zabarvení nebo postoj pisatele k problému.

Pojetí pravdy JEDNÉ RODINY je jiné než CELÉ EVROPY? Hmm, zajímavé. [...]
(2)

to chceme být stejní? (3)

[...] Proc jsou dneska lidi obezni? Prave proto, ze jedi mrtve nezdrave jidlo plne skodlivin. [...] (5)

Takže budeme zpátečnický a zaostalý stát, jo? (3)

[...] kolik lidi ceka na ledviny, jatra, srdce, ...? (1)

Co je pokrokového na tisíce let starém náboženství? (3)

a ty jsi co za věc?? (3)

Proč všichni, kteří poukazují na krásu, jsou tak škaredí? (3)

Některé je vhodné klasifikovat také jako **výpovědi s funkcí výzvovou**. Tato základní funkce bývá dále odstíněna záměrem mluvčího (pisatele) vyjádřit mj. rozkaz, nabídku, povel, radu, doporučení či pobídku ve směru k adresátovi. Tyto výpovědi slouží taktéž jako kontaktní prostředek mezi účastníky této virtuální komunikace.

OK, pojďme k trestu smrti! [...] (1)

[...] Staňte se reportérem a udělejte lepší rozhovor vy sám, ukažte světu, jak se to dělá! (1)

[...] Apeluji ale na DVTV, pokud je to ve Vašich možnostech, udělejte prosím něco s těmi tendenčními titulky. (2)

Promiňte, ale mícháte spoustu věcí dohromady. [...] (3)

vam přibližným tolerantním slunickum by prospelo projít se třeba po kreuzbergu nebo neuköllnu v berline [...] (3)

Rozhovor jsem si nepustila, nelákámě, ale měl by pán něco udělat s obezitou břicha!!! [...] (4)

Bez mléka, to bych Kateřino z výživového hlediska nedoporučoval. [...] (5)

Někteří pisatelé mají tendenci vyjadřovat se v 1. os., č. m., aby tak vyjádřili jistou míru spoluúčasti, nebo aby k spoluúčasti ostatní diskutující vyzvali. Obvykle se tak vymezují vůči nějaké skupině nebo se k další skupině přičleňují.

Víme co a jak jíst a neumíráme! (5)

[...] my jsme Češi, máme svoji kulturu a zvyky [...] (3)

Problém asi bude, že vsichni chceme instantní řešení, podobně jako cpeme detem instantní kase. [...] (5)

Nebuďme ovce a nekopírujme každou kravinu ;-) (3)

[...] Ale my jako společnost bychom jim neměli bránit, pokud si to ženy nepřejí a pokud to nás nějak neohrožuje v základních hodnotách [...] (3)

[...] Málokdo z nás je k sobě neúprosně kritický, ale lži to prostě nenazýváme. (2)

[...] Vás my evropané pozvali do svých zemí. [...] (3)

Vybrané diskusní příspěvky dokládají ať už přímé vyjádření **postoje přacího**, nebo nepřímé.

takový ten sen, kdy lidé budou komentovat rozhovory AŽ POTÉ, co je slyšeli... (2)

[...] Má to přes čtvrtku planety, ne-li víc, takže ať malá ČR zůstane ČR. [...] (3)

Ať si nosí každý co chce [...] (3)

Kéž by jeden typ koupacího úbor zajišťoval [...] (3)

[...] ať si jedou do své země!! :D (3)

Kéž byste měl pravdu. (3)

Pakliže pisatelé záměrně zdůrazňují určité informace nebo pouze doplňují některá fakta, objevují se v textech jejich příspěvků tzv. **dodatečně připojené** složky. Mnozí rovněž **vytýkají** také jádro sdělovaného a staví jej do kontrastu k již řečenému.

taky s tím nemam problem at se me telo potom vyuzije jak kdo potrebuje (mam pravo se o tom rozhodnout) (1)

[...] chce to zjišťovat si informace a nespolehat na stát (zejména když je ve vládě Andrej - výrobce spousty junk foodu) (5)

Ale ono jde o to, že se v průběhu reportáže ukáže (a překvapí to i samotné tvůrce, natolik, že se o tom zmíní), že pravda není vždy to, na čem si VŠICHNI hrdinové reportáže zakládají. (2)

[...] Silná paní, i když ona by o sobě určitě tak neuvažovala. [...] (2)

Velmi sympatický pán, 2x jsem šel na Lysou a pokaždé ho potkal :D (4)

a to je možná chyba! Proč by měly žít lidé odděleni díky partě buranů?? (z obou stran problému, který vlastně neexistuje) (3)

Vsuvka neboli **parenteze** funguje jako celek, jenž myšlenkově ani gramaticky nesouvisí se svým okolím.

Nevím, jestli je Váš komentář na mě (zde, pomínu, že mi tykáte a arogantní podtón Vaší reakce), protože já v souvislosti s Kosovem nic nepíšu [...] (3)

Výpovědní útvary vzniklé pomocí podřadicí spojky typu „že, aby, když, jako by“ na začátku větného celku nabývají povahy částice. Jedná se o tzv. **osamostatněné vedlejší věty**.

*[...] **Že** jsem vás tam neviděl?* (3)

***Že** mi hned vytanul na mysli tento článek...:* (5)

***že** vypadá jak Babiška? ;)* (4)

***Ze** jsme fakt kreteni* (3)

***Když** jsme u té obrany křesťanství...* (3)

*[...] **Že** žena se může oblékat jen tak [...]* (3)

***Že** vždycky ty české “muslimky“ jsou většinou ustrašené [...]* (3)

Samozřejmou součástí diskusních příspěvků tvoří také **elipsy** jinak také **výpustky**. Pisatel jednoduše vynechá tu část, kterou adresát dokáže vyvodit ze zbylého kontextu.

Velice inspirativní žena (2)

Dobrý magor (4)

Dobrý vtip 😊 (4)

Solidní frajer. (4)

Super košile :) (5)

silné (1)

Ema opět super (1)

A co Kosovo? Ty jsi tam byla ze vis co se tam delo? Zli srbi vid? (3)

Děsivé téma, ale díky za jeho zveřejnění, odvážný host a schopná moderátorka. (1)

Diskutující rovněž využívají výhod tzv. **apoziopeze**, kterou lze vysvětlit jako záměrné nedokončení výpovědi. V úvahu lze brát, že pisatel patrně neví, jak samotnou promluvu dokončit, proto ji nechává „otevřenou“, tj. nedořečenou. Toto vyjádření může také v některých případech sloužit jako určitý povzdech nad vidinou diskuse, která nikam nevede. Obvykle bývá naznačena „trojtečkou“.

Zase bez otevřené diskuse...(2)

nejlepší na tom je, že at jime cokoliv, stejne nakonec umreme...(5)

A takhle se rodí demagogie...(3)

to vypada ze pani sem zabloudila z novinek....(1)

To mi připadá trapné a ztráta času.....(4)

A ti co šli v Berlíně na vánoční trhy se možná taky nebáli a mohl bych pokračovat...(3)

Charakteristické pro tyto texty je také **opakování slov ve větě**. K tomu může docházet jednak záměrně, když mluvčí pokládá určitou myšlenku za klíčovou, a jednak to může být dílem náhody – mluvčí tato slova opakuje neúmyslně.

*[...] Svědectví **není jistota**, kamerový záznam **není jistota**. [...]* (1)

*A pořád se bude řešit jen **jídlo, jídlo, jídlo** = cesta energie dovnitř. A co takhle **pohyb, pohyb, pohyb** = řešit cestu ven. [...]* (5)

*[...] **je to opravdu na místě**, tento strach? **Je opravdu na místě** kvůli tomu řešit naši společnost? [...]* (3)

*Nase Země **nase** pravidla [...]* (3)

*[...] Příště můžete zkusit třeba obligátní **SEX SEX SEX**, to taky táhne...(2)*

Při pokusu o argumentaci si pisatelé pomáhají nejrůznějšími **výčty**. Ze stylistického hlediska to však vzbuzuje dojem, že si tak diskutující usnadňují vyjadřování.

*Myslím, že z hlediska vitaminů skup. B není možné i při nejlepší snaze nahradit potraviny jako je **mléko, jogurty, droby** apod. ostatními potravinami. (5)*

*mýtická výšlapová otužilecká **Lysá hora, Beskydy.. a mé mládí**. ☺(4)*

*A co jsou přesně ty křesťanské hodnoty, které máme bránit? **Krizové valky, upalování, placení desatku, zákaz predmanzelskeho sexu a antikoncepce, sexualni obtezovani nezletilych chlapcu** [...]* (3)

Zajímavé je, že i přes výrazné subjektivní ladění diskusních příspěvků, se pisatelé v některých případech snaží uvést **odkaz** na zdroj informací, z něhož vycházejí nebo na příklad **citovat** výroky některé z vyšších autorit apod. Mnozí své názory **parafrázuji** či přejímají od někoho dalšího. Vede je k tomu snaha vyvolat zdání objektivní diskuse.

koukněte se na dřívější rozhovor na DVTV o tom kde se berou lidské orgány v Číně...<https://video.aktualne.cz/.../r~e937bd1efcd311e5a5f40.../...> (1)

Z obsáhlého textu „Lepší zemřít v Iráku než zůstat v Evropě“ od Ivy Roze (Newsweek 23/24 – 2016) (2)

Ano, křesťanství Evropu formovalo. A jak jsem psal výše: “Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.” (Tob 4, 15) “Jak chcete, aby jednali s vámi, tak jedněte vy s nimi.” (Lk 6, 31, srov. Mt 7, 12) (3)

To vůbec není jen o koupání, poslechni si rozhovor Rádio Plus 13. 7. [...] (3)

5.3.1 Shrnutí

Syntaktická rovina obsahuje velké množství rozmanitých stylémů. Jak je možno se domnívat, některé jevy se vyskytují v poměrně hojném počtu jako např. elipsa *Ema opět super* (1) či apoiopeze *Zase bez otevřené diskuse...*(2), jiné jevy zde naopak nenacházejí přílišné uplatnění např. osamostatněné vedlejší věty nebo opakování stejných výrazů, jež by se v těchto prostředlovacích komunikátech daly jinak očekávat. Překvapivé však zůstává, že se v rámci této roviny pisatelé snaží alespoň o částečné objektivní vyjádření svých myšlenek podložené dalšími zdroji, i když v jejich komunikátech stále dominuje subjektivní hledisko.

5.4 Lexikální rovina

Základní jednotku této jazykové roviny představuje tzv. lexém. Jednotlivé lexémy mohou být členěny na neutrální jednotky (bezpříznakové) a jednotky mající určitý příznak. Jinak řečeno bezpříznakové jednotky mohou být užity v kterékoliv stylové oblasti, aniž by působily rušivě, poněvadž jsou zcela spisovné nikterak stylově či dobově zabarvené. V jednotlivých komunikátech se však výrazněji projevují příznakové lexémy (Karlík, P. – Nekula, M. – Rusínová, Z., 1995, s. 92–95).

Míra určité příznakovosti se neustále proměňuje tak, jak se mění a vyvíjí samotný jazyk. Proto některé výrazy podléhají slohové automatizaci a jiné se stávají prostředky slohové aktualizace, poněvadž začínají existovat ve zcela novém kontextu a souvislostech. Zkoumané diskusní příspěvky bývají řazeny k funkční stylové oblasti prostědělovací, což se promítá i ve volbě jazykových prostředků na úrovni lexika.

5.4.1 Kolokvialismy (hovorové výrazy)

Hovorová čeština představuje mluvenou podobu spisovného jazyka, která existuje na pomezí sféry spisovné a nespisovné. Je poměrně složité jasně vymezit konkrétní hranici mezi těmito sférami, poněvadž se vzájemně prostupují a mnohdy vytvářejí pouze nepatrné významové odstíny konkrétních jazykových jednotek. S jistotou proto nelze stanovit, zda konkrétní výraz klasifikovat jako kolokvialismus nebo výraz z obecné češtiny.

*Zajímavý rozhovor, určitě **kouknu** na dokument. [...]* (2)

*S Enverem jsem se o tomto tematu osobne **bavil** [...]* (1)

*[...] To by byla **mela**, že? [...]* (3)

*Infantilni naiva **placa** neco o infantilite a naivite. [...]* (1)

*[...] Ale je to **sympat'ák**. (4)*

*tak urcite, na bazenu kde je **cedule** ze nesmim napr kratasy nebo spodni pradlo [...]*

(3)

*[...] zkuste si **vylézt** z vody v plavkách, jako u nás v Praze [...]* (3)

5.4.2 Obecněčeské výrazy

Obecněčeské výrazy bývají řazeny do sféry nespisovné. Výrazy z obecné češtiny převládají v běžné, každodenní komunikaci mluvčích i pisatelů v neoficiálních typech

komunikátů. V rámci roviny lexikální si lze povšimnout určité míry expresivity těchto výrazů.

[...] *to sem musíte ty své “důkazy“ **cpát** úplně všem, kterým se rozhovor líbil?* (1)

*Mi připadají zábavné ty humanistické **kecy** ohledně ceny lidského života [...]* (1)

[...] *proc je zít v **kriminálech**?* [...] (1)

*No tak Babiše sem **fakt** nemyslela!* [...] (1)

[...] *to by se jeden **poblil*** [...] (2)

*Nechtelo by to podívat se po nějakem jinem zdroji potravin než Albert u vas za **barakem**?* (5)

***Sranda** je, že tak i mluví.* (4)

[...] *TADY JDE O TO, že jestli chceš práť **hadry**, tak doma v pračce a ne v bazéně* [...] (3)

[...] *nekopirujme každou **kravinu**.* (3)

[...] *tak je jasné, že se ty **ženské** před vstupem do bazénu nesprchovaly* [...] (3)

[...] *Tak to je **fajn*** [...] (5)

[...] ***Akorát** dle jejich mody a dokonce nebyly v rozporu s tím co má Aquapark.:-)* (3)

*Už by si tady měl někdo dát **setsakramentsky** studený hadr na hlavu.* (3)

Z hlediska obecné češtiny je zde potřeba upozornit také na výskyt nejrůznějších přejímek ať už z angličtiny nebo z němčiny. Vlivem diskutovaného tématu týkajícího se jednoho z interview si lze všimnout také výrazů původem z arabštiny. Nemalý počet diskutujících prokládají samotný text anglicismy nebo celými pasážemi v angličtině. Nechybí ani germanismy, tj. slova původem z němčiny.

[...] *Je to jako někoho pozvat na **párty**, ale přitom mít komorní večer u televize.* [...] (2)

[...] *Což mi **btw**²⁷ ve vašich rozhovorech vadí čím dál víc [...]* *Tak prosím pro příště: **SHOW ME THE DATA!**²⁸* (5)

*Snídám **energy drink**, obědvám sušenky* [...] (5)

*jste poměrně **toxic*** [...] (1)

*viz **koment** pro Veroniku ;-*) (1)

²⁷ btw = between; z angl. jen tak mimochodem (zde v tomto kontextu).

²⁸ z angl. ukažte mi data.

*Pan si z toho co se stalo před x lety udělal koukám hezký přednáškový **job**, ale **ok*** [...] (1)

*Podle islámu jsme **Káfirové**²⁹* [...] (3)

*[...] ...no **majn got**...:/* (3)

*Zajed'te si do Bruselu na vánoční **tingtangl**...[...]* (3)

*[...] Jeden **blackout** na nějské město nebo chemický útok v metru* [...] (3)

*[...] To je celkem i **kumšt*** [...] (4)

5.4.3 Neologismy

Neologismy bývají klasifikovány jako slova nová, jež nejsou pevně ustálena v podvědomí většiny mluvčích. Každý neologismus postupem času ztrácí onu příznakovost tím, jak roste frekvence jeho užití v komunikaci. Nově vzniklé slovo se buď v slovní zásobě ustálí a stane se její součástí, anebo se neustálí, a nakonec zanikne (Karlík, P. – Nekula, M. – Rusínová, Z., 1995, s. 95).

*zdá se, že jste si tu tím titulkem přilákali párty **novomoralizátorů*** (2)

*[...] Prosím, nemohla by dělat **youtubery** a drobné podnikatele?* [...] (1)

*[...] Samozřejmě vždy se nějaký ten rejpálek či **nedovtipa** najde...;-)* (3)

*[...] Dneska je jedna skupina uzitecných idotu i nase **slunicka** a **vitaci**.* (3)

*[...] A **slušnočeši** budou mít opět námitky.* (3)

*Zakázat a nepovolovat. Jestli ti něco vadí, sbal se, vezmi ostatní zahalence a **sluníčkáře** a palte do pryč.* (3)

5.4.4 Termíny

Termíny jinak řečeno slova odborná se v poměrně hojném počtu objevují napříč vybranými diskusními příspěvky. Odborné názvy se vyznačují zejména tím, že jsou významově zcela jednoznačné, přičemž vždy souvisí s konkrétním oborem. Termíny jsou příznačné pro funkční oblast odbornou, proto je lze v jiných oblastech označit za příznakové. Otázkou zůstává, zda pisatelé jsou s významem těchto termínů, jež užívají, zcela obeznámeni.

*[...] **vitamíny, minerály a stopové prvky** – to jedine je třeba hlídat.* [...] (5)

²⁹ z arab. nevěřící, jinověrec.

Ještě některé tzv. **esenciální látky** – určité **mastné kyseliny** (nabízí se arašidonová) a asi polovina **kódovaných aminokyselin** [...] Stopových prvků (**mikronutrientů** – **vanad, molybden**...) (5)

Mastné kyseliny se syntetizují v játrech. Btw. arašidonová **kyselina** neexistuje, patrne mate na mysli **arachidonovou**. (5)

zadluženost zapadu překročila bod unosnosti a ono tech cest ven z tohohle moc není...**hyperinflace** [...] **menove reformy** [...] (3)

[...] **Nacionalismus** nikdy nevedl a nebude vést k ničemu dobrému. [...] (3)

[...] **Globalizace** jim sebrala iluze a jistoty [...] (3)

Tolerance k islámu je totéž, jako tolerance ke komunismu, fašismu nebo národnímu socialismu. [...] (3)

[...] proč zrovna ona spolupracuje s projekty proti nenávisti, předsudkům a **xenofóbii**? (3)

Jednovaječná dvojčata ano. Dvojvaječná dvojčata ne. (1)

Nejak ji chybi nejaka ta **empatie**... (1)

Antibiotika sem měl naposled asi ve třech letech... (4)

Infantilní naiva placa neco o **infantilite** a **naivite**. (1)

[...] Nemluvě o tom, že “oko za oko“ je z psychologického hlediska **abreakce**. (1)

5.4.5 Módní výrazy

Módní jazykové prostředky fungují jako prostředky odrážející aktuální dobu. Mluvčí (pisatelé) je užívají zcela nevědomě a automaticky bez ohledu na adresáta, u něhož není jisté, zda je obeznámen s jejich významem. Tyto jazykové prostředky se pohybují na hranici termínů, s nimiž se mohou překrývat.

*Z této diskuse jsem si odnesl spoustu zajímavých názorů a také poznatek, že bych raději upřednostnil v ČR pár radikálních imámů, než hypokrity a **demagogy*** (3)

*Jako všechno i pravda je v pojetí různých lidí a kultur **relativní pojem**.* (2)

*ja myslim ze rozhovoru k babisovi **uprchlicke krizi** a dalsim “aktuálním“ tematum je tam rozhovoru uz vic nez dost.* (3)

*bohužel, odebírat telata od matek do 24 hodin po porodu je běžné i v ekologických a lokálních **biochovech**.* [...] (5)

[...] změnu **stávajícího společenského systému** [...] (3)

*Já se nedivím. Když vám média **servírují** útoky pomatenců z každého možného i nemožného úhlu [...] (3)*

5.4.6 Slangová a argotická slova

Příslušníci určité zájmové skupiny mohou vzájemně komunikovat prostřednictvím slov výhradně spojených s oblastí jejich zájmu. Tato slova se nazývají **slova slangová** (slang). Uzavřenou skupinu také mohou tvořit lidé stojící na okraji společnosti, jež na příklad spojuje kriminální činnost nebo společná závislost na omamných látkách. Slovní zásoba, která jim umožňuje komunikovat na takové úrovni, že zbylí mluvčí nejsou schopni porozumět sdělovanému, se nazývá **argot**.

*Já mislim ze je tolerantní sou pár **fer'áků** nebo šizofreni [...] (3)*
*co umi takovy moudry divak jako Vy, krome **trolleni**³⁰?*

5.4.7 Slova s expresivním příznakem

Slova expresivní se obvykle rozdělují podle hodnotícího příznaku – kladného a negativního. Kladný expresivní příznak obsahují jednak **slova familiární**, která se užívají na úrovni velmi blízkého vztahu mezi osobami, **hypokoristika** neboli domácké obměny vlastních jmen, **slova dětská**, a jednak **eufemismy**, tj. slova zjemnělá a **deminutiva**. Lexémy se silným negativním příznakem však ve zvolených diskusích převládají. K této skupině slov se řadí **hanlivá slova**, **zveličelá slova** či **slova zhrubělá**, **vulgarismy** a v neposlední řadě **dysfemismy**, které naopak danou skutečnost negativně zveličují. I slova původně s kladným příznakem však mohou vykazovat ironický podtext (Karlík, P. – Nekula, M. – Rusínová, Z., 1995, s. 95–96).

Kladný expresivní příznak

*[...] Emma Smetana by mohla dělat leda rozhovory pro **Bravíčko** [...] (1)*
*A zapomněl jsi esenciální AMK :) Proto musíme **papat maso**. (5)*
*Máte naučené libivé **frázičky** [...] (3)*
*zavistivy hlupacku, **prasecek** jsi rano zapomněl ☺(4)*
*Ten pan vypadá jako Andrej na zmenšenině **obrázku** :D (4)*
*[...] a na základě toho je komunikace někdy ve slepé **uličce** [...] (2)*
*[...] Samozřejmě vždy se nějaký **rejpálek** či nedovtipa najde...;) (3)*

³⁰ troll = slangový výraz pro anonymního účastníka diskusí na internetu.

[...] si dám **koupanicko** [...] (3)

*Každý člověk, který se denně modlí a věří v nějakého **pánbíčka** [...] (3)*

*Hysterický, uječení češi, co se vztekaj, že jim někdo hrabe na **bábovičku**. (3)*

Negativní expresivní příznak

[...] to jen ukazuje na nesmyslný **bordel** v našich zákonech [...] (2)

[...] Ať jdou do **doprdele**. [...] (3)

*Protože někoho stále dokáže **nasrat**, když si nepřečte nebo se nedozví, co je v titulku slíbené. [...] (2)*

*Frajer, né **magor**.. (4)*

*Rikam jen tak jak to je. Jsme v tom vsichni. A bohužel jednotlivec s tím **prd** udela. (5)*

[...] když je někdo **zmetek**, co vrazdi lidi kolem [...] (1)

*Protože jsou to **zoufalky**, většinou **ošklivky** o které nikdo ani nezavadí, tak jsou rády když klofnou **kozomrda**. (3)*

*Přibyl kecá **voloviny**! (5)*

Ojebavaci tu byly, jsou a budou vždy + **ojebavat** lze vse. (1)

[...] Když už jste tak ortodoxní, nosíte na **palici** šátek [...] (3)

*Protože to jsou političtí vězni ty **burane idiotskej**. (1)*

[...] Pokud do toho jdete, tak vaše názory chápu, ale pokud ne, tak si běžte křičet někde do kouta a v tichosti si to **vyblejte** na sebe. Protože to co prezentujete je naprosto nelidský **hnus**! (1)

[...] To, že se najde **pitomec**, co ji na ulici okomentuje nahlas [...] (3)

*Všechny tady akorát **otravujete**. (1)*

5.4.8 Citoslovce

Citoslovce představují neohebný slovní druh nesoucí zvláštní druhy významů. V rámci komunikace vystupují jako plně sdělný a formálně nezávislý komunikační prostředek. Jak už z jejich názvu vyplývá, v jednotlivých komunikátech zprostředkovávají pocity mluvčího nebo pisatele ve vztahu k příjemci sdělení. Z tohoto důvodu se rozdělují jednak na **citoslovce subjektivní pocitová**, která v zásadě souvisí s celkovou komunikační situací (spontánní reakce mluvčího na konkrétní podnět), a jednak k nim patří **slova zvukomalebná** a vybízecí i **kontaktné citoslovce** (Karlík, P. – Nekula, M. – Rusínová, Z., 1995, s. 356).

O jáje, vyd'ým tytulek a už vím čím nebudu ztrácet čas (5)

hej stary, co ty na to? :D :D (4)

ale kde je spravedlnost? Když tě nepustí na koupaliště v kratasových plavkách, ale je pustí v tomto? Hmm? (3)

aha, takže "lež" znamená "dělám se lepším, než jsem" (2)

Fujtajxl (1)

proboha ... tady je to snad o základní hygieně ...[...] (3)

hah :D (3)

Che, to je zvláštní. [...] (3)

Bla bla (3)

Hmm, tak jo. (3)

Ty bláho tak koupat se v burkinách může, jelikož jsou vyrobeny z plavkoviny, ale v plážových bermudách, které jsou vyrobeny také z plavkoviny a určené ke koupání ne....[...] (3)

5.4.9 Nepřímá pojmenování

Nepřímé pojmenování slouží k pojmenování konkrétní skutečnosti. V této stylové oblasti převažují jednodušší obrazná vyjádření sloužící k tomu, aby jej adresát dokázal bezpečně rozšifrovat. Tato vyjádření rovněž přispívají k vyšší emocionalitě textů, čímž naznačují autorovy postoje. Diskusní příspěvky obsahují mnohá **přirovnání, personifikaci, metaforu i metonymii.**

*charismatickejš člověk s těžkým úkolem naučit lidi aby nejedli **jak prasata** [...]* (5)

*[...] Poradci všeho druhu rostou **jak houby po dešti** [...]* (5)

*[...] Česke muslimky jsou **jak tragicka dopravní nehoda** .. vypada to strasne ale nepodivat se taky nejde ☺ ☺* (3)

*Mně přijde takovýhle rozhovor bez důkazu uplně o ničem, je to **jako ptát se, co bylo dřív slepice nebo vejce?*** (1)

*Vypada trosku **jako koza** v obliceji [...]* (3)

*[...] Každopádně to máte tak, **jako když spisovatel napíše knihu** a pak se s ním dělají rozhovory o knize. [...]* (1)

*[...] Bůh existuje, tak je to jen **fanatický spolek na úrovni šachového kroužku** který čítá jak říkáte 2 miliardy lidí. [...]* (3)

Kdyby k nám **nepřišla západní kultura** taky byste chodily s šátkem na hlavě a maxi sukni ☺ (3)

[...] můžete se soustredit na problem a na Tohtih a problematiku neresit moderatorciny **snazive otazky** ci **rusici vlasy** ci co vsechno vam vadi :-D (1)

[...] A taky vím, že přestože se člověk k tomu snaží postavit profesionálně, často ho určitá **situace vtáhne**, a někdy i **semele**...[...](2)

[...] Příkladů v historii kdy se **totality a různé druhy náboženství tvářily** ze začátku **jako nepochopené a ublížené** aby zdůvodnily pozdější násilnosti [...](3)

Jídlo mě fakt nestresuje, protože si s ním pěkně **pohraju** :-D (5)

Nj, proti odporným praktikám big pharma a big agro malej člověk nic nezmuže, a chtě nechtě se tak musí podvolit trendu prodlužování průměrného věku dožití a dalším **hrůzám moderního mlýnku na maso**:-/ (5)

Krásně se s tím rozhovorem **poprala**. [...](1)

5.4.10 Metajazyková vyjádření

Mluvčí i pisatelé používají ve svých komunikátech uvozovky, které jim usnadňují komunikaci, v níž jsou si vědomi jednak užití nespisovného i spisovného výrazu, který však v určitém komunikátu funguje jako jev příznakový, a jednak naznačují přítomnost určitého frazeologického vyjádření, přeneseného významu nebo knižního slova atd.

Vsak to jsou ty **“k hovnu”** (5)

jediné, co mě **“stresuje”** je, abych svým konzumem působila co možná nejméně utrpení ☺ [...](5)

[...] A **“slušnočeši”** budou mít opět námitky. (3)

[...] Zkuste si jako **„ex-Češka”** [...](3)

“Hele střel ho tak, aby jen omdlel.” (1)

navíc bychom se vrátili k systému **“oko za oko”** [...](1)

aha, takže **“lež”** znamená **“dělám se lepším, než jsem”** [...](2)

upřímně řečeno, já se v mnoha zemích také nemůžu **“vykozit”** na pláži ... (3)

5.4.11 Zkratky a zkratková slova

Ve vybraných diskusních příspěvcích se objevují jak samotné zkratky, tak zkratková slova, a to nad rámec předchozího očekávání. Diskutující jejich prostřednictvím dosahují větší ekonomičnosti vyjádření.

[...] **Zahr.** studenti se nás proto sem tam ptají, jestli tu nemohou být rozebráni na orgány [...] (1)

[...] komunisté co stříleli kulometem do dětí – skautů byli tak morálně odsouzeni, že dnes sedí v parlamentu, Senátu a v **EU** [...] (1)

[...] Smetana je společně s Davidem Borkem z **CT** největší omyl v českých médiích. (1)

Ten titulěk by se hodil i na výroční zprávu celé redakce **DVTV** ...:) (2)

podle mého, potřeboval by jste **dr.** Chocholouška (3)

Turecko, **SAE** a zkušenosti známých ...[...] (3)

[...] A nedelám si ani iluze o **SPD** ...:) (3)

...jo,jo – potkávám často při výstupu na **L. h.** .. (4)

[...] A až někdy vyrazíte do hor, tak něco z toho, co tento člověk dokázal, možná pochopíte, jinak budete tady na **FB** plácát jen nesmysly. (4)

A zapomněl jsi esenciální **AMK** ☺ (5)

[...] ...pac co je v **lastu** je dobrý. [...] (3)

Dobře jim tak, však jen ať nejezdí **MHD** ☺ [...] (3)

[...] kdo boduje nejvíce proti **ISIS** [...] (3)

[...] Burani používají selský rozum a mají tak logicky vyšší **IQ!** (3)

5.4.12 Oslovení a zdvořilostní fráze

Účastníci komunikační situace výjimečně začínají diskusi oslovením konkrétní osoby, jelikož jejich příspěvky mají formu spíše jednotlivých komentářů k videím. Nicméně to jim nebrání ve vzájemné interakci. V takovém okamžiku je jejich komunikace zahájena oslovením. Komunikující si převážně vykají, jelikož se osobně neznají, čímž respektují jednu z hlavních zásad správného společenského chování. V opačném případě dotyčnému ihned tykají, a to zejména tehdy, pokud se proti jeho názoru jasně vymezují. Výjimkou není ani oslovení v průběhu jejich dialogu. Komunikanti tímto prostředkem naznačují alespoň určitou míru zdvořilosti nebo sympatií v opačném případě pak odstup i nadřazenost. V krajním případě jim mohou vyjádřit pohrdání. Ve většině případů komunikující jsou navzájem k sobě zdvořilí, což dokládají příspěvky uvedené níže (Karlík, P. – Nekula, M. – Rusínová, Z., 1995, s. 678).

*To zname **Davide** vid?* (4)

hej stary, co ty na to? (4)

Andreji? (4)

paní Holoušová, vám vážně nestačí vyjádřit se jednou? [...] (1)

paní Holoušová jste poměrně toxic. [...] (1)

porad jsem vsak na tom lepe, nez vy, chlapci [...] (1)

[...] A Emo, rozhovor jste vedla parádně. (1)

Bez mléka, to bych Kateřino z výživového hlediska z výživového hlediska nedoporučoval [...] (5)

pane Burianku, oni se ale chovaly dle našich pravidel a pravidel plovárny. [...] (3)

Děkuji, paní Maixnerová, obdivuji Vaše životní nastavení ♥ . (2)

Děkuji za tento rozhovor. [...] (2)

[...] Děkuji za odpověď mk (4)

Maso chápu, je v tom určitá filosofie, ale mléko a mléčné výrobky se nedají nahradit, ani při kombinaci luštěnin a jiných rostlinných produktů (tofu, sojové mlékoo). Mějte se hezky. (5)

[...] PS: v čem je podle vás lepší, když v přírodě rozsápe a zabije smečka vlků matku i samotné tele? Díky, pěkný den (5)

Prosím povězte nám ještě něco o tom jak lidský organismus přirozeně potřebuje mateřské mléko jiného druhu. (5)

5.4.13 Parazitní výrazy

Mluvené projevy obvykle doprovázejí pauzy a jazykové prostředky, které tyto pauzy vyplňují. Jedná se o tzv. parazitní výrazy neboli slova vycpávková. Tato slova pronikají i do psaných projevů, které simulují spontánní mluvenou komunikaci. Tyto psané projevy zastupují právě diskutované facebookové příspěvky.

No, to by byla výzva, ale zima no... (4)

Hani svaté právo...ehm...pravda ☺ [...] (3)

Nj, proti odporným praktikám [...] (5)

jj neviditelný pes je kvalitní tiskovina :) [...] (5)

[...] Prostě vždy hrozí, že pokud se někdo odlišuje nějak, na co lidé resp společnost

[...] Tak to prostě je a jiné to nebude. (3)

Hmm tak jo. [...] (3)

Hmmmm, zajímavé. [...] (3)

5.4.14 Frazeologická spojení

Ustálené slovní spojení skládající se ze dvou či více jednotek resp. vět nesoucí jeden ustálený význam se nazývá frazém. Jednotlivé frazémy představují součást běžné komunikace mluvčích. Frazémy se obvykle klasifikují podle jejich struktury, tj. obsahují-li sloveso v činném rodě či nikoliv. Proto se dělí na frazémy **větné**, **nevětné** a **ustálená přirovnání** (Karlík, P. – Nekula, M. – Rusínová, Z., 1995, s. 71–72).

Ale klobouk dolu ...pan je super ;-) (4)

*[...] Celou dobu mi **běhal mráz po zádech**.* (1)

*[...] Mnozí to nevnímají, ale demokracie má stále před sebou nelehkou úlohu tento neoprávněný **dvojí metr** vyrovnat.* (1)

*Z této diskuze jsem si odnesl spoustu zajímavých názorů a také poznatek, že bych raději upřednostnil v ČR pár radikálních imámů, než **hypokrity** a demagogy [...]* (3)

*[...] Při několika diskusích na fb mi **rozum stál**, když se mě někteří lidé snažili přesvědčit o důležitosti výstavy. [...]* (1)

[...] Držím pěsti. [...] (5)

*[...] na rozdíl od utopických režimů, které se vždycky snaží najít **zadní vrátka** [...]* (1)

*Takových případů, jako Breivik je tak málo, že nemá cenu kvůli nim **otevírat pandořinu skříňku** s trestem smrti. [...]* (1)

*[...] Poradci všeho druhu **rostou jako houby po dešti** [...]* (5)

*[...] Že by zase nějaké umělé téma na **okurkovou sezonu**? [...]* (3)

*[...] Pochopil bych to u lidí, kteří někam dorazí a udělají nějaké to turistické faux pas, ale aby si na to stěžovala baba, která je tu jaksí doma mi přijde zvláštní – **jiný kraj, jiný mrav**. [...]* (3)

5.4.15 Shrnutí

Lexikální rovina nabízí velké množství příznakových jevů. V diskusních příspěvcích se vyskytuje mnoho slov z obecné češtiny, které mají určité negativní zabarvení např. *[...] to by se jeden **poblil** [...]* (2). Samozřejmě součástí všech textů tvoří také přejímky, a to nejčastěji z angličtiny a němčiny např. *Sorry, ale takové zvratky jsem dlouho nečetl.* (3). Jednotlivé příspěvky odrážejí rovněž dobu svého vzniku jako např. *[...] A **slušnočeši** budou mít opět námítky.* (3). Mnozí mluvčí užívají velké

množství termínů, které však nemusí být známé ostatním adresátům jako např. [...] **kódovaných aminokyselin** [...] (5). Slovní zásoba bývá obohacována také o tzv. módní výrazy, což dokládají i vybrané příspěvky např. [...] **média servírují útoky pomatenců** [...] (3). Ve vztahu ke konkrétnímu tématu lze považovat některé příspěvky za výrazně expresivní, a to jak kladně, tak i negativně. Výrazy s negativním příznakem však jednoznačně převládají např. [...] **bordel v našich zákonech** [...] (2) Přirozeně se vyskytují také citoslovce vyjadřující aktuální pocity pisatele jako např. **Fujtajxl** (1). Za zmínku stojí dále zmínit přítomnost mnoha frazeologických spojení i nepřímých pojmenování jako např. [...] **vypadá trosku jako koza** (3).

5.5 Grafická rovina

Na úrovni mluvené komunikace se jednotliví komunikanti vyjadřují pomocí nejrůznějších prostředků, které dokreslují přenášené sdělení, dokonce jej někdy celé nahrazují – jedná se o tzv. prostředky paralingvální a extralingvální. Mezi prostředky paralingvální se řadí např. rychlost řeči, frázování, tón hlasu apod., mezi extralingvální pak např. gestikulace, mimika či vzdálenost mezi komunikanty atd. V písemné komunikaci však tyto prostředky zcela chybí. Pisatelé tak musí naznačovat své pocity na příklad pomocí tzv. smajlíků, velikostí písma či nadměrnou interpunkcí.

Velikostí písma lze proto naznačit mnohé. Někteří pisatelé tímto prostředkem signalizují zvýšení tónu hlasu, jež vyjadřuje jistou dávku rozhořčení, někdy však sdělované informaci přikládá důraz a důležitost.

Nějak nechápu jak tu všichni řeší, co na sobě nosí za oblečení. TADY JDE O TO, že jestli chceš prát hadry, tak doma v pračce a ne v bazéně [...] (3)

Čupa je JEDNIČKA. (4)

[...] Kdo vyzdvihuje BIO mléko a naopak zatracuje konvenční, je buď laik podléhající BIO módě, nebo je špatně erudovaný odborník [...] (5)

[...] Jakékoli symboly jsou výrazem IDEOLOGIE a nikoli VÍRY!!! [...] (3)

[...] PROSTE SVEJKOVSKÉJ NAROD A TO MI NIKDO NEVYMLUVI (3)

[...] RESPEKT! (1)

V těchto příspěvcích si lze dále povšimnout **nadměrného užití interpunkčních znamének**. Několik teček za sebou buďto naznačují pisatelovu neukončenost projevu, anebo záměrnou pauzu poskytující dostatek času a prostoru na rozmyšlenou a ucelení myšlenek. Promluvy ukončené otazníkem obvykle signalizují otázku mluvčího (pisatele), přičemž někdy tak upozorňují ostatní na určitou naléhavost diskutovaného tématu apod. Vykřičníky na konci věty vytvářejí jistou formu důrazu.

Ty čecháčky, kteří ty ženy vyfotili, bych odchytil a pořádně proplesknul!! Šmejdi nám dělají jen ostudu!! (3)

To je asi jediný důvod, co mě taky napadl.....to bude asi ono. (1)

[...] Co tady pořád vymyslíte???? (3)

Tyhle extrémý.....já sportuju rekreačně celý život, nic nemá přehánět, já zase spíš inklinuju k bylinám.....každý podle svého instinktu! (4)

[...] ty syřani jsou ale ulhaný!!! [...](2)

Chci li někde azyl, nemohu stavět na překrucování skutečnosti.....(2)

Prostředky, které v současnosti představují běžnou součást komunikace pisatelů, představují tzv. **emotikony** (smajlíci). Tyto zvláštní grafické prostředky jsou celosvětově užívané a ve většině případů také srozumitelné pro mnohé mluvčí. Jejich úkol spočívá ve vyjadřování emocí a nálady konkrétního komunikanta, který tak doplňuje, jinak stroze jevící se komentář, o složku emocionální. Existují dva typy těchto emotikonů, a to textové a obrázkové.

Textové emotikony

mýtická výšlapová otužilecká Lysá hora, Beskydy..a mé mládí...:-) (4)

to jsem si přesně říkal celý rozhovor - český Wim Hof;-) (4)

Ten titulek by se hodil i na výroční zprávu celé redakce DVTV..;) V titulkách jste fakt mistři!! :) (2)

Nebo vás tam nezvou? :-) :-) :-) (3)

Byla to chyba, pan Příbyl sice dobře vypadá, ale že je v pohodě vidět není, spíš mi to přijde jak kdyby ty věty odříkával naučený robot. :-) (5)

[...] *Chcete mi říct, že tohle dává smysl? :D*

Obrázkové emotikony

Ježíš to jsou plky 😊 (5)

Kolik z vás bude tvrdit o dlouhodobém kojení, že to je nepřírozené a divné a sami byste si třeba zmrzlinu z mm nedali, ale budete tu propagovat jako nutnost konzumaci z kravského vemene 😊😊 (5)

Spíše navlečený? ☐ 🤪 🦶 (4)

To asi bude tím, že jste podle profilu "pes" 🐶 🐶 🐶 🐶 (4)

Termoprádlo zbytečné 😊 🖐️ (4)

Amen 🙏 (3)

Děkuji, paní Maixnerová, obdivuji Vaše životní nastavení ❤️. (2)

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce byla lingvistická analýza jazyka diskusních příspěvků publicistického videokanálu DVTV uveřejněných pod pěti nejsledovanějšími videorozhovory rubriky *Společnost* za rok 2017 na facebookových stránkách tohoto kanálu.

Teoretická část této práce nabídla podrobnou charakteristiku funkčního stylu prostěsdělovacího, jehož podstatou je tzv. mluvenost a základním konstituujícím faktorem spontánnost. Následovala kapitola pojednávající o funkčním stylu publicistickém, k němuž bývají řazeny veškeré komunikáty s dominantní funkcí informativní a persvazivní. Zvláštní důraz byl zde kladen především na mluvenou publicistiku, jejíž prioritou je navodit iluzi reálné komunikace ovšem přenášené mediálně. To je hlavní úlohou moderátora, který má na starost samotné vedení dialogu, proto záleží na jeho připravenosti a schopnosti flexibilně reagovat na způsob komunikace jeho partnera v diskusi, tj. hosta. V teoretické části byl dále naznačen proces vzniku videokanálu DVTV (Drtinová a Veselovský TV), jehož fungování úzce souvisí se sociálními sítěmi, jako jsou např. Facebook, Instagram nebo Twitter. Ty užívá stále větší počet lidí (uživatelů), kteří jejich prostřednictvím komunikují každý den. Na základě průzkumu Českého statistického úřadu (viz výše) se ukázalo, že zatímco v roce 2013 užívalo sociální sítě 66 % lidí v rozmezí 25–34 let, v roce 2018 jejich počet vzrostl na celkových 90 %. Obdobná situace se opakuje v rámci ostatních věkových kategorií. V závěru teoretické části bylo nastíněno, na jakém principu bývá vystavěno interview jako jeden ze základních publicistických žánrů.

Stěžejní část této bakalářské práce však představuje část praktická. Ta se jednak zaměřila na pět nejsledovanějších interview za rok 2017, které byly okrajově zkoumány z hlediska dodržování zvoleného tématu účastníky komunikace, a jednak jakým způsobem moderátor vede dialog, zdali oba komunikanti inklinují ve svém projevu spíše k spisovnosti či nespisovnosti. Každý z rozhovorů moderoval jeden moderátor, který zpovídal jednoho hosta. Obecně lze tvrdit, že moderátoři (Martin Veselovský, Daniela Drtinová a Emma Smetana) poskytují dostatečný prostor pro vyjádření svých hostů. Pakliže se oba komunikanti vzdalují od původního tématu, moderátor se k tématu vrací zpět vhodně položenými dotazy. Nutno podotknout, že převažují otázky doplňovací, které si žádají konkrétní, cílenou odpověď jako např. *Jak jste vyráběl*

potravin? (5); Proč měli potřebu neříkat pravdu? (2); Kolik lidí v Česku podle vás stojí na kraji té propasti? (2); A kdo jsou příjemci těchto orgánů? (1) apod. V některých rozhovorech, dáno podle tématu, se moderátor pokouší v určité fázi interview zastávat hledisko názorového oponenta např. *Není to prostě drahé? Není to tak, že si to prostě polovina společnosti nemůže dovolit, protože na to prostě nemá? (5)*, což hosta vede k argumentaci jako např. *A jak to víte? Že ste se k té pravdě dostali? Ověřovali ste si to nějak? (2)*. Pokud je to vhodné moderátor mnohdy čerpá ze své vlastní zkušenosti s danou problematikou např. *Někdy je lepší zůstat na dně, protože [...] (2)* nebo *Já jsem téměř o ničem takovém neslyšel, ale to asi....(3)* atd. Moderátoři se v převážné většině vyjadřují v souladu se spisovnou normou, což působí seriózním dojmem a objektivním přístupem k diskutované problematice. Pouze v momentech, v nichž je nastolena naprosto přátelská atmosféra, pronikají do jejich promluvy prvky hovorové např. *děkuju (3); Já jsem koukal (4)* i obecněčeské např. *já vim (3); systém pomoz si sám (2)* atd. Oproti tomu v promluvách většiny hostů se prvky obecněčeské uplatňují ve větší míře. To může být dáno vlivem stresu z neznámé situace či trémy. V takovou chvíli se projevy nedají spolehlivě kontrolovat, proto bylo zaznamenáno obecněčeské -ej např. *povrch zmrzlej (4)* nebo *máme bejt všichni krásní (2)*, dále pak původně duálová koncovka -ma např. *chvílema (2)* či vypuštění koncového -í u sloves ve 3. os., č. m. jako např. *děti to tak maj (5)*. Protetické v- se téměř nevyskytovalo.

Následovala samotná analýza jazyka diskusních příspěvků pod výše zmiňovanými nejsledovanějšími rozhovory. Nashromážděno bylo celkem **1613** diskusních příspěvků. Zajímavé je, že počet zhlédnutí neodráží skutečný počet příspěvků. To znamená, že nejsledovanější rozhovor zároveň neobsahuje největší počet komentářů. Analyzovaný materiál byl zkoumán na základě jazykových rovin – foneticko-fonologické, morfologické, syntaktické a lexikální. V závěru následuje krátká kapitola poskytující přehled o grafické stránce těchto příspěvků. Pravopisné rovině nebyla věnována v této práci pozornost z důvodu velké obsáhlosti této problematiky.

Tato práce se mimo jiné pokusila prokázat, že ačkoliv tyto diskusní příspěvky existují v psané formě, vykazují mnoho znaků mluvené promluvy. Důraz byl kladen také na to, do jaké míry se prvky mluveného jazyka promítají do textové podoby vybraných komunikátů.

V souladu s předchozím očekáváním se rovina foneticko-fonologická ukázala, co do rozmanitosti vyskytujících se prvků, jako méně bohatá. Zatímco obecněčeské -ej se

objevovalo v poměrně velkém počtu, a to hned v několika pozicích např. *Ten je vystresovanej.* (5); *muze bejt v burce* (3) anebo [...] *tim skrejva* [...] (3), protetické v-typické pro mluvené projevy se zde téměř nevyskytuje. V těchto typech komunikátů se rovněž hojně uplatňuje tzv. zúžené -í-, jehož přítomnost byla prokázána i zde např. [...] *kazdyho cloveka* (3). Za zmínku stojí také záměrné dloužení samohlásek, které zde získává příznak určitého posměchu či důrazu např. *Máte pravdu v jedné jediné věci a to že nelze srovnávat dvě odlišné kultúry!!!!!!* (3) nebo *Tak to jó, tahle osůbka nám se svým “islamic“ vzděláním a postoji určitě může hodiny a hodiny vyprávět* [...] (3).

V rámci roviny morfologické byla prokázána obdobná situace jako v oblasti foneticko-fonologické, jelikož hledané jevy byly odhaleny v poměrně malém množství. I přesto se podařilo nashromáždit některé typické prvky jako duálovou koncovku užitou ve slovech, v nichž by se jinak vyskytovat neměla jako např. [...] *s nima žádný problém tohoto typu není* [...] (3) či [...] *skripou vzteky zubama* [...] (3). V této rovině se již objevují četné prvky hovorové. K nim se řadí zakončení vybraných sloves ve 3. os., č. m. jako např. [...] *kdyz ji branis tak te dobijou* [...] nebo [...] *Jen ho ted' moc potahujou kde všude* [...] (4). Bylo prokázáno, že mnoho pisatelů neužívá správné tvary kondicionálu. Vznikají pak tvary typu *kdyby jste vrahy zabil a obral o orgány* [...] (1) či [...] *aby jste se někomu postavili* [...] (3). Většina diskutujících jich však dokáže užít ve správném tvaru. Běžnou součástí příspěvků tvoří také slova postrádající buďto počáteční hlásku, anebo hlásku koncovou, poněvadž obě mluvčí často vypouští např. *No tak Babiše sem fakt nemyslela!* (1). Dále je potřeba upozornit také na zvýšený výskyt zájmen, která taktéž dokládají přítomnou mluvenost v rámci diskusních příspěvků jako např. *Já jsem na tyhle “poradce“ vysazená..*(5); *Mně přijde takovýhle rozhovor bez důkazu úplně o ničem* [...] (1) a *Jsem myslel, že s ním poběžíte na Lysou a přitom budete dělat ten rozhovor.* :D (4).

Syntaktická rovina by se dala charakterizovat jako pestrá, protože se v ní vyskytují mnohé syntaktické konstrukce. V oblasti běžné komunikace mluvčích lze zaznamenat všechny typy promluv, tj. oznamovací, přací, rozkazovací a tázací. Navíc bylo možné vytušit přítomnost výpovědí zvolacích např. *Jinak kojení zdar!* (5). Pisatelé si v rámci diskuse navzájem pokládají otázky. Ty jsou nejčastěji zjišťovací např. *Jaký typ důkazu byste uvítala?* (1) a doplňovací např. *V létě běhá pán oblečený?* (4). I otázka může sloužit jako výraz rozhořčení, což dokládají četné řečnické otázky jako např. *Pojetí pravdy JEDNÉ RODINY je jiné než CELÉ EVROPY?* [...] (2). Od slov k činům se

pisatelé navzájem vyzývají pomocí výpovědí výzvnových, pobídek, doporučení nebo rad jako např. *OK, pojďme k trestu smrti! [...]* (1) nebo *Bez mléka, to bych Kateřino z výživového hlediska nedoporučoval. [...]* (5) apod.

Důraz na sdělovanou informaci pisatelé vyjadřují dodatečně připojenou složkou věty např. *[...] Silná paní, i když ona by o sobě určitě tak neuvažovala. [...]* (2). Vsuvka gramaticky nesouvisející se svým okolím byla taktéž zaznamenána např. *Nevím, jestli je Váš komentář na mě (zde, pomínu, že mi tykáte a arogantní podtón Vaší reakce), protože já v souvislosti s Kosovem nic nepíšu [...]* (3). Osamostatněné vedlejší věty se objevovaly zejména s počáteční spojkou „že“ na začátku věty jako např. *Že mi hned vytanul na mysli tento článek...:* (5). Ve snaze docílit určité ekonomičnosti projevu se v diskusních příspěvcích objevovaly taky četné elipsy např. *Super košile :) (5)*. Nechybí také apoziopce např. *A takhle se rodí demagogie... (3)* nebo záměrné opakování slov ve větě např. *A pořád se bude řešit jen jídlo, jídlo, jídlo = cesta energie dovnitř. A co takhle pohyb, pohyb, pohyb = řešit cestu ven. [...]* (5). V rámci těchto komunikátů fungují také nejrůznější výčty, které pisateli usnadňují komunikaci např. *mýtická vyšlapová otužilecká Lysá hora, Beskydy.. a mé mládí. ☺ (4)*.

V rámci roviny lexikální byla taktéž prokázána velká pestrost sledovaných jevů. Spolu s výrazy, které byly klasifikovány jako hovorové, např. *[...] To by byla mela, že? [...]* (3), se mísily slova obecněčeská např. *[...] TADY JDE O TO, že jestli chceš prát hadry, tak doma v pračce a ne v bazéně [...]* (3). Tyto výrazy však také vykazovaly značné negativní zabarvení. Ve vybraných komunikátech měly své zastoupení také přejímky, a to nejčastěji z angličtiny a němčiny. V souvislosti s tématem jednoho z interview se objevuje také slovní zásoba původem z arabštiny např. *Podle islámu jsme Káfirové (3); jste poměrně toxic [...]* (1) a *[...] ...no majn got...:/ (3)*. Vynalézavost pisatelů se projevuje ve formě vytváření nových slov (neologismů), jimiž by pojmenovali nějakou novou skutečnost. Neologismy reflektují dobu svého vzniku např. *[...] A slušnočeši budou mít opět námitky. (3)*. V příspěvcích se překvapivě objevovalo velké množství termínů, s jejichž významy nemusí být ostatní pisatelé dostatečně obeznámeni např. *polovina kódovaných aminokyselin [...]* *Stopových prvků (mikronutrientů – vanad, molybden...)* (5). Oproti tomu nebyl odhalen velký počet slov slangových či argotických. Diskusní příspěvky slouží některým mluvčím jako prostředek vyjádření vlastních frustrací, což se projevuje v přemíře slov negativně zabarvených např. *Protože jsou to zoufalky, většinou ošklivky o které nikdo ani*

nezavadí, tak jsou rády když klofnou kozomrda. (3). Slova s kladným expresivním příznakem jsou zde v menšině např. *A zapomněl jsi esenciální AMK :) Proto musíme papat maso.* (5). Citoslovce umožňují pisatelům reagovat na skutečnost jednoslovným vyjádřením vlastních pocitů např. *Fujtajxl* (1). Dále se podařilo nashromáždit velké množství nepřímých pojmenování. Za všechny lze uvést mnohé personifikace např. *Kdyby k nám nepřišla západní kultura taky byste chodily s šátkem na hlavě a maxi sukni ☺* (3). Současná doba si žádá rychlého a stručného vyjadřování, proto se i v těchto komunikátech vyskytovaly zkratky a zkratková slova jako např. *...jo,jo – potkávám často při výstupu na L. h. ..* (4). I přes některé příspěvky, v nichž se objevují na příklad vulgarismy, si mluvčí do jisté míry vyjadřují úctu za pomocí běžných zdvořilostních frází jako např. *[...] Děkuji za odpověď mk* (4). Mluvenost se v komunikátech promítá i díky mnohým parazitním výrazům typickým pro běžnou, každodenní komunikaci jako např. *Hani svaté právo...ehm...pravda ☺ [...]* (3). Co se týče frazeologických spojení, byly zaznamenány frazémy větné, nevětné i ustálená přirovnání např. *Ale klobouk dolu...pan je super ;-)* (4); *[...] Poradci všeho druhu rostou jako houby po dešti [...]* (5) a *[...] Při několika diskusích na fb mi rozum stál, když se mě někteří lidé snažili přesvědčit o důležitosti výstavy. [...]* (1).

Z analýzy jazykového materiálu vyplývá, že se většina komunikantů snaží vyjadřovat v souladu se spisovnou normou. Pisatelé si patrně stále uvědomují jistou míru oficiality jejich projevu, navíc skutečnost, že každý příspěvek je uveřejněn na veřejně přístupných facebookových stránkách, sehrává svou roli. Nutno ještě podotknout, že pisatelé zveřejňují veškeré své příspěvky pod vlastním jménem. Existuje však možnost vytvoření uživatelského profilu pod smyšleným jménem. Obě tyto skutečnosti je nutno brát v úvahu. I přes výše naznačené skutečnosti se v diskusních příspěvcích podařila prokázat přítomnost velkého množství mluvených prvků.

ANALYZOVANÝ MATERIÁL

(5) VESELOVSKÝ, Martin. [Umíráme na nemoci z výživy nad plným talířem jídla, už nevíme, co a jak jíst, tvrdí Příbyl] In: Facebook.com [online] Dostupné z: <https://www.facebook.com/DVTV.cz/posts/1862099844039013> [cit. 20. 6. 2019].

(4) VESELOVSKÝ, Martin. [Polonahý na Lysou horu? Poslala mě tam manželka, byl jsem na dně, teď jsem vysmátý, říká Ján Čupa] In: Facebook. com [online] Dostupné z: <https://www.facebook.com/DVTV.cz/posts/1796844807231184> [cit. 20. 6. 2019].

(3) VESELOVSKÝ, Martin. [Burkiny v akvaparku? Obrovská hysterie, sama bych se v Česku koupat nešla, říká Richterová] In: Facebook.com [online] Dostupné z: <https://www.facebook.com/DVTV.cz/posts/1883344095247921> [cit. 20. 6. 2019].

(2) DRTINOVÁ, Daniela. [Největší lži jsme zažívali u syrské rodiny, s pravdou zacházejí jinak, říká autorka Ztraceni v Česku] In: Facebook.com [online] Dostupné z: <https://www.facebook.com/DVTV.cz/posts/1807749419474056> [cit. 20. 6. 2019].

(1) SMETANA, Emma. [Odebral jsem vězni orgány, a proto zemřel, vinu jsem necítil, dnes prosím o odpuštění, říká chirurg] In: Facebook.com [online] Dostupné z: <https://www.facebook.com/DVTV.cz/posts/1890924444489886> [cit. 20. 6. 2019].

BIBLIOGRAFIE

- BARTOŠEK, J. (1997): *Žurnalistika. Úvod do studia*. Olomouc: UP.
- ČECHOVÁ, M. a kol. (2008): *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- ČECHOVÁ, M. a kol. (2008): *Současná česká stylistika*. Praha: ISV.
- ČECHOVÁ, M. a kol. (2011): *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV.
- ČECHOVÁ, M. (1993): Kulturní frazeologie v současné komunikaci. *Naše řeč*, 76, s. 179–183.
- ČERMÁK, F. a kol. (2009): *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1. Přirovnání*. Praha: LEDA.
- ČERMÁK, F. a kol. (2009): *Slovník české frazeologie a idiomatiky 2. Výrazy neslovesné*. Praha: LEDA.
- ČERMÁK, F. a kol. (2009): *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3. Výrazy slovesné*. Praha: LEDA.
- ČERMÁK, F. a kol. (2009): *Slovník české frazeologie a idiomatiky 4. Výrazy větné*. Praha: LEDA.
- DANEŠ, František (1958): Psaní slov přejatých. *Naše řeč*, 41, s. 9–21.
- GREPL, M. – KARLÍK, P. (2008): *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia.
- HLADKÁ, Z. (2005): *Čeština v současné soukromé korespondenci. Dopisy, emaily, SMS*. Brno: Masarykova univerzita.
- HOFFMANNOVÁ, Jana (1992): Interview: mezi mluveným a psaným textem. *Naše řeč*, 75, s. 57–71.
- HUGO, J. a kol. (2009): *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf.
- CHLOUPEK, J. (1986): *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně.
- CHLOUPEK, J. (1994): Funkční styly dnes. *Naše řeč*, 77, s. 57–66.

JUNCOVÁ, Bohumila (2010): *Jazyková dynamika současné publicistiky*. Praha: ARSCI.

KARLÍK, P. – NEKULA, M. – RUSÍNOVÁ, Z. (1995): *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

MACHÁČKOVÁ, E. (1981): Rozhovor s významnými osobnostmi. *Naše řeč*, 64, s. 23–33.

MELICHAR, Martin, 2016. Rozhovor. Spoluzakladatel DVTV Jan Rozkošný. Češi za mediální obsah platí neradi. In *Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR Praha*, 2016, (2). ISSN 1210-7359. s. 10.

MÜLLEROVÁ, O. (1994): Problémy vedení dialogu v televizi. *Naše řeč*, 77, s. s. 73–84.

STRABERGER, R. (2007): K jednomu typu nepravých vedlejších vět vztahných. *Naše řeč*, 90, s. 247–257.

Internetové zdroje

<https://rejstrik-firem.kurzy.cz/02697858/online-partners-sro/zivnosti/> [cit. 13. 4. 2019].

<https://www.lupa.cz/clanky/dvtv-drtinove-a-veselovskeho-hlasi-po-prvnim-tydnu-400-tisic-spustenych-videi/> [cit. 14. 4. 2019].

Dostupné z: <https://www.mediar.cz/prvnimi-hosty-dv-tv-babis-a-topolanek/> [cit. 14. 4. 2019].

https://www.czso.cz/documents/10180/100555034/csu_tk_internet_prezentace.pdf/b0f88fb8-73c7-43c2-8673-ef8a5aa2f3b1?version=1.0 [cit. 27. 5. 2019].

http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=interview_1 [cit. 27. 5. 2019].

<http://protiproudu.net/martin-veselovsky/> [cit. 29. 5. 2019].

VESELOVSKÝ, Martin. [Umíráme na nemoci z výživy nad plným talířem jídla, už nevíme, co a jak jíst, tvrdí Příbyl] In: video.aktualne.cz [online] Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory->

2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~cadce740413311e79680002590604f2e
[cit. 2. 6. 2019].

<https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~cadce740413311e79680002590604f2e/>
[cit. 2. 6. 2019].

<http://protiproudu.net/martin-veselovsky/> [cit. 8. 6. 2019].

<https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~eb15c314e1a311e68114002590604f2e/> [cit. 15. 6.].

VESELOVSKÝ, Martin. [Polonahý na Lysou horu? Poslala mě tam manželka, byl jsem na dně, teď jsem vysmátý, říká Ján Čupa] In: video.aktualne.cz [online] Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~9fd51d72cce611e681020025900fea04> [cit. 8. 6. 2019].

DRTINOVÁ, Daniela. [Největší lži jsme zažívali u syrské rodiny, s pravdou zacházejí jinak, říká autorka Ztraceni v Česku] In: video.aktualne.cz [online] Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~eb15c314e1a311e68114002590604f2e/> [cit. 15. 6. 2109].

SMETANA, Emma [Odebral jsem vězni orgány, a proto zemřel, vinu jsem necítil, dnes prosím o odpuštění, říká chirurg] In: video.aktualne.cz [online] Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/> [cit. 15. 6. 2019].

<https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-nejsledovanejsi-rozhovory-2017/r~3f277dd8e5a111e7af7dac1f6b220ee8/r~e89eaa22720f11e7bc9f002590604f2e/>
[cit. 19. 6. 2019].

Kvalifikační práce

KADLECOVÁ, Kateřina. *Interview jako komunikační princip DVTV*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce doc. MgA. Martin Štoll, Ph.D.

KOTYLOVÁ, Alice. *Jazyk a styl mluvené české publicistiky*. České Budějovice, 2012. Bakalářská práce. Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

KUBÁTOVÁ, Zuzana. *K současnému stavu nářečí východomoravského*. České Budějovice, 2018. Bakalářská práce. Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Alena Jaklová, CSc.

MARKOVÁ, Veronika. *Psané texty prostědělovacího funkčního stylu na internetu*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

PÍŠOVÁ, Olga. *Jazyk a styl psané české publicistiky po roce 1989*. České Budějovice, 2008. Bakalářská práce. Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

SMETANOVÁ, Veronika. *Psané texty prostědělovacího funkčního stylu*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.